

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO

Poznań, dnia 8 maja 2024 r.

Poz. 4640

UCHWAŁA NR LXXXIV /425 / 24 RADY POWIATU OBORNICKIEGO

z dnia 28 marca 2024 r.

w sprawie przyjęcia „Programu Opieki nad Zabytkami Powiatu Obornickiego na lata 2024-2027”

Na podstawie art. 4 ust.1 pkt 7 oraz art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 107) oraz art. 87 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 840 z późn. zm.) Rada Powiatu uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Obornickiego na lata 2024–2027”, pozytywnie zaopiniowany przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Obornickiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia jej w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego.

Wiceprzewodniczący Rady Powiatu
(-) Michał Bogacz

**PROGRAM
OPIEKI NAD ZABYTKAMI
POWIATU OBORNICKIEGO**

**na lata
2024
2027**

Oborniki, 2023 rok

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO
na lata 2024-2027

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

SPIS TREŚCI	
Wstęp.....	4
Rozdział I	5
1. Podstawa prawna opracowania powiatowego programu opieki nad zabytkami.....	5
2. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami	5
Rozdział II	7
1. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce	7
1.1. Regulacje prawne wynikające z ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami	8
1.2. Zadania i obowiązki jakie zostały nałożone na organy powiatu w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.....	10
1.2.1. Zadania i obowiązki nałożone na starostę w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.....	10
1.2.2. Społeczni opiekunowie zabytków	10
1.2.3. Zasady finansowania opieki nad zabytkami	11
1.2.4. Pozyskiwanie środków na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków	12
Rozdział III	15
3. Uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.....	15
3.1. Założenia wynikające z krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami	15
3.2. Założenia wynikające z wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami	16
3.3. Założenia wynikające z wojewódzkiego audytu krajobrazowego.....	17
3.4. Założenia wynikające z Powiatowego Programu Ochrony Środowiska	17
3.5. Relacje powiatowego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gmin (gmina Oborniki, gmina Rogoźno i gmina Ryczywół).....	18
3.5.1. Gmina Oborniki	18
3.5.2. Gmina Rogoźno	21
3.5.3. Gmina Ryczywół	23
3.6. Inne dokumenty	27
Rozdział IV	27
Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego powiatu..	27
4.1. Położenie administracyjne powiatu	27
4.2. Położenie geograficzne powiatu	28
4.3. Zarys historii obszaru powiatu.....	29
4.4. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla powiatu	41
4.5. Zabytki nieruchome stanowiące własność Powiatu Obornickiego	41
4.5.1. Zespół Szkół im. Hipolita Cegielskiego w Rogoźnie	41
4.5.2. Park sanatoryjny „Miłowody” w Kowanówku	41
4.6. Zabytki nieruchome niestanowiące własności Powiatu Obornickiego.....	42
4.7. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego powiatu obornickiego	42
W celu właściwej oceny stanu dziedzictwa kulturowego Powiatu Obornickiego oraz możliwości Powiatu w tym zakresie, przeprowadzono analizę SWOT:	58
Rozdział V	59
Cele powiatowego programu opieki nad zabytkami	59
Rozdział VI	60
Kierunki działań dla realizacji powiatowego programu opieki nad zabytkami	60
Podział na obszary, projekty, zadania	60
6.1. Priorytety powiatowego programu opieki nad zabytkami:.....	60
6.2. Działania służące realizacji priorytetów:	60
Rozdział VII	63
Wdrażanie powiatowego programu opieki nad zabytkami.....	63
7.1. Instrumenty prawne i instytucjonalne	63
7.2. Instrumenty finansowe	63
7.2.1. System finansowania ochrony i opieki nad zabytkami	63
7.2.2. Finansowanie zadań powiatowego programu opieki nad zabytkami.....	64

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

7.2.3. Dotacje celowe na sfinansowanie lub dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub budowlanych przy obiektach zabytkowych z terenu powiatu obornickiego wpisanych do rejestru zabytków nie stanowiących własności powiatu	.64
7.3. Monitoring działania programu	64
Załącznik I: Wykaz zabytków na terenie powiatu obornickiego znajdujących się w rejestrze zabytków	66
Załącznik II: stan zachowania zabytków wpisanych do rejestru zabytków znajdujących się na terenie powiatu obornickiego	73
Literatura	96

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO
na lata 2024-2027

Wstęp

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami jest dokumentem polityki administracyjnej w zakresie podejmowania działań dotyczących inicjowania, wspierania i koordynowania prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego. Opracowanie to nie stanowi aktu prawa miejscowego, lecz jest dokumentem uzupełniającym w stosunku do innych aktów planowania w powiecie.

Stanowi podstawę do współpracy pomiędzy samorządem powiatowym, a samorządami gminnymi, właścicielami zabytków i wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Dziedzictwo kulturowe to dorobek materialny i duchowy poprzednich pokoleń, to zasób rzeczy nieruchomych wraz ze związanymi z nim wartościami duchowymi, zjawiskami historycznymi i obyczajowymi, uznawany za godny ochrony prawnej dla dobra społeczeństwa i jego rozwoju oraz przekazania następnym pokoleniom z uwagi na zrozumiałe i akceptowane wartości historyczne, społeczne i artystyczne, mające znaczenie dla tożsamości i ciągłości rozwoju politycznego, społecznego i kulturalnego, dowodzenia prawd i upamiętnienia wydarzeń historycznych, kultywowania poczucia piękna i wspólnoty cywilizacyjnej. Dziedzictwo kulturowe najczęściej utożsamiane jest z archeologią, architekturą, sztuką czy ogólnie z zabytkami.

Za zabytek uznaje się nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością, stanowiącą świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na wartość historyczną, artystyczną lub naukową. Zabytki, ślady działalności ludzkiej są niezastąpionym źródłem informacji o życiu i działaniach człowieka oraz o historycznym rozwoju umiejętności artystycznej i technicznej. Zabytki decydują o tożsamości miejsca. Chcąc zachować łączność pomiędzy przeszłymi i przyszłymi pokoleniami, musimy dążyć do ich zachowania. Złożoność i interdyscyplinarność działań w tej sferze w warunkach gospodarki rynkowej wymaga strategicznego zarządzania zabytkami opartego na długookresowej wizji rozwoju. Narzędziem realizacji strategii opieki nad zabytkami mają być programy opieki nad zabytkami.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO
na lata 2024-2027

Rozdział I

1. Podstawa prawna opracowania powiatowego programu opieki nad zabytkami

Podstawę prawną powiatowego programu opieki nad zabytkami stanowi art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 840 z późn. zm.) oraz ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1526 z późn. zm.).

2. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami

Pozostałe akty prawne regulujące w polskim ustawodawstwie zagadnienia związane z zabytkami i ich ochroną.

2.1. Ustawy:

- a) Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 344 z późn. zm.);
- b) Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 682 z późn. zm.);
- c) Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 977);
- d) Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2556 z późn. zm.);
- e) Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 916 z późn. zm.).

2.2. Rozporządzenia:

- a) Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 22 czerwca 2017 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 81);
- b) Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 stycznia 2014 r. w sprawie dotacji na badania archeologiczne (Dz. U. poz. 110);
- c) Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Dz. U. Nr 212, poz. 2153);
- d) Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 12 maja 2004 r. w sprawie odznaki "Za opiekę nad zabytkami" (Dz. U. Nr 124, poz. 1304 z późn. zm.);
- e) Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 18 kwietnia 2011 r. w sprawie wywozu zabytków za granicę (Dz. U. z 2011 r. Nr 89, poz. 510);
- f) Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 56);
- g) Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 9 lutego 2004 r. w sprawie wzoru znaku informacyjnego umieszczanego na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków (Dz. U. z 2004 r. Nr 30, poz. 259);
- h) Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 1 kwietnia 2004 r. w sprawie nagród za odkrycie lub znalezienie zabytków archeologicznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 71, poz. 650).

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

2.3. Inne

- a) Europejska Konwencja o ochronie dziedzictwa archeologicznego sporządzona w La Valetta dnia 16 stycznia 1992 r. (Dz. U. z 1996 r. Nr 120, poz. 564);
- b) Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego, przyjęta w Paryżu dnia 16 listopada 1972 r. (Dz. U. z 1976 r. Nr 32, poz. 190 i 191).

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

Rozdział II**1. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce**

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 840 z późn. zm.), zwana dalej *ustawą*, jest głównym aktem prawnym regulującym główne zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce. Ustawa ta nakłada na jednostki samorządu terytorialnego, w tym powiatu, obowiązek sporządzenia programu opieki nad zabytkami.

W myśl art. 87 ust. 1 *ustawy*, zarząd powiatu sporządza na okres 4 lat powiatowy program opieki nad zabytkami. Program ten przyjęty jest przez radę powiatu po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków. Powiatowy program opieki nad zabytkami jest ogłaszany w wojewódzkim dzienniku urzędowym. Z realizacji programu zarząd powiatu sporządza, co 2 lata, sprawozdanie, które przedstawia się radzie powiatu.

Program ma na celu :

1. uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
2. zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
3. wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
4. podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
5. określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
6. podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Mając na uwadze art. 21 *ustawy*, który mówi, że: ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzenia programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy, wywnioskować można, że podstawą do sporządzenia powiatowego programu opieki nad zabytkami jest gminna ewidencja zabytków, której obowiązek posiadania przez gminy wynika z art. 22 *ustawy*. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomości z terenu gminy. Ponadto powołując się na art. 71 ust. 2 *ustawy*, sprawowanie opieki nad zabytkami, w tym finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku, do którego tytuł prawny (wynika z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego), posiada jednostka samorządu terytorialnego, jest zadaniem własnym tej jednostki. Czyli program opieki nad zabytkami opracowywany jest dla obiektów, które są we władaniu Powiatu, a pozostałe zabytki, które są położone na terenie powiatu, Powiat może wspierać te działania przez nawiązanie współpracy i udzielanie dotacji na dofinansowanie na wniosek gmin (wchodzących w skład powiatu), innych jednostek organizacyjnych i prywatnych właścicieli.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

1.1. Regulacje prawne wynikające z ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami**a) Art. 1**

Ustawa określa przedmiot, zakres i formy ochrony zabytków oraz opieki nad nimi, zasady tworzenia krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach, a także organizację organów ochrony zabytków.

b) Art. 4

Ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

1. zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
2. zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
3. udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
4. przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
5. kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
6. uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

c) Art. 5

Opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:

1. naukowego badania i dokumentowania zabytku;
2. prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
3. zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
4. korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
5. popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

d) Art. 6

1. Ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania:

- 1) zabytki nieruchome będące, w szczególności:
 - a) krajobrazami kulturowymi,
 - b) układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
 - c) dziełami architektury i budownictwa,
 - d) dziełami budownictwa obronnego,
 - e) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

- f) cmentarzami,
 - g) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
 - h) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
- 2) zabytki ruchome będące, w szczególności:
- a) dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
 - b) kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
 - c) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,
 - d) wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,
 - e) materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2019 r. poz. 1479),
 - f) instrumentami muzycznymi,
 - g) wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
 - h) przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
- 3) zabytki archeologiczne będące, w szczególności:
- a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
 - b) cmentarzyskami,
 - c) kurhanami,
 - d) relikami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej;

Ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

e) Art. 7

Formami ochrony zabytków są:

- 1) wpis do rejestru zabytków;
- 1a) wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa
- 2) uznanie za pomnik historii;
- 3) utworzenie parku kulturowego;
- 4) ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

1.2. Zadania i obowiązki jakie zostały nałożone na organy powiatu w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Szczegółowy zakres zadań i kompetencji organów samorządu powiatowego w odniesieniu do problematyki ochrony dóbr kultury zostały uregulowane w dwóch ustawach:

- 1) Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym, art. 4 ust. 1 pkt 7 ustawy, mówi, że Powiat wykonuje określone ustawami zadania publiczne o charakterze ponadgminnym w zakresie kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- 2) Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami jak wcześniej zostało wspomniane jest głównym aktem prawnym regulującym głównie zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce.

W poniżej wymienionych artykułach ustawy możemy się dowiedzieć jakie obowiązki i zadania zostały nałożone na jednostkę samorządową – **powiat i starostę**:

1.2.1 Zadania i obowiązki nałożone na starostę w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami**a) Art. 12 ust. 1**

Starosta, w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków, może umieszczać na zabytku nieruchomym wpisanym do rejestru znak informujący o tym, iż zabytek ten podlega ochronie;

b) Art. 50 ust. 3

W przypadku wystąpienia zagrożenia dla zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru, polegającego na możliwości jego zniszczenia lub uszkodzenia, starosta, na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków, może wydać decyzję o zabezpieczeniu tego zabytku w formie ustanowienia czasowego zajęcia do czasu usunięcia zagrożenia. Przepisy o gospodarce nieruchomościami stosuje się odpowiednio.

c) Art. 50 ust. 4 pkt. 2

Zabytek nieruchomy może być na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków wywłaszczony przez starostę na rzecz Skarbu Państwa lub gminy właściwej ze względu na miejsce położenia tego zabytku, w trybie i na zasadach przewidzianych w przepisach o gospodarce nieruchomościami.

1.2.2. Społeczni opiekunowie zabytków**a) Art. 103**

1. Społecznego opiekuna zabytków ustanawia, na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków, starosta właściwy dla miejsca zamieszkania (siedziby) kandydata na społecznego opiekuna zabytków;
2. Na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków starosta cofa ustanowienie społecznego opiekuna zabytków, jeżeli opiekun przestał spełniać wymagania określone w art. 102 ust. 3 ustawy lub niewłaściwie wykonuje swoje zadania;
3. O ustanowieniu społecznego opiekuna zabytków lub cofnięciu takiego ustanowienia starosta zawiadamia wojewódzkiego konserwatora zabytków;
4. Starosta prowadzi listę społecznych opiekunów zabytków.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

b) Art. 102

1. Społeczni opiekunowie zabytków podejmują działania związane z zachowaniem wartości zabytków i utrzymaniem ich w jak najlepszym stanie oraz upowszechniają wiedzę o zabytkach;
2. Społeczny opiekun zabytków współdziała z wojewódzkim konserwatorem zabytków i starostą w sprawach ochrony zabytków i opieki nad tymi zabytkami;
3. Społecznym opiekunem zabytków może być osoba, która posiada pełną zdolność do czynności prawnych, nie była karana za przestępstwa popełnione umyślnie oraz posiada wiedzę w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
4. Zadania społecznego opiekuna zabytków może wykonywać również osoba prawna lub inna jednostka organizacyjna nie posiadająca osobowości prawnej.

c) Art. 104

Społeczny opiekun zabytków jest uprawniony do pouczenia osób naruszających przepisy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

d) Art. 105

1. Osobie fizycznej pełniącej funkcję społecznego opiekuna zabytków starosta wydaje legitymację społecznego opiekuna zabytków, która zawiera jego zdjęcie, imię, nazwisko i miejsce zamieszkania, datę wydania legitymacji oraz podpis z podaniem imienia i nazwiska, a także stanowiska służbowego osoby upoważnionej do wydania legitymacji.
2. Osobie prawnej lub innej jednostce organizacyjnej nie posiadającej osobowości prawnej, pełniącej funkcję społecznego opiekuna zabytków, starosta wydaje zaświadczenie, które zawiera informację o nadaniu uprawnień opiekuna, nazwę i siedzibę tej osoby lub jednostki, datę wydania zaświadczenia oraz podpis z podaniem imienia i nazwiska, a także stanowiska służbowego osoby upoważnionej do wydania zaświadczenia.

1.2.3. Zasady finansowania opieki nad zabytkami**a) Art. 71**

1. W zakresie sprawowania opieki nad zabytkami osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna posiadająca tytuł prawny do zabytku wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego finansuje prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy tym zabytku.
2. Sprawowanie opieki nad zabytkami, w tym finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku, do którego tytuł prawny, określony w ust. 1 ustawy, posiada jednostka samorządu terytorialnego, jest zadaniem własnym tej jednostki.

b) Art. 72

Na zasadach i w trybie określonych odrębnymi przepisami, prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach będących w posiadaniu jednostek organizacyjnych, zaliczanych do sektora finansów publicznych, są finansowane ze środków finansowych przyznanych odpowiednio przez dysponentów części budżetowych bądź jednostki samorządu terytorialnego, którym podlegają te jednostki.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

c) Art. 73

Osoba fizyczna, jednostka samorządu terytorialnego lub inna jednostka organizacyjna, będąca właścicielem lub posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru albo posiadająca taki zabytek w trwałym zarządzie albo będąca właścicielem lub posiadaczem zabytku wpisanego na Listę Skarbów Dziedzictwa, może ubiegać się o udzielenie dotacji celowej z budżetu państwa na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru albo prac konserwatorskich lub restauratorskich przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa.

1.2.4. Pozyskiwanie środków na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków**a) Art. 74**

Dotacja na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru może być udzielona przez:

- 1) ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego ze środków budżetu państwa, z części, której dysponentem jest ten minister,
- 2) wojewódzkiego konserwatora zabytków ze środków finansowych z budżetu państwa w części, której dysponentem jest wojewoda.

b) Art. 75

Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego lub wojewódzki konserwator zabytków może udzielić dotacji osobom bądź jednostkom, o których mowa w art. 73 ustawy, na podstawie umowy zawartej z tymi osobami lub jednostkami.

c) Art. 76

1. Dotacja może być udzielona na dofinansowanie:

- a) nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru, ustalonych na podstawie kosztorysu zatwierdzonego przez wojewódzkiego konserwatora zabytków, które zostaną przeprowadzone w roku złożenia przez wnioskodawcę wniosku o udzielenie dotacji lub w roku następującym po roku złożenia tego wniosku;
- b) nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru, które zostały przeprowadzone w okresie trzech lat poprzedzających rok założenia przez wnioskodawcę wniosku o udzielenie dotacji;
- c) nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich lub restauratorskich przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa, ustalonych na podstawie kosztorysu zatwierdzonego przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, które zostaną przeprowadzone w roku złożenia przez wnioskodawcę wniosku o udzielenie dotacji lub w roku następującym po roku złożenia tego wniosku.

2. Wniosek o udzielenie dotacji, o której mowa w ust. 1 pkt b, wnioskodawca może złożyć po przeprowadzeniu wszystkich prac lub robót przy zabytku wpisanym do rejestru, określonych w pozwoleniu wydanym przez wojewódzkiego konserwatora zabytków.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

d) Art. 77

Dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane może obejmować nakłady konieczne na:

- 1) sporządzenie ekspertyz technicznych i konserwatorskich;
- 2) przeprowadzenie badań konserwatorskich lub architektonicznych;
- 3) wykonanie dokumentacji konserwatorskiej;
- 4) opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich;
- 5) wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami Prawa budowlanego;
- 6) sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrz;
- 7) zabezpieczenie, zachowanie i utwalenie substancji zabytku;
- 8) stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku;
- 9) odnowienie lub uzupełnienie tynków i okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki;
- 10) odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50% oryginalnej substancji tej przynależności;
- 11) odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych drzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych;
- 12) modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności;
- 13) wykonanie izolacji przeciwwilgociowej;
- 14) uzupełnianie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomości o własnych formach krajobrazowych;
- 15) działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu;
- 16) zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych, niezbędnych do wykonania prac i robót przy zabytku wpisanym do rejestru, o których mowa w pkt 7-15;
- 17) zakup i montaż instalacji przeciwwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej.

e) Art. 78

1. Dotacja może być udzielona w wysokości do 50% nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru.
2. Jeżeli zabytek, o którym mowa w ust. 1, posiada wyjątkową wartość historyczną, artystyczną lub naukową albo wymaga przeprowadzenia złożonych pod względem technologicznym prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych, dotacja może być udzielona w wysokości do 100% nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót.
3. W przypadku, jeżeli stan zachowania zabytku, o którym mowa w ust. 1, wymaga niezwłocznego podjęcia prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

budowlanych przy zabytku, dotacja może być również udzielona do wysokości 100% nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót.

4. Łączna wysokość dotacji udzielonych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego i wojewódzkiego konserwatora zabytków nie może przekraczać wysokości dofinansowania określonej w ust. 1-3.
5. Dotacja, o której mowa w art. 74 ust. 2, jest udzielana we wnioskowanej wysokości do 100% nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich lub restauratorskich.

f) Art. 81

1. W trybie określonym odrębnymi przepisami dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie lub budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków może być udzielona przez organ stanowiący gminy, powiatu i samorządu województwa, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale.
2. Dotacja, w zakresie określonym w art. 77, może być udzielona w wysokości 100% nakładów koniecznych na wykonanie przez wnioskodawcę prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru.

g) Art. 82

1. Łączna kwota dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru, udzielonych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa, wojewódzkiego konserwatora zabytków bądź organ stanowiący gminy, powiatu lub samorządu województwa, nie może przekraczać wysokości 100% nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót;
2. Dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru jest zadaniem z zakresu administracji publicznej;
3. W celu zapewnienia realizacji postanowień organy uprawnione do udzielenia dotacji prowadzą wykazy udzielonych dotacji oraz informują się wzajemnie o udzielonych dotacjach.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO
na lata 2024-2027

Rozdział III

3. Uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

3.1. Założenia wynikające z krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Krajowy programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2023-2026 przyjęto Uchwałą Rady Ministrów nr 242 z dnia 8 grudnia 2023 r.

Głównym celem krajowego programu jest „**Zwiększenie odporności zasobu zabytkowego w Polsce**”

Do realizacji celu głównego zostały opracowane trzy cele szczegółowe:

- I. Weryfikacja wybranego zasobu zabytków i wzmocnienie narzędzi ochrony dziedzictwa o wyjątkowej wartości, poprzez:
 - podnoszenie wiedzy o wybranych grupach zasobu zabytkowego kraju (ochrona zasobu wielkoobszarowych i wieloelementowych zespołów architektury obronnej; weryfikacja i klasyfikacja zasobu, stan zachowania z waloryzacją zabytków techniki kolejowej i zaplecza kolejowego; weryfikacja i klasyfikacja zasobu, stan zachowania z waloryzacją zabytków techniki związanych z przemysłem wydobywczym/górnictwem/kopalnianym, węgla kamiennego i innych paliw kopalnych; weryfikacja zasobu, stanu zachowania z waloryzacją zabytków w zakresie zabytkowej architektury osad służbowych związanych z gospodarką leśną Lasów Państwowych);
 - ochrona zabytków i zarządzanie zabytkami o wyjątkowej wartości (model i system wartościowania zabytków; plany zarządzania dla pomników historii; wsparcie procesu tworzenia planów ochrony parków kulturowych; system bezpieczeństwa zabytków; projektowanie konserwatorskie);
 - realizacja międzynarodowych zobowiązań (implementacja konwencji UNESCO z 1972 do ustawy o ochronie zabytków; wdrożenie Konwencji UNESCO z 2001; współpraca międzynarodowa z UNESCO-ICOMOS-ICCROM-UE; wsparcie procesu tworzenia planów zarządzania dla miejsc światowego dziedzictwa w Polsce).
- II. Wzmocnienie potencjału organizacyjnego systemu ochrony zabytków, poprzez:
 - cyfryzacja procesów administracyjnych (cyfryzacja procesu inwestycyjno-budowlanego w zakresie ochrony zabytków; opracowanie i realizacja programu szkoleń specjalistycznych dla pracowników wojewódzkich urzędów ochrony zabytków);
 - wzmocnianie zastosowania nowych technologii w ochronie zabytków (wdrożenie i rozwój programu AZP+; digitalizacja i udostępnianie zasobu archiwalnego; rozwój zasobu dokumentacyjnego 3D; rozwój portalu Zabytek.pl);
 - reforma finansowania ochrony i opieki nad zabytkami (premia zabytkowa; wprowadzenie alternatywnego sposobu finansowania opieki nad zabytkami – crowdfunding).
- III. Rola zabytków w zrównoważonym rozwoju (edukacja i partycypacja), poprzez:
 - wzmocnianie narzędzi ochrony zabytków wobec zmian klimatycznych (strategia przeciwdziałania skutkom zmian klimatycznych dla zachowania zabytków; wsparcie procesu tworzenia gminnych programów opieki nad zabytkami; twój dom – dialog z tradycją; upowszechnianie tradycyjnych, neutralnych dla środowiska, metod i technik rzemieślniczych – „Szkola rzemiosła CAD”; warsztaty konserwatorskie –

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

praktyka prac konserwatorskich; wzmacnianie kompetencji zawodów rzemieślniczych; proces prowadzenia inwestycji w obiektach zabytkowych – szkolenia dla samorządów);

- edukacja i podnoszenie świadomości społecznej wartości dziedzictwa kulturowego (włączenie edukacji ochrony zabytków do programów nauczania w szkołach; badania społeczne i statystyczne dotyczące dziedzictwa kulturowego; pomiar wpływu kultury i dziedzictwa na rozwój społeczny; kampanie społeczno-edukacyjne dotyczące zagrożeń dziedzictwa kulturowego; wsparcie merytoryczne służb mundurowych oraz organów wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących przestępczości przeciwko zabytkom; edukacja o dziedzictwie kulturowym, z uwzględnieniem dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami; utworzenie i rozwój działalności Forum Posiadaczy Zabytków przy Generalnym Konserwatorze Zabytków).

3.2. Założenia wynikające z wojewódzkiego program opieki nad zabytkami

Program opieki nad zabytkami Województwa Wielkopolskiego na lata 2021-2024 przyjęto Uchwałą nr XXXVII/714/21 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 20 grudnia 2021 r.

Głównym zamierzeniem „Programu opieki nad zabytkami Województwa Wielkopolskiego na lata 2021-2024” jest określenie warunków organizacyjnych i finansowych w zakresie leżącym w kompetencjach Samorządu Województwa Wielkopolskiego, służących polepszeniu stanu zachowania zasobów lokalnego dziedzictwa kulturowego oraz krajobrazu kulturowego Wielkopolski.

Celem głównym Samorządu Województwa Wielkopolskiego jest stworzenie warunków dla zapewnienia efektywnej ochrony i opieki nad zabytkami oraz dbałość o materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe regionu dla dobra jego obecnych oraz przyszłych pokoleń.

Do realizacji celu głównego zostały opracowane cele szczegółowe:

- I. Zahamowanie procesów degradacji zabytków, poprawa ich stanu zahamowania oraz optymalizacja skuteczności systemu ochrony dziedzictwa materialnego i niematerialnego województwa wielkopolskiego, poprzez:
 - podjęcie działań mających na celu poprawę stanu zachowania zabytków;
 - wspieranie ochrony zabytków archeologicznych;
 - popularyzowanie działań w zakresie opieki i ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego;
 - monitoring i aktualizacja uregulowań prawnych w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.
- II. Budowanie tożsamości regionalnej i narodowej oraz świadomości społecznej mieszkańców Wielkopolski w oparciu o wartości dziedzictwa kulturowego, poprzez:
 - wspieranie programów i projektów edukacyjnych popularyzujących dziedzictwo kulturowe oraz wzmacniających kompetencje kulturowe;
 - wspieranie inicjatyw związanych z upamiętnianiem Powstania Wielkopolskiego oraz popularyzacji i upowszechniania wiedzy na jego temat;
 - stwarzanie warunków dla opieki nad dziedzictwem materialnym i niematerialnym w duchu partycypacji społecznej.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

- III. Włączenie materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego w rozwój społeczny, kulturowy i ekonomiczny województwa, poprzez:
- wsparcie zagospodarowania, adaptacji i wykorzystania zabytków i dziedzictwa niematerialnego na cele kulturalne, turystyczne lub społeczne;
 - wzmocnienie działań związanych z rozwojem usług turystycznych;
 - wspieranie dawnych rzemiosł, ginących zawodów i form twórczości charakterystycznych dla Wielkopolski.
- IV. Rozwijanie przedsięwzięć ułatwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami, poprzez:
- włączanie zabytków w procesy gospodarcze;
 - włączanie cyfryzacji do ochrony i opieki nad zabytkami.
- V. Podejmowanie i określanie warunków współpracy z właścicielami obiektów zabytkowych, poprzez:
- udostępnianie obiektów zabytkowych;
 - wskazywanie potencjalnych źródeł finansowania.

3.3. Założenia wynikające z wojewódzkiego audytu krajobrazowego

Audyt krajobrazowy województwa wielkopolskiego przyjęto Uchwałą Sejmiku Województwa Wielkopolskiego nr LI/1000/23 z dnia 27 marca 2023 r.

Krajobraz jest dobrem ogólnospołecznym, stanowi kompozycję zasobów przyrodniczych oraz kulturowych zarówno materialnych, jak i niematerialnych. Tworzy on wielowymiarowy system o swoistej strukturze i wewnętrznych powiązaniach. Krajobraz jest także czynnikiem warunkującym tworzenie się kultur regionalnych i lokalnych oraz stanowi podstawowy wyznacznik dziedzictwa narodów, natomiast jego wartość ma bezpośredni wpływ na jakość i komfort życia mieszkańców.

Audyt krajobrazowy jest narzędziem polityki przestrzennej w zakresie krajobrazu ukierunkowanym na jego ochronę, gospodarkę i planowanie. Służy także identyfikacji, charakterystyce i ocenie wszystkich krajobrazów występujących w Polsce. Jest jednocześnie nowym narzędziem diagnostycznym pozwalającym uzyskać wiedzę o walorach krajobrazowych poszczególnych województw w ich granicach administracyjnych. Należy pamiętać, że obok zasobów przyrodniczych, elementem wyróżniającym się i mającym wpływ na charakter krajobrazu jest dziedzictwo kulturowe, będące obrazem historii rozwoju przestrzennego regionu.

3.4. Założenia wynikające z Powiatowego Programu Ochrony Środowiska

W „Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Obornickiego na lata 2023-2026 z perspektywą na lata 2027-2030” wraz z prognozą oddziaływania na środowisko, przyjęty Uchwałą Rady Powiatu Obornickiego nr LXXVI/385/23 w dniu 26 września 2023 r., wyodrębniono następujące cele zmierzające do osiągnięcia poprawy stanu środowiska:

- I. Poprawa jakości powietrza przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu
- II. Zmniejszenie zagrożenia dla mieszkańców ponadnormatywnym hałasem
- III. Utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych na poziomach nieprzekraczających wartości dopuszczalnych
- IV. Osiągnięcie celów środowiskowych dla jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

- V. Ochrona mieszkańców przed powodzią i suszą
- VI. Wzmocnienie dostępności infrastruktury wodno-kanalizacyjnej
- VII. Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi
- VIII. Ochrona gleb przed negatywnych działaniem antropogenicznym, erozją i zmianami klimatu
- IX. Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym
- X. Ochrona i zrównoważone użytkowanie zasobów przyrodniczych
- XI. Utrzymanie stanu bez incydentów o znamionach poważnych awarii
- XII. Świadome ekologicznie społeczeństwo
- XIII. Poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska

Na terenie powiatu znajdują się założenia zabytkowe i przyrodnicze objęte ochroną, które obejmują 33 parki podworskie: w gminie Oborniki Wlkp. – 19, w tym 2 wiejskie, w gminie Rogoźno – 7 oraz w gminie Ryczywół - 7.

Szczególne miejsce wśród nich zajmuje park w Welnie z II poł. XVIII, którego wschodnią część stanowi „Rezerwat Promenada” oraz park w Siernikach o powierzchni 21,5 ha, stanowiący wyjątkowe skupisko drzew pomnikowych.

3.5. Relacje powiatowego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gmin (gmina Oborniki, gmina Rogoźno i gmina Ryczywół)

Na dzień sporządzenia powiatowego programu opieki nad zabytkami uchwalone są następujące programy gminne:

- gmina Oborniki – „Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Oborniki na lata 2022-2025”, przyjęty uchwałą Nr LV/641/22 z dnia 28 września 2022 r.;
- gmina Rogoźno – „Program Opieki nad Zabytkami Gminy Rogoźno na lata 2022 – 2025”, przyjęty uchwałą LXII/606/2022 z dnia 9 marca 2022 r.;
- gmina Ryczywół – „Gminny Program Opieki nad Zabytkami na lata 2023-2026 dla Gminy Ryczywół”, przyjęty uchwałą Nr XLIII/392/2022 z dnia 28 grudnia 2022 r.

3.5.1. Gmina Oborniki

3.5.1.1. Gminny program opieki nad zabytkami – uchwała Rady Miejskiej w Obornikach nr LV/641/22 z dnia 28 września 2022 r.

Priorytety gminnego programu opieki nad zabytkami:

Priorytet I.: Opieka, ochrona i rewaloryzacja zabytków gminy Oborniki, poprzez następujące działania:

- prowadzenie gminnej ewidencji zabytków nieruchomości;
- prowadzenie gminnej ewidencji zabytków archeologicznych;
- poddanie analizie, które obiekty należałoby wpisać do rejestru zabytków;
- uwzględnianie zabytków nieruchomości oraz zabytków archeologicznych w dokumentach planistycznych oraz mających charakter prawa miejscowego sporządzanych przez gminę;
- prowadzenie nadzorów archeologicznych na stanowiskach archeologicznych podczas inwestycji prowadzonych przez gminę Oborniki;
- interwencja właściwych organów przy rażących naruszeniach prawa budowlanego związanego z zabytkami;
- ochrona substancji zabytkowej stanowiącej własność gminy Oborniki;

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

- udzielanie dotacji z budżetu gminy na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane dla obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków niestanowiących własności gminy Oborniki;
- porządkowanie zabytkowych cmentarzy;
- aktualizacja planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu i sytuacji kryzysowych;
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Priorytet II.: Podnoszenie świadomości lokalnej w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami gminy Oborniki, poprzez następujące działania:

- rozpowszechnienie informacji na temat obiektów wpisanych do rejestru zabytków z terenu Gminy Oborniki;
- udostępnienie „Programu opieki nad zabytkami dla Gminy Oborniki na lata 2022 – 2025” na stronie internetowej gminy Oborniki;
- informowanie właścicieli obiektów zabytkowych o możliwościach pozyskania środków na prace przy obiektach zabytkowych. Organizacja szkoleń;
- włączenie tematyki ochrony dziedzictwa kulturowego do zajęć szkolnych w szkołach gminnych.

Priorytet III.: Ekspozowanie i popularyzacja walorów dziedzictwa kulturowego gminy Oborniki, poprzez następujące działania:

- gromadzenie i ekspozowanie zabytków ruchomych dotyczących dziedzictwa kulturowego gminy Oborniki;
- popularyzacja szlaków turystycznych na terenie gminy Oborniki;
- przygotowywanie publikacji dotyczących zabytków oraz dziedzictwa kulturowego gminy Oborniki;
- współpraca z innymi podmiotami.

3.5.1.2. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Oborniki

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego zostało przyjęte przez Radę Miejską w Obornikach uchwałą nr LIII/810/18 z dnia 6 lipca 2018 roku.

W studium podkreślono, że środowisko kulturowe Gminy z uwagi na szereg cennych elementów dziedzictwa kulturowego, tj. krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne, ruralistyczne i zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa, obiekty techniki, cmentarze, parki, pozostałości terenowe pradziejowego i historycznego osadnictwa czy cmentarzyska wymaga szczególnej ochrony.

Wskazuje się na konieczność ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej wskazanych w rejestrze i ewidencji zabytków, strefach ochrony konserwatorskiej oraz stanowiskach archeologicznych, poprzez ustalenie szczegółowych zasad ich ochrony, w tym zgodnych z przepisami odrębnymi, lecz również ochrony rozszerzonej w stosunku do wynikającej jedynie z zasad ochrony nakładanych przepisami odrębnymi.

Wskazano, że respektowanie następujących zasad jest podstawą działań w odniesieniu do zasobów dziedzictwa kulturowego:

- ścisłej ochronie podlegają obiekty figurujące w rejestrze zabytków, przy czym wszelkie działania dotyczące tych obiektów wymagają uzyskania zgody konserwatorskiej,

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

- ochronie podlegają obiekty nie figurujące w rejestrze zabytków, lecz figurujące w ewidencji konserwatorskiej, przy czym wszelkie działania ingerencyjne (modyfikacje wszelkiego rodzaju) dotyczące tych obiektów wymagają uzyskania zgody konserwatorskiej,
- ochronie podlegają obiekty nie figurujące w rejestrze i ewidencji konserwatorskiej, lecz figurujące w obrębie stref ochrony konserwatorskich, przy czym wszelkie działania związane z integralnością tych obiektów wymagają uzyskania zgody konserwatorskiej.

Dla ochrony archeologicznego dziedzictwa kulturowego, w granicach stref ochrony stanowisk archeologicznych ustalono obowiązek prowadzenia badań archeologicznych podczas realizacji inwestycji związanych z zabudowaniem i zagospodarowaniem terenu, w obrębie wykopów budowlanych. Na prowadzenie badań archeologicznych Inwestor winien uzyskać pozwolenie Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu przed wydaniem decyzji o pozwoleniu na budowę.

Dla ochrony archeologicznego dziedzictwa kulturowego w przypadku prowadzenia prac szerokokształnych ustalono obowiązek przeprowadzenia rozpoznawczych badań powierzchniowo - sondażowych, na które inwestor musi uzyskać pozwolenie Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

W szczególności wyznaczono następujące zasady ogólne:

- w parkach zabrania się wydzielania nowych działek, stawiania ogrodzeń, budowy nowych obiektów, różnego rodzaju budynków gospodarczych oraz prowadzenia prac porządkowych i dokonywania nowych nasadzeń bez zgody konserwatorskiej,
- lokalizacja obiektów w bezpośrednim sąsiedztwie parków, w obrębie strefy ochrony powiązań widokowych winna być uzgadniana z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków,
- prace przy budynkach wpisanych do rejestru zabytków oraz ujętych w ewidencji konserwatorskiej, polegające na przebudowie, tynkowaniu i malowaniu elewacji, wymianie stolarki okiennej i drzwiowej oraz w niektórych przypadkach na przebudowie wnętrza, muszą uzyskać zgodę Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
- wszelkie prace ziemne w obrębie śladów przeszłości historycznej regionu, stanowisk archeologicznych, cmentarzysk itp. na terenie Gminy winny być prowadzone pod nadzorem archeologicznym – Konserwatora Zabytków Archeologicznych w Poznaniu.

3.5.1.3. Gminny Program Rewitalizacji Gminy Oborniki na lata 2016-2026

Rada Miejska w Obornikach uchwałą nr XLVII/722/18 z 28 lutego 2018 r. wprowadziła kolejny program rewitalizacji w gminie.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Oborniki obejmuje lata 2016-2026. Oprócz wymienienia zabytków wpisanych do rejestru zabytków i ujętych w gminnej ewidencji zabytków wskazuje szczególnie na konieczność przeprowadzenia prac konserwatorskich i rewitalizacyjnych w następujących obiektach i zespołach zabytkowych: budynek Domu Kultury w Objezierzu, budynek tzw. Klasztoru w Obornikach, zespół dworsko-parkowy w Ocieszynie, zespół dworsko-parkowy w Kowanówku, budynek kościoła Św. Józefa Oblubieńca NMP w Obornikach, wymianę posadzek w kościele Najświętszej Marii Panny Wniebowziętej w Obornikach, renowację organów w kościele Najświętszej Marii Panny Wniebowziętej w Obornikach, rewitalizację kompleksu budynków użytkowanych historycznie

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

jako młyn zbożowy (Młyn Dahlmanna) w Obornikach wraz z zagospodarowaniem przestrzeni przyległych.

3.5.1.4. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obowiązujących na terenie gminy Oborniki

Na terenie gminy Oborniki nie ma opracowanego jednego planu zagospodarowania przestrzennego. W większości plany opracowywane są na bieżące potrzeby inwestorów oraz mieszkańców. Ewentualne rozbieżności w stosunku do oczekiwań właścicieli nieruchomości są w miarę możliwości niwelowane poprzez częściowe zmiany i aktualizacje obowiązujących planów. Z uwagi na specyfikę terenów, których dotyczą plany zagospodarowania przestrzennego, zagadnienie ochrony i opieki zabytków występuje w różnym stopniu.

3.5.2. Gmina Rogoźno

3.5.2.1. Gminny program opieki nad zabytkami – gminny program opieki nad zabytkami sporządzonym na lata 2022-2025, przyjęty uchwałą Rady Miejskiej w Rogoźnie nr LXII/606/2022 z dnia 9 marca 2022 r.

Priorytety działań gminnego programu opieki nad zabytkami:

Priorytet I: Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno-gospodarczego gminy

Kierunek I: Zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania, poprzez następujące działania:

- prowadzenie prac remontowo-konserwatorskich przy obiektach zabytkowych stanowiących własność gminy (w ramach opracowanego planu remontów);
- opracowanie długofalowego, uwzględniającego kompleksowość działań planu remontów, obiektów zabytkowych znajdujących się w zasobach komunalnych;
- podejmowanie starań o uzyskanie środków zewnętrznych na rewaloryzację zabytków będących własnością gminy;
- rewaloryzacja zespołów zabytkowej zieleni (w tym gminnych parków, cmentarzy, obszarów nieczynnych cmentarzy);
- dofinansowanie prac rewaloryzacyjnych przy obiektach niebędących własnością gminy w postaci stosownej uchwały dotyczącej dotacji na prace remontowo-konserwatorskie przy zabytkach ruchomych i nieruchomych;
- opracowanie planu systematycznych kontroli stanu utrzymania i sposobu użytkowania obiektów zabytkowych znajdujących się w zasobach komunalnych.

Kierunek II: Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków na potrzeby społeczne, turystyczne i edukacyjne, poprzez:

- określenie zasad i konsekwentne ich wdrażanie w zakresie umieszczania szyldów i reklam na obiektach zabytkowych;
- prowadzenie bieżących prac porządkowych przy zabytkowych zespołach zieleni: gminnych parkach, cmentarzach, obszarach nieczynnych cmentarzy, dawnych parkach dworskich itp.;
- opracowanie projektu rewaloryzacji oraz realizacja (w nawiązaniu do historycznych) nawierzchni ulic i ciągów pieszych w obrębie zabytkowych śródmieść;
- iluminacje najcenniejszych zabytków gminy.

Kierunek III: Podejmowanie działań umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami, poprzez:

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

- współpraca z urzędami pracy w zakresie prowadzenia bieżących prac pielęgnacyjnych, porządkowych i zabezpieczających na terenach objętych ochroną;
- szkolenie osób bezrobotnych w rzemiosłach związanych z tradycyjną sztuką budowlaną;
- wspieranie utrzymywania na rynku pracy zanikających rzemiosł i zawodów (np. poprzez realizację Hallandzkiego Modelu Konserwacji Zabytków, w myśl zasady „ratować zabytki, ratować pracę, ratować rzemiosło”);
- wspieranie rozwoju gospodarstw agroturystycznych w zabytkowych obiektach budownictwa drewnianego oferujących wypoczynek i rozrywkę (regionalne potrawy, zwyczaje itp.) oparte na miejscowych tradycjach;
- wspieranie rozwoju muzeum regionalnego.

Priorytet II: Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego**Kierunek I: Zintegrowana ochrona dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego, poprzez:**

- opracowywanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, szczególnie obszarów o dużym nasyceniu obiektami zabytkowymi (w tym weryfikacja obowiązujących w zakresie aktualizacji zagadnień związanych z ochroną zabytków) oraz obszarów wskazanych do ochrony w studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego gminy,
- wdrażanie zapisów programów rewitalizacji w realizacji zagospodarowania przestrzennego gminy (w tym w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego),
- konsekwentne egzekwowanie zapisów dotyczących działalności inwestycyjnej na obszarach objętych ochroną określonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (głównie w zakresie wysokości zabudowy, jej charakteru i funkcji),
- walka z samowolami budowlanymi,
- ochrona panoram oraz przedpoli widokowych wsi i miast o wartościach kulturowych.

Kierunek II: Ochrona układów ruralistycznych na obszarach wiejskich, poprzez:

- wystąpienie do wojewódzkiego konserwatora zabytków z wnioskiem o wpisanie do rejestru zabytków cennych obszarów i obiektów zabytkowych (m.in. układów urbanistycznych i ruralistycznych).

Kierunek III: Ochrona układów ruralistycznych na obszarach wiejskich:

- historycznie ukształtowanego układu dróg, historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych oraz relacji przestrzennych pomiędzy zespołami zabytkowej zabudowy;
- wypełnianie zabudową wolnych działek budowlanych w obszarach centrów wsi oraz historycznych siedlisk w zgodzie z historyczną kompozycją danego układu i gabarytami oraz formą architektoniczną tworzącej go zabudowy;
- wyznaczanie w planach miejscowych nowych terenów pod zabudowę na zasadzie kontynuacji historycznych siedlisk.

3.5.2.2. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Rogoźno

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego zostało uchwalone przez Radę Miejskiej w Rogoźnie uchwałą nr XX/160/2019 z dnia 30 października 2019 r.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

Generalne cele ochrony obejmujące: ochronę dziedzictwa kulturowego i historycznego mogą być osiągnięte poprzez realizację następujących celów szczegółowych, uwzględnianych również przy opracowywaniu planów dla poszczególnych fragmentów Rogoźna:

- 1) ochrona przestrzennych wartości krajobrazu kulturowego:
 - utrzymanie historycznie ukształtowanej struktury osadniczej i sieci dróg,
 - utrzymanie historycznych układów przestrzennych wsi, zasad lokalizacji zabudowy i zagospodarowania terenu, wypełnienie tradycyjnej niwy siedliskowej;
 - zachowanie w dobrym stanie technicznym i estetycznym dominant kulturowych i krajobrazowych;
 - kontynuowanie tradycji w kształtowaniu krajobrazu kulturowego i nawiązanie do historycznych i regionalnych rozwiązań w jego kształtowaniu;
 - przeciwdziałanie bezplanowej i chaotycznej parcelacji terenu;
 - przeciwdziałanie zaśmiecaniu krajobrazu kulturowego nowymi lokalizacjami budowli;
 - ograniczenie lokalizacji obiektów wymagających makroniwelacji i znacznych przekształceń topografii oraz zasobów przyrodniczych.
- 2) ochrona indywidualnych wartości obiektów kultury materialnej
 - ochrona przed dewastacją wartościowych stanowisk archeologicznych,
 - utrzymanie i eksponowanie grodzisk i cmentarzysk posiadających charakterystyczną formę krajobrazową,
 - zachowanie w dobrym stanie technicznym i estetycznym: kościołów, szkół, obiektów usługowych, produkcyjnych, wpisanych i nie wpisanych do rejestru zabytków oraz zewidencjonowanej zabudowy zagrodowej i innych elementów zagospodarowania i wyposażenia miejscowości,
 - utrzymanie i eksponowanie: układów przestrzennych siedlisk, pomników i krzyży, kamieni milowych, urządzeń technicznych i komunikacyjnych,
 - utrzymanie i eksponowanie wartości zabudowy historycznej, jej proporcji, formy, typu dachów, wielkości i układu otworów, rodzaju stolarki i jej zdobnictwa, materiału budowlanego i sposobów jego wyeksponowania,
 - zapobieganie w powstawaniu ubytków w zabudowie historycznej i tworzenie warunków do ich ponownej zabudowy,
 - kształtowanie wysokich walorów estetycznych nowej zabudowy mieszkalnej, rekreacyjnoturystycznej i produkcyjnej poprzez nawiązywanie do tradycji i wartości regionalnych.

3.5.2.3. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obowiązujących na terenie gminy Rogoźno

Uchwalone na obszarze Gminy Rogoźno miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego określają między innymi obowiązkowe zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej, zasady ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego.

3.5.3. Gmina Ryczywół

3.5.3.1. Gminny program opieki nad zabytkami

W dniu 28 grudnia 2022 r. Rada Gminy Ryczywół uchwałą nr XLIII/392/2022 przyjęła gminny program opieki nad zabytkami na lata 2023-2026.

Priorytety działań gminnego programu opieki nad zabytkami:

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

Priorytet I: Dbalność o zachowanie istniejących walorów zabytkowych

Kierunek I.I: Bezpośrednie wsparcie dla rewaloryzacji obiektów zabytkowych, poprzez:

- przeznaczanie środków finansowych z budżetu gminy na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków i gminnej ewidencji zabytków, na miarę możliwości finansowych budżetu Gminy;
- współpraca z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków przy identyfikacji i realizacji zadań związanych z ochroną zabytków zlokalizowanych na terenie gminy;
- Wspólne działania z Powiatowym Urzędem Pracy w celu wykorzystania osób bezrobotnych do prac pielęgnacyjnych przy obiektach zabytkowych (np. terenach cmentarnych);
- przekazywanie właścicielom i dysponentom obiektów zabytkowych informacji o możliwościach pozyskiwania dodatkowego wsparcia finansowego (zwłaszcza z funduszy europejskich);
- monitorowanie stanu obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków, a będących pod administracją Gminy;
- rewaloryzacja parku w Ludomach – w zależności od sytuacji budżetowej oraz niezbędnych potrzeb wykonywane będą prace pielęgnacyjne drzewostanu;
- rewaloryzacja kościoła poewangelickiego w Ryczywole (stan techniczny niezadowolający – stwierdzono min. ubytki w ogrodzeniu, zawilgocenia wnętrza i odspojenia tynku, uszkodzenie konstrukcji empory i braki w deskowaniu podłogi, zniszczone schody na wieżę, ubytki w partii muru ceglano-żelaznego oraz braki części odpływów rur spustowych).

Kierunek I.II: Odpowiednia ekspozycja i promocja najcenniejszych obiektów

- stworzenie jednolitego systemu identyfikacji wizualnej w postaci oznaczeń, tablic, drogowych znaków itp., w tym wykorzystania nowoczesnych technologii informatycznych i lokalizacji GPS i kodów QR;
- publikowanie folderów, ulotek oraz innych materiałów przybliżających mieszkańcom i turystom zasoby historyczne gminy;
- atrakcyjne przedstawianie obiektów za pomocą iluminacji, tworzenia punktów widokowych, prezentacji multimedialnych i muzycznych.

Kierunek I.III: Dbalność o ład przestrzenny i krajobraz kulturowy

- ścisłe powiązanie działań przy obiektach zabytkowych z dokumentami planistycznymi;
- coroczna aktualizacja założeń przyjętego w roku gminnego planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (ostatnia aktualizacja - 2015 rok);
- realizacja zasad ładu przestrzennego m.in. poprzez utrzymanie czytelności form przestrzennych, dostosowania form budowlanych w stosunku do ich funkcji w przestrzeni oraz dbalności o krajobraz kulturowy;
- regularna aktualizacja Gminnej Ewidencji Zabytków (zarówno w zakresie architektury, jak i stanowisk archeologicznych), w porozumieniu z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków;
- opracowanie ewidencji obiektów małej architektury.

Kierunek I.IV: Edukacja społeczeństwa w zakresie zachowania dziedzictwa kulturowego

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

- Wspieranie działalności instytucji kultury i organizacji pozarządowych podejmujących zadania związane z ochroną dziedzictwa kulturowego;
- Organizacja spotkań, mających na celu upowszechnienie wiedzy na temat lokalnego dziedzictwa kulturowego;
- Wsparcie akcji mających na celu odrestaurowanie lub uporządkowanie obiektów zabytkowych, cennych z punktu widzenia lokalnej społeczności oraz propagowanie lokalnej kultury i tradycji dziedzictwa kulturowego;
- Wprowadzenie do edukacji szkolnej i przedszkolnej zadań edukacyjnych skierowanych do dzieci i młodzieży, których celem byłoby uwrażliwienie dzieci i młodzieży na problematykę ochrony zabytków.

Priorytet II: Rozwój turystyki w gminie w oparciu o bogactwo dziedzictwa kulturowego

Kierunek II.I: Rozwój produktów turystycznych opartych na walorach dziedzictwa kulturowego

- rozwijanie istniejących produktów turystycznych opartych na szlakach turystycznych, kulturowych lub ścieżkach edukacyjnych;
- tworzenie nowych produktów, ze szczególnym uwzględnieniem innowacyjnych form turystyki bądź aktywności mogących przyciągnąć turystów - np. turystyka eksploracji, geocaching, gry terenowe, gry wojenne;
- tworzenie szlaków turystycznych związanych z historycznymi postaciami z terenów gminy;
- organizacja lub kontynuacja organizacji imprez masowych, związanych z lokalnym zasobem zabytkowym i kulturalnym;
- organizacja imprez lokalnego zasięgu, przybliżających mieszkańcom gminy i regionu lokalne wartości historyczne.

Kierunek II.II: Wykorzystanie mediów tradycyjnych, Internetu i multimediów w celu nowoczesnej promocji walorów zabytkowych

- dbanie o aktualizację gminnej strony www;
- wykorzystanie nowoczesnych technologii dostępnych w profesjonalnych serwisach internetowych, a także w urządzeniach mobilnych;
- rozwój systemu informacji przestrzennej z warstwą informacyjną na temat obiektów zabytkowych wchodzących w skład Gminnej Ewidencji Zabytków oraz udostępnienie go na forum publicznym;
- współpraca z mediami, zarówno tradycyjnymi, jak i internetowymi.

Kierunek II.III: Poprawa dostępności obiektów zabytkowych dla osób niepełnosprawnych

- przystosowanie obiektów zabytkowych dla osób z niepełnosprawnością.

3.5.3.2. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Ryczywół

Na terenie gminy Ryczywół obowiązuje tekst jednolity zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Ryczywół przyjęty uchwałą Rady Gminy Ryczywół Nr XXII/187/2020 z dnia 4 grudnia 2020 r.

Główne cele ochrony zasobów kulturowych gminy Ryczywół obejmują:

- zachowanie dziedzictwa kulturowego gminy Ryczywół w tym ochrony konserwatorskiej, która obejmuje obiekty i obszary szczególnie wartościowe, o zachowanej historycznej strukturze przestrzennej;

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

- zachowanie i ekspozycję zasobów krajobrazu kulturowego oraz jego struktury;
- zachowanie i formowanie wysokiej jakości środowiska antropogenicznego oraz zapewnienie jego trwałego i zrównoważonego użytkowania.

Główne cele ochrony zasobów kulturowych mogą zostać osiągnięte poprzez realizację celów szczegółowych, którymi są:

a) w zakresie ochrony przestrzennych wartości krajobrazu kulturowego:

- utrzymanie historycznie ukształtowanej struktury osadniczej, w tym układów przestrzennych wsi sołeckich, a także sieci dróg;
- utrzymanie i rewaloryzacja historycznej zabudowy układów przestrzennych występujących na terenie gminy, rehabilitacja i rewitalizacja zdegradowanych obszarów i obiektów,- zachowanie dominant kulturowych i krajobrazowych;
- kontynuacja kształtowania krajobrazu kulturowego zgodnie z tradycją oraz nawiązywanie do historycznych i regionalnych rozwiązań w tym zakresie;
- przeciwdziałanie i zapobieganie bezplanowym i chaotycznym podziałom terenu, powstawaniu nowych budowli substandardowych oraz lokalizacji obiektów wymagających znacznych przekształceń topografii terenu;
- ochrona terenów zabytkowych cmentarzy;
- uporządkowanie spraw własnościowych.

b) w zakresie ochrony obiektów kultury materialnej:

- ochrona stanowisk archeologicznych przed zniszczeniem i dewastacją, ich bieżące ewidencjonowanie oraz nanoszenie nowoodkrytych stanowisk na mapę gminy;
- utrzymanie i eksponowanie cmentarzysk i innych obiektów archeologicznych posiadających charakterystyczną formę krajobrazową;
- zachowanie walorów estetycznych oraz dążenie do dobrego stanu technicznego obiektów zabytkowych, w tym kościołów, szkół, obiektów użyteczności publicznej, obiektów produkcyjnych, zespołów dworskich i założeń folwarcznych, zabudowy zagrodowej oraz innych elementów zagospodarowania miejscowości;
- zachowanie przestrzennych układów siedlisk, pomników, krzyży, kapliczek przydrożnych, urządzeń technicznych i komunikacyjnych, układów zieleni parków, cmentarzy, zadrzewień przydrożnych i śródpolnych;
- utrzymanie i eksponowanie wartości zabudowy historycznej, jej proporcji, formy, typu dachów, układu drzwi i okien, zdobnictwa, materiałów budowlanych;

c) w zakresie zachowania wartości niematerialnych środowiska kulturowego gminy Ryczywół:

- utrzymanie historycznych nazw miejscowości i obiektów topograficznych;
- działania edukacyjne i promocyjne wśród mieszkańców gminy, potencjalnych turystów oraz inwestorów.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

3.6. Inne dokumenty

1. Powiatowy plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych zatwierdzony w 2016 roku przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków i Szefa Obrony Cywilnej.
2. Zarządzenie Nr 17.2015 Starosty Obornickiego z dnia 23.03.2015 r. w sprawie ustanawiania i cofania ustanowienia społecznego opiekuna zabytków, ustalenia wzoru listy społecznych opiekunów zabytków, wzoru legitymacji oraz wzoru zaświadczenia wydawanych społecznym opiekunom zabytków.
3. Uchwała Nr VII/43/15 Rady Powiatu Obornickiego z dnia 30.04.2015 r. w sprawie określenia zasad udzielenia dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków wraz z Uchwałą Nr XXXIX/215/17 Rady Powiatu Obornickiego z dnia 28.11 2017 r. w sprawie zmiany.
4. Uchwała Nr LXV/337/23 Rady Powiatu Obornickiego z dnia 5.01.2023 r. w sprawie określenia zasad i trybu udzielenia dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków lub gminnej ewidencji zabytków, sposobów jej rozliczania oraz kontroli w ramach Rządowego Programu Odbudowy Zabytków wraz z Uchwałą Nr LXVI/342/23 Rady Powiatu Obornickiego z dnia 26.01 2023 r. w sprawie zmiany.

Rozdział IV**Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego powiatu****4.1. Położenie administracyjne powiatu**

Powiat Obornicki został utworzony w 1999 roku w ramach reformy administracyjnej, który znajduje w północnej części województwa wielkopolskiego. Powiat Obornicki jest jednym z 31 powiatów ziemskich i 4 grodzkich Województwa Wielkopolskiego, ponadto w skład województwa wchodzi 226 gmin. Samorząd pomocniczy stanowią 74 sołectwa.

Powiat Obornicki jest położony na północ od aglomeracji poznańskiej w jej bezpośrednim sąsiedztwie, nad rzekami: Wartą, Wełną i Flintą. Graniczy z pięcioma powiatami: poznańskim, chodzieskim, szamotulskim, wągrowieckim oraz czarnkowsko-trzcianeckim. Siedzibą powiatu są Oborniki, które rolę Powiatu pełniły już wcześniej w latach 1793-1975.

Powiat Obornicki zajmuje obszar ok 712 km². Obejmuje trzy jednostki samorządu terytorialnego: gminę miejsko-wiejską Oborniki, gminę miejsko-wiejską Rogoźno i gminę wiejską Ryczywół. Obecnie powiat obornicki zamieszkuje ok. 60 tys. mieszkańców.

Powiat Obornicki to ważny węzeł drogowy i kolejowy. Położony jest wzdłuż drogi krajowej Nr 11 Poznań - Koszalin i linii kolejowej łączącej stolicę Wielkopolski z Pomorzem Środkowym. Do drogi krajowej włączają się cztery drogi wojewódzkie: w kierunku Czarnkowa, w kierunku Szamotuł, w kierunku Murowanej Gośliny oraz w kierunku Wągrowca.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

4.2. Położenie geograficzne powiatu

Powiat Obornicki położony jest w północnej części województwa wielkopolskiego. Według podziału fizyczno-geograficznego J. Kondrackiego powiat ten położony jest w makroregionie Pradolina Toruńsko-Eberswaldzka: mezoregion Kotlina Gorzowska oraz w makroregionie Pojezierze Wielkopolskie: mezoregiony Pojezierze Poznańskie, Poznański Przełom Warty i Pojezierze Gnieźnieńskie.

Najważniejsza rzeka w układzie hydrograficznym powiatu obornickiego jest rzeka Warta z dopływem prawobrzeżnym rzeki Wełny, u zbiegu których jest położone miasto Oborniki. Teren powiatu leży w dorzeczu Warty - zlewni jej prawobrzeżnego dopływu rzeki Wełny. Bogatą sieć hydrograficzną tworzą: rzeka Wełna z wypełnionymi wodą starorzeczami i licznymi dopływami, jeziorami oraz drobne, naturalne i sztuczne zbiorniki wodne. Silnie meandrująca i malownicza Wełna przyjmuje wody swych prawobrzeżnych dopływów: Flinty, Strugi Sokolowskiej i Rudki oraz lewobrzeżnej Małej Wełny. Cechą charakterystyczną Wełny jest niewielki spadek podłużny i stąd w jej dolinie liczne, niezwykle malownicze zakola i starorzecza. Znacznie mniej urozmaicone są koryta pozostałych rzek i cieków, ich przebiegi bowiem w znacznej części zostały poddane zabiegom hydrotechnicznym co nadało im charakter rowów melioracyjnych.

Warunki glebowe mocno zróżnicowane świadczą o tym struktura użytków rolnych, przewaga gleb dobrej i średniej klasy bonitacyjnej i średni stopień kultury rolnej. Przeważają gleby klasy bonitacyjnej od I do IV klasy. Powiat należy do obszarów o dużych walorach rolniczych o kierunku produkcji zbożowo-pszemno-okopowy.

Teren ten nie jest zbyt bogaty w surowce mineralne największe znaczenie mają tutaj żwiry i piaski, najliczniejsze złoża występują w okolicy miasta Oborniki w postaci wyrobisk. Występują złoża torfu i gytii w dolinie wełny i w zagłębieniach bezodpływowych i rynnie Małej Wełny, pomiędzy Jez. Rogozińskim i Jez. Budziszewskim ale eksploatacja pozostaje w kolizji z zalecaną ochroną łąkowych środowisk roślinnych - punkt eksploatacji torfu w obrębie torfowiska „Chlebowo” gmina Ryczywół.

Warunki klimatyczne uwarunkowane są wpływami mas powietrza morskiego oraz kontynentalnego, jakie napływają na teren całej Wielkopolski. Jest to region o niewielkiej zmienności klimatycznej, w którym występuje pogoda bardzo ciepła i pochmurna bez opadów.

Powiat Obornicki charakteryzuje się wysokimi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi. Zasadniczym elementem krajobrazu są liczne kompleksy leśne, zadrzewienia przydrożne, kępy zadrzewień śródpolnych i przywodnych, zieleń parkowa i cmentarna.

W dużej części powiatu znajduje się w obrębie Wielkoprzestrzennego Systemu Obszarów Chronionych, reprezentowanego tu przez obszar chronionego krajobrazu Dolina Wełny i Rynna Gołaniecko-Wągrowiecka i Obszar Natura 2000 – Puszcza Notecka. Wielka różnorodność lasów w przewadze są to bory sosnowe, ale też występują lasy liściaste, sprzyja bytowaniu na tym terenie wiele gatunków zwierząt i roślin.

Na terenie powiatu obornickiego obszary objęte ochroną prawną zajmują 10 917,93 ha, co stanowi 15,37% powierzchni powiatu. W poszczególnych gminach obszary prawnie chronione zajmują powierzchnię:

- Gmina Oborniki – 859,03 ha,
- Gmina Rogoźno – 9 031,90 ha,
- Gmina Ryczywół – 1 027,00 ha.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

Najbardziej rozwiniętymi dziedzinami są: przemysł drzewny, meblowy oraz metalowy. Dobrze działa i rozwija się przetwórstwo płodów rolnych oraz przetwórstwo mięsno-wędliniarskie. Powiat posiada również rozwinięte usługi w zakresie rolnictwa, budownictwa, transportu, handlu hurtowego i detalicznego oraz usług w zakresie infrastruktury społecznej.

O walorach krajoznawczych Powiatu Obornickiego świadczy obecność siedmiu jezior (Rogozińskie, Prusieckie, Boguniewskie, Budziszewskie, Nienawiszcz, Czarne, Małe), siedmiu rezerwatów przyrody (Buczyna, Promenada, Wełna, Słonawy, Dołęga, Chlebowo, Dolina Kończaka) oraz siedmiu rzek (Warta, Wełna, Mała Wełna, Kończak, Flinta, Sama oraz Samica).

4.3. Zarys historii obszaru powiatu

Najstarsze zbiorowiska ludzkie w Wielkopolskie (na terenie gminy Ryczywół prehistoryczne osadnictwo koncentrowało się głównie w strefie pradoliny rzeki Flinty i jej dopływów, na terenie gminy Rogoźno osadnictwo koncentrowało się w pobliżu rzeki Małej Wełny, gmina Oborniki osadnictwo koncentrowało się u zbiegu rzeki Warty i jej dopływu rzeki Wełny) pojawiły się dopiero po ustaniu ostatniego zlodowacenia, u schyłku starszej epoki kamienia, czyli w schyłkowym paleolicie (ok. 12-8 tys. lat p.n.e). Były to ludy koczujące gromadami, zajmujące się zbieractwem, polowaniem i łowieniem ryb. Osadnictwo skupiało się wówczas na suchych, wyniesionych wydmach. Ze względu na niszczące działanie wody i piasku, prawie w ogóle nie zachowały się do dzisiaj przedmioty z drewna i kości z tamtego okresu. Wraz z końcem epoki lodowcowej i nastaniem nowego okresu geologicznego człowiek wkroczył w nowy okres zwany mezolitem (około 8000-4200 lat p.n.e.). Zmieniające się warunki klimatyczne i przyrodnicze spowodowały napływ nowych grup myśliwskich z południa, trudniących się polowaniem na sarny, jelenie i dziki. Wzrosła wówczas rola rybołówstwa i wytwarzania narzędzi z krzemienia, rogu i drewna. Było to związane ze zmianą gatunków zwierząt łownych, co wymagało stosowania do polowań narzędzi drobnych będące przykładami najwcześniejszych narzędzi i elementów prymitywnej broni np.: krzemienne rdzenie, ryłce, drapacze i liściaki. Pierwsze ślady stałego pobytu człowieka na terenie tej części Wielkopolski, pochodzą głównie z epoki neolitu, (młodszej epoki kamiennej – 4200-1700r. p.n.e.) w której możemy zaobserwować gwałtowne zmiany w pierwszym rzędzie z ekspansywnej gospodarki zbieracko-łowieckiej do prymitywnego jeszcze rolnictwa. Powszechna stała się wówczas umiejętność wytwarzania ceramiki glinianej, nawiązującą w formach do kształtów owoców i zwierząt z miejscowego surowca. Obok znanego w poprzednim okresie krzemienia, zaczęto stosować do wyrobu narzędzi i broni kamień, a sama technika obróbki wzbogacona została o dwie nowe umiejętności: gładzenia kamienia i wiercenia otworów. Wszystko to pozwoliło na przejście z koczowniczego do osiadłego trybu życia. W starszym okresie neolitu (4200 – 3500 lat p.n.e) pojawili się w Wielkopolsce rolnicy i hodowcy - reprezentanci kultury ceramiki wstęgowej rytej, nazwanej tak od przewodniego typu naczynia zdobionego ornamentem w kształcie wstęgi. Liczniejsze osadnictwo zaznaczyło się w środkowym neolicie (3500 – 2500 lat p.n.e), pojawiła się ludność pucharów lejkowych, wytwarzająca charakterystyczne puchary, dzbany z jednym uchem, niewielkie flaszki z kryzą i duże workowate naczynia zasobne. Równocześnie z kulturą pucharów lejkowatych pojawiła się blisko z nią spokrewniona kultura amfor kulistych. W młodszym neolicie (2500 – 1700 lat p.n.e.) zamieszkiwała ludność kultury ceramiki sznurowej, nazwane tak od ceramiki zdobionej odciskami sznura.

Około 1700 r. p.n.e. Wielkopolska wkracza w nowy okres dziejowy, zwany epoką brązu (1700 – 650r. p.n.e.). w okresie tym wyodrębniła się kultura łużycka, pojawiają się przedmioty użytkowe i ozdobne wykonane z brązu. Oprócz broni, przeważały przedmioty użytkowe i ozdoby, np.: szpilka do spinania odzieży, naramiennik ze spiralnymi tarczami,

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

typowym uzbrojeniem były sztylety z brązu. Charakterystyczną cechą tej kultury było sposób chowania przez zwyczaj palenia zwłok. Przepalone kości zmarłych składano do glinianych naczyń, grzebano na płaskich cmentarzyskach, niewidocznych na powierzchni ziemi. Znaleźiska skarbów i bogate pochówki z tego okresu świadczą o zróżnicowaniu majątkowym i społecznym ówczesnej ludności. W młodszej epoce brązu wzrosło znacznie zaludnienie terenu dzisiejszych Obornik, stwierdzić to można na podstawie licznych cmentarzysk, zajmujące zazwyczaj duże powierzchnie. Do najrozleglejszych należą obiekt w Kowalewku i dwa z Obornik przy ulicy Powstańców WLKP oraz na Osiedlu Leśnym. Największy rozkwit kultury łużyckiej datuje się na 650 – 400 r. p.n.e. – początek epoki żelaza. Powstały wówczas rozległe osiedla obronne o charakterze ochronnym. Do dziś zachowało się, częściowo zniszczone, grodzisko nad samicą w Objezierzu, istniejące równolegle ze znaną osadą obronną w Biskupinie.

Z okresów rzymskiego i wędrowek ludów (pocz. naszej ery – 570 r.) wyodrębniły się takie rzemiosła jak kowalstwo, złotnictwo i grzebieniarnstwo. W rolnictwie stosowano na coraz szerszą skalę sprzężając uprawę ziemi. Upowszechniały się kontakty handlowe, zarówno międzyplemienne, jak i dalekosiężne, np. z Imperium Rzymskim. Był to okres szybkiego rozwoju plemion słowiańskich, o których wspominali w swych dziełach historycy rzymscy. Rozpoczął się proces rozpadu wspólnoty pierwotnej i tworzenia załączków ustroju klasowego. Dawna wspólnota rodowa zastępowana była przez nowe formy związków terytorialnych, np. opola. Prowadzenie od wielu lat badania archeologiczne pozwalają określić pewne prawidłowości wczesnośredniowiecznego osadnictwa. Jedną z nich był wyspowy charakter, polegający na skupianiu się kilku osad wokół grodu, w pewnej odległości od innego podobnego zespołu. W sąsiedztwie Obornik takie jednostki osadnicze powstały w Objezierzu, Radzimiru i Obornikach. Ukształtowały się one w okresie od IX do połowy X w. Jednostki te miały tendencje do łączenia się w większe formy organizacyjne, zwane opolami, które przetrwały aż do czasów państwowych i ułatwiły później pierwszym Piastom uporanie się z trudnościami związanymi z zarządzaniem państwem.

W czasach formowania się wczesnofeudalnego państwa polskiego wykształcił się około XI w. system kasztelanii z kasztelanem na czele, jako podstawowych jednostek państwowego zarządu lokalnego. Kasztelania tworzyła okręg grodowy pełniący funkcje wojskowe, administracyjne, sędownicze oraz zarządu dóbr książęcych znajdujących się w obrębie jej granic. Okres ten zapoczątkował powstanie kasztelanii rogozińskiej w skład której wchodziły ziemie obecnej gminy Rogoźno i gminy Ryczywół oraz kasztelanii radzimskiej w skład której wchodziły ziemie gminy Oborniki.

Na przełomie XIII w. i XIV w. zmalała rola i znaczenie kasztelanii. W zjednoczonym państwie polskim królowie Władysław Łokietek i Kazimierz Wielki wprowadzili nowy podział administracyjny. Obszar państwa podzielono na powiaty i województwa. Od tego czasu tereny leżące na zachód od linii Pobiedziska-Rogoźno-Szamocin należały do województwa poznańskiego, natomiast ziemie leżące na wschód - tworzyły województwo kaliskie (powiaty kcyński i gnieźnieński). Obszar obecnego powiatu obornickiego należał do województwa i powiatu poznańskiego. Z czasem przestał istnieć dawny podział na kasztelanie. Z dóbr królewskich utworzono starostwa. Powstawały liczne wsie królewskie tworzące zwarte kompleksy dóbr, zarządzane w imieniu władcy przez starostę generalnego Wielkopolski. Jednak już w 2 poł. XIV w. rozpoczął się proces wyłączenia określonych dóbr spod gestii starosty generalnego i tworzenia tzw. starostw niegrodowych lub inaczej tenut (dzierżaw). Powstawały one przez zastaw lub dzierżawę dóbr królewskich innym osobom. Starosta niegrodowy (tenutariusz) łączył w sobie dwie funkcje: zarządcy określonych dóbr monarszych oraz zwierzchnika feudalnego wobec ludności zależnej, zamieszkałej na

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

obszarze starostwa. W Wielkopolsce w czasach jagiellońskich powstało 28 starostw niegrodowych.

W okresie średniowiecza międzyrzecze Warty i Noteci pokrywały nieprzebyte puszcze, rozciągały się bagna. Nieliczne osadnictwo powstawało głównie przy szlakach handlowych. Jedną z ważniejszych, była droga biegnąca południkowo z Poznania do Kołobrzegu, tzw. szlak solny. Posiadała ona na terenie Wielkopolski oprócz funkcji szlaku handlowego, również duże znaczenie administracyjne i strategiczne, łącząc najodleglejszą część województwa z jego stolicą. Szlak ten podobnie jak i inne drogi posiadał wiele lokalnych wariantów i odgałęzień. W okresie tym osadnictwo średniowieczne jakie znajdowało się na terenie obecnego powiatu związane było ze sobą właśnie z jednym z wariantów tego szlaku. Z Obornik trakt skręcał początkowo na północny-wschód ze względu na rozciągające się na północy niedostępne bagna i biegł przez Dąbrówkę Leśną do Ludom, gdzie w linii prostej prowadził przez Połajewo, Białężyn do Czarnkowa, bądź skręcał nieznacznie na wschód zahaczając o Ryczywół, następnie prowadził do Czarnkowa i dalej na północ w kierunku Trzcianki lub Ujścia. Przez Ryczywół prawdopodobnie prowadziło również połączenie Rogoźna z Czarnkowem.

Oborniki przedlokacyjne stały się centrum gospodarczym dla najbliższego regionu oraz węzłem drogowym w systemie połączeń lokalnych i tranzytowych. Dojrzała sytuacja wówczas do powstania miasta lokacyjnego. Akt lokacji na prawie niemieckim (augsburskim) nie zachował się. W tym okresie 24 kwietnia 1280 roku Rogoźno dostaje akt lokacji wystawiony przez Księcia wielkopolskiego Przemysława II, a na ziemiach dzisiejszej gminy Ryczywół pierwsze wzmianki o osadnictwie pojawiają się w dokumentach średniowiecznych, w których to najstarszą metrykę posiadają: wieś Krężyło założona w XIII w. oraz wieś Tłukawy, wymieniona w 1368 r. jako wieś królewska starostwa Rogozińskiego. W 1368 r. król Kazimierz Wielki przekazał w dzierżawę braciom von Osten miasto Rogoźno z wsiami Gościejewo, Tłukawy, Bobrowniki oraz Postolice. Fakt ten zapoczątkował powstanie starostwa niegrodzkiego w Rogoźnie (zaliczanego do najwcześniejszych w Wielkopolsce). W ten sposób północno-wschodnie tereny obecnej gminy Ryczywół weszły w skład nowo utworzonego starostwa Rogozińskiego, a pozostałe ziemie stanowiły prywatne własności szlacheckie, m.in. należały do jednego z możniejszych i znacniejszych rodów magnackich w Wielkopolsce – rodziny Czarnkowskich.

Oborniki

Nazwa miasta Obornik wywodzi się najprawdopodobniej od powstałej na przełomie XII i XIII wieku osady podgrodowej, która zajmowała część odsuniętego od brzegu rzeki obszaru pomiędzy grodem pierwotnym położonym u zbiegu rzeki Warty i prawobrzeżnego dopływu rzeki Welny, a kościołem (pierwszy kościół który powstał w Obornikach). Była to powstała około XII wieku książęca osada służebna oborników, zajmujących się dozоровaniem była pochodzącego ze składanych przez okoliczną ludność danin. Nazwę późniejszego miasta Oborniki możemy więc łączyć z nazwą wsi służebnej, zlokalizowanej po prawej stronie Warty. Nie wiadomo dokładnie kiedy miasto uzyskało lokację. W latach 1252 – 1272 z fundacji księcia Bolesława Pobożnego i jego małżonki Jolenty księżniczki węgierskiej powstał w Obornikach klasztor Franciszkanów. To wydarzenie świadczyć może o tym, że miasto mogło uzyskać lokację przed rokiem 1272 ponieważ klasztor Franciszkanów były fundowane równocześnie lub bezpośrednio po niej. Po raz pierwszy Oborniki zostają wymienione jako miasto w roku 1339. Najstarsza znana pieczęć Obornik znajduje się na niedatowanym dokumencie z początku XIV wieku przechowywanym w archiwum toruńskim i wyobraża orła polskiego bez korony. Przywileje lokacyjne zostały potwierdzone przez Kazimierza Jagiellończyka w roku 1458. Pierwszym znanym z imienia obornickim wójtem był

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

Maciej. W drugiej połowie XIV wieku rozwój grodu został zahamowany przez wojnę domową w Wielkopolsce. XV i XVI wiek były stuleciami korzystnymi dla Obornik. Miasto w tym czasie rozbudowało się, wytyczony został rynek na planie czworoboku, z którego wybiegały pod kątem prostym ulice, a także w tym okresie ustalono ostatecznie rozplanowanie miasta właściwego. Wokół prostokątnego rynku skupione były parcele z zabudowaniami mieszkalnymi i urządzeniami targowymi. Na północny wschód od dawnego grodu, na cyplu w widłach Warty i Wełny, przy wylocie dzisiejszej ulicy Zamkowej, stanął zamek królewski. Źródła nie podają roku jego budowy. Oborniki cieszyły się przychylnością między innymi Władysława Jagiełły, który wielokrotnie w nich przebywał i nadał miastu wiele przywilejów.

W XIV–XVI wieku zbudowano murowany zamek starościński i trzy kościoły, z których jeden – farny, zachował się do dziś. W nim to niewątpliwie rezydował król Władysław Jagiełło, który w latach 1394 – 1428 odwiedzał Oborniki aż dziesięciokrotnie. W zamku tym przyjmował w roku 1409 posłów krzyżackich, co może świadczyć o tym, że była to budowla wygodna i okazała. W roku 1458 miasto wystawia na wyprawę przeciwko Krzyżakom 15 pieszych. W latach 1400–1466 w Krakowie uczyło się dziesięciu studentów z Obornik, między innymi Piotr Wedelicki (nadworny lekarz Zygmunta Starego). Zniszczony doszczętnie przez Szwedów w 1655 r., zamek obornicki nie został już odbudowany. W 2019 roku przeprowadzono weryfikacyjne badania archeologiczne na działce o nr ewidencyjnym 1292 w miejscowości Oborniki, stanowiącej cypel zlokalizowany u ujścia rzeki Wełny do Warty. Wyniki badań archeologicznych nie potwierdziły istnienia, w tym miejscu historycznych nawarstwień kulturowych, a tym samym pozostałości wczesnośredniowiecznego grodu czy średniowiecznego zamku.

Na tyłach domów mieszkalnych przy zachodniej, wschodniej i południowej pierzei rynku ciągnęły się ogrody. Obszar miasta lokacyjnego został w pełni zabudowany i wyposażony w urządzenia typowe dla średniowiecznego miasta oraz zachowały się w rozplanowaniu przestrzennym miasta znaczne fragmenty średniowiecznego układu urbanistycznego. Należą do nich m. in. ulice prowadzące do rynku oraz ul. Ogrodowa zamykająca miasto od północy. Oborniki należały w tym okresie do znacznie większych i bogatszych miast. Dlatego w okresie XVI – XVIII wieku zaczęto wznosić poza terenem miast nowe budynki, a w szczególności sakralne: kościół Św. Krzyża (1781r.), kościół P.W. Św. Trójcy (1788r.), kościół p.w. św. Ducha, kościół p.w. św. Barbary (do dzisiejszych czasów zachował się kościół Św. Krzyża i kościół p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny). Nie wiadomo jakie było pierwotne położenie ratusza, o którym źródła wspominają w 1438 r. Na początku XVIII wieku miasto rozpoczęło budowę nowego ratusza w rynku, lecz nie ukończono z powodu braku funduszy. Miasto Oborniki posiadało dwa mosty na Warcie (w połowie XVII były dwa na przedłużeniu ulicy Poznańskiej i przy ulicy Obrzyckiej) i Wełnie. Powstał liczne młyny. Warto wymienić kilka innych obiektów jakie znajdowały się przy i na rynku, a nawet przy dawnym przedkolacyjnym placu targowym, tj. kramy i jatki: chlebowe, mięsne, szewskie i inne. W roku 1510 na rogu południowej pierzei znajdowała się waga. Istniał wówczas przy rynku dom pisarza miejskiego, który był najprawdopodobniej siedzibą magistratu i zapewne dom tzw. Łędwójta. Miasto posiadało łaźnię miejską, usytuowaną nad rzeką, być może przy ulicy Wodnej. Na cmentarzu przy kościele znajdował się domek należący do Bractwa Krawieckiego, użytkowany jako szkoła. Istniejące w Obornikach szkoły elementarne i luterańskie nie miały najprawdopodobniej własnych budynków, zajmowały izby wydzierżawione od mieszczan. Na przedmieściach znajdowały się szpitale pełniące właściwie funkcje przytułków dla starych i samotnych osób. W XVII wieku na skutek częstych epidemii cholery i działań Szwedów oraz Brandenburczyków, miasto zostało niemal doszczętnie zniszczone, a wsie wyludnione. Hamująco na rozwój Obornik wpływały kłęski

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

elementarne – pożary, powodzie, zarazy oraz wojny, czasem występujące równocześnie. Niosły one ze sobą zniszczenia i straty materialne oraz spadek liczby ludności.

W 1793 r. władze pruskie powołały powiat obornicki obejmujący 224 miejscowości, w tym Rogoźno, Szamotuły, Wronki i Murowaną Goślinę. Od 1815 r. ziemia obornicka znalazła się w granicach Wielkiego Księstwa Poznańskiego. Mieszkańcy Obornik walczyli w powstaniach listopadowym i styczniowym, podczas Wiosny Ludów 1848, a także wspierali materialnie zbrojne wystąpienia powstańców. Do nastawionej patriotycznie szlachty ziemi obornickiej przybywali znakomici goście, tacy jak Adam Mickiewicz (Łukowo, Objezierze), Franciszek Mickiewicz (Łukowo, Rożnowo), Józef Ignacy Kraszewski czy Julian Ursyn Niemcewicz (Objezierze). W mieście w pierwszej połowie XIX wieku było 5 obiektów sakralnych: 2 kościoły rzymskokatolickie, świątynia ewangelicka (znajdująca się w budynku po klasztorze Franciszkanów), zbór staroluterański i synagoga. W końcu XIX wieku przystąpiono do wznoszenia nowego kościoła ewangelickiego (obecnie kościół parafialny p.w. św. Józefa), który w dniu 16 października został konsekrowany, był to wówczas największy tego typu obiekt w prowincji poznańskiej, a jego wieża, o wysokości 66 m, górowała nad miastem. Rozwój budownictwa miejskiego, szczególnie w drugiej połowie XIX wieku wywarł znaczny wpływ na wygląd zewnętrzny Obornik. W krajobrazie dominowały murowane budynki, w centrum powstały nowe szersze ulice z wydzielonymi miejscami dla pieszych. W 1879 roku Oborniki zyskały połączenie kolejowe z Poznaniem i Piłą, w 1897 r. założono w mieście Spółdzielczy Bank Ludowy. W 1814 roku wybuchł duży pożar miasta. W roku 1906 uruchomiono gazownię i na ulicach pojawiły się latarnie gazowe. W dniu 26 grudnia 1918 roku oborniczanie entuzjastycznie powitali jadącego do Poznania Ignacego Jana Paderewskiego, a następnie wzięli udział w Powstaniu Wielkopolskim, które zakończyło się pełnym sukcesem. W dniu 4 stycznia 1919 r. miasto zostało oswobodzone w wyniku działań bojowych. Po wyzwoleniu miasta była tutaj siedziba dowództwa okręgu wojskowego. W dniu 8 września 1939 roku, Oborniki zostały zajęte przez wojska niemieckie. W czasie wojny aktywnie działała w Obornikach podziemna organizacja harcerska Szare Szeregi, której komendant harcmistrz Jan Miękus został zgładzony w obozie koncentracyjnym Gross Rosen. Miasto zostało zdobyte przez Armię Czerwoną w nocy z 24 na 25 stycznia 1945 roku. Już 26 stycznia 1945 powołano na burmistrza Mieczysława Łukanowskiego. Od tego dnia rozpoczął się nowy okres w historii miasta i gminy. W roku 1975 Oborniki znalazły się w województwie poznańskim i przestały być stolicą zlikwidowanego powiatu.

W latach 1975–1998 administracyjnie należały do województwa poznańskiego. W efekcie przemian, w roku 1990 pierwszym demokratycznym burmistrzem wybrany został Julian Kubiak. W dniu 1 stycznia 1999 roku Oborniki stały się ponownie siedzibą powiatu.

Burmistrz Obornik w swoich insygniach miejskich ma wkomponowane herby rodów Abdank i Wedel oraz historyczny herb miasta z XIV wieku.

Do najcenniejszych zabytków miasta Oborniki należą przede wszystkim obiekty sakralne, tj. **kościół filialny p.w. św. Krzyża z 1766 r.**, który położony jest na zachód od centrum miasta. Idąc z Rynku ulicą Czarnkowską, po minięciu mostu na Wełnie, przy jej zbiegu z ulicą Obrzycką zobaczymy szachulcową świątynię z drewnianą wieżą. Kościół powstał w okresie, kiedy Oborniki będące miastem królewskim, w XIV wieku przeżywały okres szybkiego rozwoju. Teren lokacyjnego miasta wcześniej uległ zabudowie. Napływający do Obornik nowi osadnicy zaczęli wznosić swoje domy na przedmieściach. Nowe osiedle, nazwane Przedmieściem Świętego Krzyża, powstało między innymi na zachodnim brzegu Wełny. Świątynia była filią kościoła Najświętszej Marii Panny. Pierwsze pisane wzmianki o kościele pochodzą z 1504 r., w których oprócz niego wspomina się o pobliskim dworku obornickich mieszczan Skrzetuskich. Nowy etap kościoła Świętego Krzyża przypada na

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

drugą połowę XVIII wieku. W 1766 r. dawną drewnianą budowlę zastąpił obiekt o konstrukcji szkieletowej. Dobudowano do niego drewnianą wieżę nakrytą hełmem z prześwitem, w którym zawieszono dzwon. Teren kościoła otoczyło nowe ogrodzenie z barokową bramą u zbiegu traktów. Całość sfinansowała mieszczańska rodzina Łoyczykowskich.

Przez długie lata świątynia była wykorzystywana w niewielkim zakresie. Msze odbywały się najczęściej w niedziele i święta. W 1914 r. kościół Świętego Krzyża poddano gruntownemu remontowi, ale nie zmieniło się jego wykorzystanie. Nadal jako kościół pomocniczy parafii Najświętszej Marii Panny służył wiernym głównie w niedziele i święta. W 1939 r. okupujący Oborniki Niemcy oddali świątynię niemieckim katolikom.

Od stycznia 1945 r. kościół wykorzystywano w szerszym zakresie do czasu wyremontowania zniszczonego przez hitlerowców kościoła parafialnego. Szachulcowy obiekt poddawano remontom w 1953 r. i w latach 1961-1963. W 2015 roku wieża kościoła została poddana gruntownemu remontowi, a w roku 2016 remontowi zostały poddane jego elewacje. Od 1970 r. objęto go opieką konserwatora zabytków.

Mało użytkowany po wojnie kościół przy ulicy Czarnkowskiej stał się w 1978 r. świątynią nowo powołanej parafii Świętego Krzyża. Rozwijające się Przedmieście Świętego Krzyża spowodowało konieczność budowy nowego kościoła na Osiedlu Leśnym. Sędziwy obiekt przy rozstaju traktów prowadzących do Czarnkowa i Obrzycka pozostaje świadectwem XVIII-wiecznych Obornik.

W północno–zachodniej części rynku góruje wieża **Kościół pw. Najświętszej Maryi Panny Wniebowziętej**. Jest to jeden z najstarszych zabytków w mieście. Wzniesiono go na przełomie XV i XVI w. Pod koniec XVI stulecia została dobudowana od strony północnej nawa boczna, połączoną z nawą główną jednym dachem, a od wewnątrz okrągło-lukowymi arkadami filarowymi. W 1655, 1757 oraz 1814 roku, kościół uległ pożarom. W wyniku tych zniszczeń powstała niska, kwadratowa wieża, pokryta dachem namiotowym i jej wnętrze jest pokryte stropem na miejscu dawnego sklepienia (od 1815 roku). W drugiej połowie XVIII stulecia została dobudowana od strony południowej kaplica Matki Bożej Różańcowej, łącząca się z nawą główną, ostrołukową arkadą, natomiast w 1926 roku została dobudowana zakrystia i kruchta boczna. W późnobarokowym ołtarzu z połowy XVIII w. znajdują się m.in. obraz Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny, krucyfiks z XVII w., kielichy z XVII w. oraz wczesnobarokowa płaskorzeźba Matki Boskiej Różańcowej. Od 26 czerwca 2012 r. na Ołtarzu Wystawienia Najświętszego Sakramentu znajdują się relikwie świętego Jana Pawła II.

Przy ulicy Lipowej oraz Mickiewicza **Kościół pw. św. Józefa Oblubieńca NMP**, który został wzniesiony w latach 1896 – 1904, według projektu Augusta Menkena, zbudowany został przez budowniczego Laue. Kościół w stylu neogotyckim, jednonawowy z rozbudowaną partią wschodnią, transeptem z emporami i prosto zamkniętym prezbiterium, do którego od północy przylega zakrystia. Zachowały się w nim zabytkowe, neogotyckie witraże z 1910 r. Jego charakterystyczna smukła wieża jest widoczna z wielu zakątków miasta. Wieża, licząca kilkadziesiąt metrów została uszkodzona pociskami artyleryjskimi w 1945 r. Po II Wojnie Światowej pozostałości zdemontowano. Od 1999 roku z powrotem zdobi kościół.

Rogoźno

Miasto w powiecie obornickim, położone ok. 18 km na północny – wschód od Obornik, przy drodze do Pily. Nazwa miasta pochodzi od prasłowiańskiego "rogoż" lub "rogoża" polskiego "rogozie", "rogoże" czyli pałka wodna. Jest to roślina, która występuje przy brzegach zbiorników wodnych. Najstarsza wzmianka potwierdzająca istnienie miejscowości pochodzi

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

z 1284 r. Dokument lokacyjny Rogoźna wystawiony przez księcia wielkopolskiego Przemysła II pochodzi z 24 kwietnia 1280 roku. Przemysł II wybudował tu zamek modrzewiowy. Władca Wielkopolski, później również Pomorza Gdańskiego i król Polski lubił Rogoźno. Często tu przebywał, świadczą o tym dokumenty z lat 1284 i 1286. Do historii przeszło jako miejsce śmierci króla Przemysła II, zamordowanego tu 8 lutego 1296 r. przez margrabiów brandenburskich.

Miasto rozwinęło się w pobliżu grodu kasztelańskiego z XII wieku, na niewielkim pagórku otoczonym od północy przez rzekę Welnę, od wschodu przez Jezioro Rogozińskie i od południa oraz zachodu przez mokradła, stawy i rowy. Gród (później zamek starostów), podgrodzie i kościół były dodatkowo oddzielone od miasta wałem obronnym i fosą. Miejsce dawnego grodu i zamku, obecnie całkowicie zabudowane, znajduje się na zachód od kościoła św. Wita. Legenda głosi, że kościół i zamek łączyć miały podziemne ganki. W okolicach grodu znaleziono obosieczny miecz żelazny z XII wieku z napisem +INIOINI+ po obu stronach głowni.

Układ przestrzenny starego miasta pochodzi z okresu lokacji miasta w XIII wieku. Pierwszy przywilej lokacyjny dla osadników w Rogoźnie pochodzi sprzed 1251 roku, na nim bowiem wzoruje się książę Przemysł I nadając przywilej lokacyjny Kostrzynowi Wlkp. Rogoźno otrzymało właściwy przywilej lokacyjny od księcia Przemysła II w dniu 24 kwietnia 1280 roku. Pozostałością po średniowiecznym Rogoźnie jest dobrze zachowany układ urbanistyczny z czytelną siatką ulic, parcelami i blokami zabudowy oraz rozplanowaniem rynku (pl. Powstańców Wlkp.). Obecna zabudowa mieszkalna Starego Miasta pochodzi z XIX i początku XX wieku. Dom przy ul. Kilińskiego 5 pochodzący z I poł. XIX wieku posiada ciekawą prostokątną wnękę wejściową ujętą w dwie kolumny. Podczas wykopalisk w latach 2005-2006 przy ul. Małej Szkolnej 4 natrafiono na relikty murowanego domu mieszkalnego z XVI wieku. Okazało się również, że zabudowa północnej części rynku starego miasta nie była ustawiona na obecnej osi placu. Świadczy to o tym, że w średniowieczu dochodziło w Rogoźnie do zmian siatki ulic. W czasie badań ustalono, że dzisiejsza ulica Kilińskiego nie wychodzi dokładnie z boku rynku, co było charakterystyczne przy zakładaniu miast średniowiecznych tylko jest nieco cofnięta na południe. Przebieg współczesnych dróg, wskazują na to, że pierwotny rynek był przesunięty jeden sektor na południe, są to ślady pozostałości pierwszej, nieudanej lokacji Rogoźna z roku 1251, wzmiankowanej w źródłach pisanych. Przeniesienie rynku nie było niczym wyjątkowym w średniowieczu. Rogoźno tak często płonęło, drewniana zabudowa była niszczonea niekiedy co 10 lat (w XV wieku miasto przeżywa ciężki okres przez pożary i zarazy, które spowodowały wyludnienie miasta), że przesunięcie rynku w ramach siatki ulic, która już funkcjonowała, to nie był duży problem. W 1280 r. zakładając miasto powtórnie, najprawdopodobniej wykorzystano rozplanowanie poprzedniej, nieudanej lokacji. Wówczas poszło lepiej i miasto zaczęło się rozwijać. Obecny układ rynku widnieje już na mapie z końca XVIII wieku.

W niedużej odległości od starego rynku jak już wspomniano znajduje się kościół p.w. św. Wita jeden z najcenniejszych zabytków Rogoźna. Kościół został ufundowany wg tradycji przez Mieszka I i Dobrawę. Po wielokrotnych zniszczeniach i przebudowie do dzisiaj zachował się w stylu gotyckim (z 1526 roku), wewnątrz cenna gotycka chrzcielnica z wkomponowanym medalionem rusko-bizantyjskim z XII wieku.

W XVI wieku pojawiły się pierwsze wzmianki o zorganizowanej społeczności żydowskiej w Rogoźnie. Koniec tego stulecia obfituje w nadania praw i przywilejów rzemieślnikom z Rogoźna. Pierwsi otrzymali je szewcy, następnie piwowarzy, bednarze, kuśnierze, kowale, powroźnicy, kaletnicy, kotlarze, stelmachowie, kołodzieje, i krawcy.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

W czasie potopu szwedzkiego Rogoźno niechlubnie zapisało się w historii, mianowicie 25 lipca 1655 roku pod Ujściem wojewoda kaliski i starosta rogoziński Andrzej Karol Grudziński herbu Grzymała (pochodzący z wywodzącego się z Grudny k. Rogoźna możnego wielkopolskiego rodu) wraz z wojewodą poznańskim Krzysztofem Opalińskim i podkanclerzym koronnym Hieronimem Radziejowskim poddali 17 tysięcznej armii szwedzkiej, na czele której stał feldmarszałek Arvid Wittenberg, 15 tysięczną armię wielkopolskiego pospolitego ruszenia w zamian za swobody szlacheckie i wyznaniowe. Kilka tygodni później 18 sierpnia 1655 r., starosta Grudziński uroczystie przywitał króla szwedzkiego Karola X Gustawa na rogozińskim zamku starościńskim. Grudziński zmył jednak hańbę w rok później przystępując do walki ze Szwedami pod dowództwem Stefana Czarnieckiego. Po śmierci w roku 1678 Grudziński pochowany został w podziemiach rogozińskiej fary św. Wita.

W 1750 roku starosta Jakub Szoldrski lokował Nowe Miasto Rogoźno. Nowe Miasto miało swój herb, rynek i ratusz. Miasta istniały jako odrębne organizmy aż do 16 sierpnia 1794 roku, kiedy to reskryptem króla pruskiego Fryderyka Wilhelma II nastąpiło połączenie obu gmin miejskich.

W wyniku II rozbioru, w 1793 roku, Rogoźno weszło w skład państwa pruskiego stając się częścią prowincji Prusy Południowe, departamentu poznańskiego i powiatu obornickiego. Miasto stanowiło odrębną jednostkę administracyjną i nie podlegało władzy starosty powiatowego (landrata).

W 1873 w Rogoźnie powstaje Bank Ludowy, w 1874 Straż Ogniowa, w 1879-96 rozpoczyna funkcjonowanie linia kolejowa Poznań-Piła i Wągrowiec - Krzyż, następnie nowe obiekty to gazownia i rzeźnia. W 1896 r. powstaje zakład budowy młynów i fabryka maszyn Karola Kuhla. Wszystkie te obiekty przyczyniły się znacznie do rozwoju miasta.

Podczas I wojny światowej rogoźnianie zmuszeni byli walczyć po stronie niemieckiej jako obywatele Prus. W dniu 26 grudnia 1918 roku przez Rogoźno przejeżdża pociąg z Gdańska, w którym odbywa podróż do Poznania Ignacy Jan Paderewski. Na miejscowym dworcu ma miejsce incydent, kiedy to władze niemieckie usiłują powstrzymać Paderewskiego przed dalszą podróżą do Poznania. Próba się nie udaje. Paderewski przemawia w Poznaniu i w konsekwencji 27 grudnia 1918 roku wybucha Powstanie Wielkopolskie. W Rogoźnie powstanie rozpoczęło się w sylwestrową noc 31 grudnia 1918. Powstańcami dowodził por. Antoni Biskupski. Następnego dnia miasto było już wolne. Powstańcy rogozińscy jeszcze wiele razy wstawili się swymi czynami między innymi zdobyciem wozu pancernego w Budzynie oraz wyzwoleniem Budzyna, Ryczywołu i Chodzieży.

Od tego czasu Rogoźno znowu jest polskim miastem. 14 września 1925 roku przybył prezydent Rzeczypospolitej Stanisław Wojciechowski natomiast 21, 24 i 27 lipca 1927 w Rogoźnie przebywa prezydent Ignacy Mościcki. W tym też roku zaczyna ukazywać się „Kurier Rogoziński” - "pismo dla miasta i okolicy".

Druga wojna światowa 1939 – 1945, 7 września 1939 roku do miasta wkraczają oddziały Wehrmachtu pod dowództwem Paula Linckera i zaczyna się okres okupacji hitlerowskiej. Miejscowy młynarz Jakub Rhiel 8 września jako niemiecki nowy burmistrz usuwa polskie nazwy ulic, zamyka szkoły, konfiskuje biblioteki, burzy synagogę i rozbiera dzwonnice przy kościele św. Wita. Likwiduje cmentarz żydowski, a nagrobków używa do brukowania Nowego Rynku - placu Karola Marcinkowskiego.

W czasie II wojny światowej miasto nie zaznało wiele zniszczeń poza wymienionymi na wstępie było też jedno bombardowanie już po wyzwoleniu miasta 24 stycznia, straty: cztery zburzone domy i jedna osoba zabita. Miasto wyzwolone zostało 23 stycznia 1945 roku we

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

wtorek przez oddziały pancerne wchodzące w skład I Frontu Białoruskiego. Po wojnie szybko miasto zaczyna żyć nowym życiem. Uruchamiane są, już jako państwowe, fabryki. Już w lutym 1945 r. pracuje fabryka maszyn młyńskich, w maju fabryka mebli. Już w kilka dni po wyzwoleniu rozpoczynają się lekcje w pierwszej szkole, kierownikiem zostaje Tadeusz Budnik. W ślad za nią ruszają następne szkoły, aktywuje się rzemiosło i handel. Zachodzi wiele zmian administracyjnych. Ten trudny okres zaznaczył się wieloma wyrzeczeniami ze strony ludności cywilnej.

W roku 1973 w drodze na Kongres Bibliistów, który odbywał się w Wągrowcu, w Rogoźnie zatrzymał się ówczesny arcybiskup Krakowa, późniejszy papież Jan Paweł II - kardynał Karol Wojtyła. Powodem przystanku w Rogoźnie było nawiedzenie grobu papieskiego nauczyciela - pochodzącego z Rogoźna ks. prof. Aleksiego Klawka, który spoczywa na cmentarzu parafialnym. W roku 2007 przy grobie ks. Klawka odsłonięto tablicę upamiętniającą szczególną wizytę.

W 1975 roku w wyniku reformy administracyjnej poprzez likwidację powiatów i wprowadzenia 49 małych zamiast 17 silnych województw, Rogoźno staje się częścią województwa pińskiego, podobnie jak sąsiedni Ryczywół, również wchodzący wcześniej w skład powiatu obornickiego. Z kolei Oborniki i Murowana Goślina stają się częścią województwa poznańskiego. Od zakończenia wojny do końca lat osiemdziesiątych rozwijał się tutaj przemysł maszyn rolniczych oraz przemysł meblowy. Fabryka Maszyn Rolniczych Rofama w szczytowym okresie zatrudniała ponad półtora tysiąca ludzi. Były też dwie Fabryki Mebli oraz wiele mniejszych zakładów.

Od 1999 roku gmina miejsko-wiejska Rogoźno w wyniku zmian administracyjnych, wraz z sąsiednimi Obornikami i Ryczywołem, wchodzi w skład województwa wielkopolskiego i powołanego ponownie powiatu obornickiego.

Do dzisiaj w rynku (Nowe Miasto) i przyległych ulicach zachowała się dawna zabudowa z I połowy XIX wieku. Są to głównie parterowe domy, niekiedy z wystawkami i wejściem na osi, ujętym w dwie kolumny cofnięte poza lico ściany (Wielka Poznańska nr 14, 29, 35, 38, 43, 47, 56, 64, pl. K. Marcinkowskiego nr 4, Gościńska nr 8). Przy placu zwanym potocznie przez mieszkańców Placem Karola (Plac Karola Marcinkowskiego) oraz w jego najbliższym otoczeniu znajdują się interesujące obiekty zabytkowe:

Ratusz była to, jak wspominają zapiski z lat 1793-94, budowla drewniana. Lokalizacja pierwszego ratusza nie jest znana. Obecny ratusz wzniesiono w latach 1826-28 na terenie należącym uprzednio tzw. nowego miasta. Projekt budynku opracował mistrz murarski J. Offerderingen, pracami budowlanymi kierował Friedrich Steck. W 1914 r. ratusz rozbudowano wg projektu architekta Hugo Lorenza z Berlina. Budowę nadzorował architekt Arthur Klette. W 1932 r. wzniesiono wieżyczkę zegarową, a po II wojnie światowej – piętrową przybudówkę. Magistrat mieścił się w budynku do 1982 r. Dzisiaj budynek jest siedzibą Muzeum Regionalnego im. Wojciechy Dutkiewicz i Rogozińskiego Centrum Kultury.

Budynek **dawnej szkoły** wzniesiony dla Nowego Miasta przy pl. K. Marcinkowskiego 2. Malowniczy, dobrze zachowany, parterowy budynek kalenicowy pochodzący z XIX wieku.

Dawny sąd wybudowany przy pl. K. Marcinkowskiego 9. Historyczny, dwukondygnacyjny budynek z czterema kolumnami wzniesiony w I połowie XIX.

Kościół św. Ducha, dawny zbór ewangelicki, znajduje się przy placu Jana Pawła II. Budowę rozpoczęto w roku 1808, nieukończoną świątynię konsekrowano w roku 1817, wznoszenie fasady zakończono ostatecznie w roku 1839. W 1945 zbór ewangelicki został przekazany katolikom, parafię utworzono w roku 1965. Budynek zwrócony jest frontem na zachód,

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

wzniesiony w stylu późnego klasycyzmu z neoromańską fasadą, na planie prostokąta, z prostokątnym aneksem od strony zachodniej, przykryty dwuspadowym dachem obłożonym blachą. Obok świątyni drewniana **dzwonnica** przykryta czterospadowym dachem, zwieńczona masztem z kulą i chorągiewką, na której widnieje data 1796r. Dwa dzwony z XIX wieku. Na południowy zachód od kościoła, na narożniku pl. K. Marcinkowskiego, znajduje się budynek byłej **pastorówki** z II połowy XIX wieku o układzie antyetycznym (symetrycznym), z mansardowym dachem.

Inne zabytki znajdujące się w różnych częściach Rogoźna:

Liceum Ogólnokształcące im. Przemysława II - piętrowy, nieotynkowany budynek dawnego gimnazjum, wzniesiony w **1869 roku** na terenach toru jeździeckiego należącego niegdyś do jednostki wojskowej. Wewnątrz Szkolna Izba Tradycji, w której zgromadzono starodruki sięgające czasów pruskich, liczne dokumenty i fotografie, znajduje się tu także Biblioteka im. Marii i Józefa Sobolewskich zawierająca bezcenne wydawnictwa z końca XIX wieku i okresu II Rzeczypospolitej.

Dawny Sąd Grodzki przy ul. Kościuszki 15. Budynek z roku 1905 wzniesiony w stylu neogotyckim, od roku 1957 do końca roku szkolnego 2011/2012 mieścił Zespół Szkół Agrobiznesu im. Dezyderego Chłapowskiego.

Gmach Seminarium Nauczycielskiego przy ul. Wojska Polskiego. Zbudowany w początku XX wieku. Pseudogotycki, o rozwiniętej bryle, nieotynkowany, dachy dwuspadowe, z naczółkami i oczkami, kryte dachówką. W fasadzie nad wejściem główne wysokie, łukowate okna auli szkolnej niegdyś ozdobione witrażami z postaciami z Ewangelii. Część fasady nad aulą - piękny schodkowy szczyt, zniszczył pożar w 1974 roku.

Pocztą - budynek z lat **1894-97**, gruntownie odnowiony w latach 1996-97.

Budynek starego szpitala miejskiego - z końca XIX wieku, mieści Regionalne Centrum Profilaktyki Uzależnień dla Dzieci i Młodzieży - jednostkę samorządu woj. wielkopolskiego. Stary szpital położony jest przy ul. Wielkiej Poznańskiej 89.

Budynek dawnej szkoły podstawowej - przy ul. Kościuszki. Szkoła w 1996 roku obchodziła 100-lecie swego istnienia, obecnie w budynku mieści się Gimnazjum nr 1 im. Mazurka Dąbrowskiego.

Nieczynny **cmentarz ewangelicki** - położony w południowej części miasta, nad Jeziorem Rogozińskim, służył mieszkańcom Rogoźna wyznania ewangelickiego. Do dziś na cmentarzu zachowało się wiele nagrobków i kute balustrady otaczające kwatery nagrobne. W północnej części nekropolii zbiorowa mogiła żołnierzy niemieckich poległych w I i II wojnie światowej.

Wójtostwo najstarsza część Rogoźna. W okresie przed lokacyjnym znajdował się tutaj gród obronny (VIII-IXw.), następnie osada produkcyjna (IX-X wiek), targ (X-XII wiek) oraz osada wolnych gości - *hospites*, wymieniona w źródłach w 1251 roku. Do dnia dzisiejszego po dawnym grodzisku obronnym zachowało się częściowo zniszczone grodzisko nad Wełną.

W czasach nowożytnych został założony cmentarz żydowski, stąd miejsce nazywa się Żydowską Górą.

Cmentarz żydowski jest to stary cmentarz żydowski, który został założony pod koniec XVI wieku. Podczas II wojny światowej zdewastowany przez Niemców. Płyty nagrobne zostały wykorzystane do wybrukowania ulic wokół Nowego Rynku. Po wojnie pokryto te ulice asfaltem – bez wcześniejszego usunięcia macew. Na powierzchni 1,5 hektara nie zachował się żaden nagrobek. Zachowały się jedynie ruiny dawnego **domu przedpogrzebowego**

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

z początku XX wieku. Nowy cmentarz żydowski został założony w XIX wieku. Podczas II wojny światowej również zdewastowany, a po wojnie zlikwidowany. Kilka zachowanych rozbitych macew znajduje się w Muzeum Regionalnym. Po rogozińskiej synagodze nie pozostało ani śladu.

Ryczywół

Pierwsze wzmianki o najwcześniejszym osadnictwie zlokalizowanym na terenie obecnej gminy Ryczywół pojawiają się w średniowiecznych dokumentach. Najstarszą metrykę posiadają: wieś Krężoły, według tradycji założona w XIII wieku oraz wieś Tłukawy, wymieniana w 1368 r. jako wieś królewska starostwa rogozińskiego. Na przestrzeni XIV wieku rozpoczęto w celu pozyskania nowych urodzajnych terenów pod uprawy stopniowe karczowanie północno-wschodniej części Puszczy, w tym czasie założone zostały wsie: Ninino (1381 r.) oraz Ludomy (1389 r.). Średniowieczny rodowód posiada najprawdopodobniej również wieś Radom. W 1500 r. pojawia się informacja o wsi oraz folwarku Zawady. Na temat pozostałych miejscowości leżących na terenie obecnej gminy Ryczywół dostępne powszechnie materiały przytaczają wzmianki historyczne pochodzące z XVII w., XVIII w. i XIX w.

Ryczywół został założony jako miasto prywatne na pocz. XV wieku na gruntach należących do starszej wsi Krężoły i pierwotnie nosił nazwę Nowy Ostrów. Najstarsza zachowana wzmianka w źródłach historycznych na temat Ryczywołu pochodzi z 1426 r. Nazwa Ryczywół oraz herb miasta przedstawiający czarną głowę wołu wywodzi się najprawdopodobniej od odbywanych tu targów bydła oraz licznych pasących się na zielonej równinie stad. O wielkości miasta świadczyła liczba wystawianych żołnierzy na potrzeby obronne kraju. Na wyprawę malborską w 1458 r. Ryczywół zobowiązany był wysłać 2 zbrojnych żołnierzy. W stosunku do innych miast tej części Wielkopolski była to liczba niewielka; dla porównania: Rogoźno wystawiało 15 żołnierzy, Ujście, Wałcz, Łekno i Wągrowiec - po 10, Czarnków - 6. Ryczywół należał więc do małych miasteczek Wielkopolski. Pierwszymi właścicielami Ryczywołu były Objezierscy i Kiszewscy. Rodziny te, należące do średniej szlachty, starały się czerpać z miasta jak największe korzyści. Natomiast możnowładcy przejawiali więcej troski starając się, by samorządność w ich prywatnych miastach była zbliżona do samorządu miast królewskich. Piotr Czarnkowski, kasztelan poznański został właścicielem Ryczywołu w oparciu o przywilej króla Zygmunta Augusta w 1565 r. Następnie miasto odziedziczył Andrzej Czarnkowski. Czarnkowscy otoczyli miasto opieką; otrzymało ono w tym czasie przywilej urzędowania czterech jarmarków rocznie oraz prowadzenia księgi wójtowskiej. Kolejnymi właścicielami Ryczywołu byli Grudzińscy, również znani możnowładcy wielkopolscy. Od 1639 r. miasto należało do Stefana Grudzińskiego, który zapisał się nadzwyczajną hojnością dla miejscowego kościoła. W 1661 r. właścicielem został Stanisław Grudziński, który również wydał nowe przywileje dla miasta. Od 1679 r. nowym właścicielem Ryczywołu był Piotr Chełkowski, powiązany z Grudzińskimi poprzez małżeństwo. Sprowadził on do miasta zniszczonego po wojnach szwedzkich (słynny „potop szwedzki”) nowych osadników - przede wszystkim uchodźców z Niemiec - którzy założyli tzw. Nowe Miasto. W dotychczasowym rolniczym ośrodku jakim był Ryczywół, coraz większe znaczenie zyskiwało drobne rzemiosło i handel, powoli przybywało mieszkańców. Zmieniali się też jego właściciele: Henryk Pawiński (1684 r.), później Stanisław Skoraczewski, Kasper Modliborski, Paweł Pławinski, Tomasz Borucki oraz Franciszek Miecznikowski. Od 1741 r. miasto należało do rodziny Chmielewskich. Przez cały ten okres Ryczywół pozostawał jednak małym prywatnym miastem, a jego mieszkańcy zobowiązani byli do odrabiania pańszczyzny. Położenie przy bocznym szlaku handlowym, który z czasem stracił jeszcze na znaczeniu oraz częste zmiany właścicieli nie sprzyjały jego

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

rozwojowi. Według pruskiej lustracji dokonanej po zajęciu ziem po III zaborze Polski w 1795 r. Ryczywół posiadał zaledwie 553 mieszkańców; w mieście było 69 domów, z których tylko jeden był murowany z dachem szczytowym, był to tak zwany ratusz przy rynku. Ratuszem zwano także karczmę prywatną, w której zbierał się urząd miejski.

Budynku gminnego nie było (a był taki ratusz dawniej w roku 1595). Murowane były też niektóre budynki dworskie. Pozostałe domy były drewniane, kryte słomą. Wśród rzemieślników występowały w tym czasie: szewcy, krawcy, kowale, kuźnierze, garncarze i cieśle. Chociaż przemysł sukienniczy w Ryczywole nie rozwinął się nigdy na większą skalę, w źródłach historycznych wymieniani są także tkacze trudniący się wyrobem sukna oraz kilkanaście warsztatów sukienniczych. Lustracja wymieniała również młynarza, szynkarza, golarza i piwowara oraz muzykantów. Były w mieście dwa młyny, dwa folwarki, kościół katolicki i szpital. Ze względu na tak duże nagromadzenie różnorodność rzemiosł przyczyniło się to do tego, że miasteczko nie zostało zamienione na wieś.

Według tradycji pierwszy kościół w Ryczywole został wzniesiony wraz z założeniem miasta w 1 poł. XV w. Kościół ten wraz z plebanią został zniszczony w pożarze w 1628 r. Na jego miejscu w 1645 r. ówczesny właściciel Stefan Grudziński wznosił nową drewnianą świątynię; kościół był obszerny i posiadał 9 ołtarzy z cennymi obrazami. W 1774 r. z powodu złego stanu technicznego budowla ta została rozebrana i ok. 1790 r. zastąpiona niewielką kaplicą, rozbudowaną w 1803 r. Obecny kościół katolicki wzniesiony został w 1925 r. Parafia w Ryczywole była niewielka, wsie położone we wschodniej części obecnej gminy Ryczywół ciążyły w kierunku starostwa rogozińskiego. W XVII w. i XVIII w. do rozległej parafii rogozińskiej należały wsie: Tłukawy, Zawady, Ninino, Wiardunki i Boruchowo. W 1889 r. została utworzona parafia ewangelicka, która obejmowała Ryczywół oraz sąsiednie wsie; w tym samym czasie (lata 1896-1898) w północno-zachodniej części miasta wzniesiony został zbór ewangelicki. Trzecią grupę wyznaniową stanowili Żydzi. Od 1735 r. źródła historyczne potwierdzają istnienie w Ryczywole gminy żydowskiej. Najprawdopodobniej już w XVIII w. gmina posiadała w mieście własną świątynię oraz cmentarz zlokalizowany na terenie Łopiszewa.

W XIX w. wielkość i charakter Ryczywołu nie uległy zasadniczej zmianie. Liczba ludności wolno wzrastała: w 1808 r. wynosiła 600 osób, w 1860 r. - ok. 1100, a w 1912 r. Ryczywół liczył 1250 mieszkańców. Istniejące drobne rzemiosło pracowało głównie na potrzeby miasteczka oraz najbliższych wiosek. Jedynie zakład bednarski i koszykarski dostarczały swoje wyroby na powiat obornicki. W k. XIX w. (1896 r.) Ryczywół uzyskał połączenie kolejowe z Rogoźnem i Krzyżem, przyczyniło się to do niewielkiego rozwoju i ożywienia gospodarczego miasteczka. Na południowo-wschodnich obrzeżach zlokalizowany został zespół obiektów kolejowych wraz z niewielkim budynkiem dworca.

W XIX w., w okresie zaboru pruskiego, na tereny obecnej gminy Ryczywół, podobnie jak w całej północnej Wielkopolsce, następował systematyczny napływ kolonistów niemieckich. Osadnicy osiedlali się już w istniejących wsiach, zakładali też nowe osiedla na obszarach dotychczas niezamieszkałych. W ten sposób założone zostały wsie: Igrzyna, Gościejewko i Połajewice. Na przełomie XIX/XX w. miała miejsce również częściowa parcelacja wielkich majątków ziemskich, na rozparcelowanych gruntach powstały kolonie mieszkalne, np. kolonie w Tłukawach, w Skrzetuszu oraz wieś Lipa.

W 1919 r. na mocy postanowień Traktatu Wersalskiego tereny obecnej gminy Ryczywół w całości zostały przyłączone do Polski. Część mieszkańców niemieckiego pochodzenia opuściła Ryczywół, podupadło miejscowe rzemiosło. Pogłębiająca się recesja

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

sprawiła, że w 1934 r. doszło do odebrania miastu praw miejskich. Obecnie Ryczywół pozostaje niewielkim wiejskim ośrodkiem gminnym.

4.4. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla powiatu

Najcenniejszymi zabytkami powiatu obornickiego są obiekty wpisane do rejestru zabytków, wyszczególnione w załączniku nr I programu.

4.5. Zabytki nieruchomości stanowiące własność Powiatu Obornickiego

Powiat Obornicki jako jednostka samorządowa ma we swoim władaniu dwóch obiektów wpisanych do rejestru zabytków przy którym jest zobowiązana prowadzić, a także finansować i starać się o dotacje na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku (art. 71 ust. 1 ustawy). Zabytki te to Zespół Szkół im. Hipolita Cegielskiego w Rogoźnie oraz część parku sanatoryjnego „Miłowody” w Kowanówku, które są własnością Powiatu Obornickiego.

Ponadto Powiat Obornicki jest właścicielem obiektów budowlanych znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków:

- szpital w Obornikach,
- budynek Powiatowego Urzędu Pracy w Obornikach,
- budynek Zespołu Szkół Specjalnych w Kowanówku,
- budynek Liceum Ogólnokształcące im. Stanisława Wyspiańskiego w Obornikach.

4.5.1 Zespół Szkół im. Hipolita Cegielskiego w Rogoźnie

Największy do dzisiaj budynek wzniesiony w Rogoźnie (oraz w tamtych czasach na terenie Wielkopolski) dla miejskiego Seminarium Nauczycielskiego (utworzonego w 1903 roku) i Szkoły Ćwiczeń. Zbudowane w początku XX wieku, a oddane do użytku w 1905 roku. Pseudogotycki, o rozwiniętej bryle, nieotynkowany, dachy dwuspadowe, z naczólkami i oczkami, kryte dachówką. W fasadzie nad wejściem głównym wysokie, łukowate okna auli szkolnej niegdyś ozdobione witrażami z postaciami z Ewangelii. Część fasady nad aulą - piękny schodkowy szczyt, zniszczył pożar w 1974 roku. Jesienią 1908 r. naukę rozpoczął pierwszy rocznik seminarzystów. Szkoły działały do 1918 r. W czasie Powstania Wielkopolskiego szkoły były nieczynne. W dniu 3 stycznia 1919 r. budynek Seminarium zamieniono na koszary dla powstańców, a później urządzono tu szpital polowy. W 1919 r. powstało polskie Seminarium Nauczycielskie oraz Szkoła Ćwiczeń. Po zakończeniu I wojny światowej w 1920 roku zostało utworzone gimnazjum i liceum ogólnokształcące. W 1945 r. w budynku rozpoczęło działalność Liceum Pedagogiczne. Z dniem 1 stycznia 1967 r. Szkoła Ćwiczeń przekształciła się w Szkołę Podstawową nr 3. Obecnie w obiekcie mieści się Zespół Szkół im. Hipolita Cegielskiego.

4.5.2. Park sanatoryjny „Miłowody” w Kowanówku

Park sanatoryjny „Miłowody” został założony w I połowie XIX wieku w trakcie budowy zakładu leczniczego dla alkoholików i nerwowo chorych przez właściciela dr Józefa Żelasko. W latach 20 XX wieku przekształcono obiekt w „Zakład Przyrodolecznicy Miłowody”, w którym w terapii wykorzystywano właściwości mikroklimatu okolic Kowanówka oraz wody lecznicze ze źródła św. Jakuba, odkrytego w 1789 roku. Park w trakcie rozwoju zakładu leczniczego uległ uzupełnieniu, przekształceniu oraz powstawaniu nowych alei zadrzewień i zakrzewień. Pod koniec XIX wieku od północy, założono aleję lipowo-klonową. W okresie międzywojennym szpital w Miłowodach nazywano „Krynicą Wielkopolski”. W październiku 1939 roku uzdrowisko „Miłowody” zostało zaadaptowane na potrzeby obozu przejściowego

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

dla przesiedleńców niemieckich, a następnie na magazyny i warsztaty wojskowe. Po II wojnie światowej Polskie Koleje Państwowe na teren parku organizowały kolonie letnie dla dzieci kolejarzy. Park został wpisany do rejestru Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu pod pozycją 1964/A z 16.11.1984. W parku dominują drzewa takie jak: dęby, klony, wiąz i robinie. Obecnie w części parku sanatoryjnego „Miłowody” stanowiącego własność Powiatu Obornickiego zlokalizowany jest Zespół Szkół Specjalnych im. ks. Twardowskiego w Kowanówku. Aktualnie stan drzew wraz z wiekiem się pogarsza, co spowodowane jest nieprawidłową budową koron drzew, rozwojem szkodników oraz grzybów. Drzewa z uwagi na swą budowę podatne są na działania niekorzystnych warunków atmosferycznych. Ponadto należy większa część drzewostanu porośnięta jest bluszczem.

4.6. Zabytki nieruchomości niestanowiące własności Powiatu Obornickiego

Jak wynika z powyższego punktu Powiat Obornicki jest właścicielem jednego obiektu wpisanego do rejestru zabytków, a pozostałe obiekty zabytkowe nie stanowią własności powiatu, a co za tym idzie nie ma możliwości bezpośredniego sprawowania opieki nad tymi zabytkami, a także nie może wpływać na sposób ich użytkowania. Powiat może podjąć jedynie działania pośrednie, które wynikają z ustawy i polityki powiatu, polegające na:

- prowadzeniu edukacji na poziomie szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania oraz kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego,
- promowaniu wśród mieszkańców powiatu i przybywających tu gości najcenniejszych zabytków,
- wspieranie przy współudziale Urzędu Ochrony Zabytków poczynań związanych z właściwym utrzymaniem i zagospodarowaniem zabytków i ich otoczenia,
- udzielaniu dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie.

4.7. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego powiatu obornickiegoObiekty sakralne

Do najlepiej zachowanych zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków na terenie powiatu obornickiego można zaliczyć w szczególności obiekty sakralne położone w Obornikach, Rogoźnie i Ryczywole, w których wykonywane są na bieżąco remonty polegające na poprawie stanu zachowania budynków.

- *Kościół filialny pw. Świętego Krzyża ul. Zwycięstwa w Obornikach*

Pierwotny kościół pw. Świętego Krzyża wzniesiony został z fundacji biskupa poznańskiego Wawrzyńca Goślickiego w 1604 roku, natomiast obecny ufundowała w 1766 roku Łucja Łojczykowska. Kościół jest budynkiem orientowanym konstrukcji ryglowej wypełnionej otynkowaną cegłą. Do nawy przylega mniejsze od niej nawy trójbocznie zamknięte prezbiterium z dobudowaną do jego północnego boku zakrystią. W zachodniej części nawy wznosi się nad wydzieloną kruchtą drewniana wieża, zwieńczona blaszanym, cebulastym hełmem z latarnią i krzyżem. Dwukalenicowy dach jest pokryty dachówką, natomiast szczyt wschodniej ściany nawy — gontem. Na nadprożu wejścia do kościoła usytuowanego w południowej ścianie nawy widnieje inskrypcja fundacyjna z datą budowy i nazwiskiem fundatorki. Wnętrze nawy i prezbiterium kryte jest wspólnym płaskim stropem z fasetą, wspólnym dla nawy i prezbiterium, zdobionym polichromią z lat 20 XX w., imitującą kasetony z rozetami. W prezbiterium umieszczone zostało przedstawienie Oka Opatrzności. Nadwieszony chór muzyczny jest wybrzuszony w części środkowej. Wyposażenie wnętrza stanowią m. in. pochodzące z okresu budowy kościoła późnobarokowe i rokokowe ołtarze główne i boczne, ambona oraz konfesjonały. Stan zachowania – bardzo dobry.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

• *Kościół pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny, ul. Kościelna w Obornikach*

Pierwotny kościół był budynkiem drewnianym. Obecny wzniesiono na przełomie XV i XVI wieku. Jest on świątynią orientowaną, mурowaną z cegły i otynkowaną. Prawdopodobnie pierwotnie wzniesiona została pojedyncza nawa z równym jej szerokości, wielobocznie zamkniętym prezbiterium, do której od zachodu przylega kwadratowa wieża z kruchtą w przyziemiu. Zapewne w XVI wieku od północy do nawy głównej została dobudowana nawa boczna. Na jej przedłużeniu umiejscowiona była przylegająca do prezbiterium dawna zakrystia, obecnie po przebudowie w 1926 r. pełniąca funkcję kaplicy św. Józefa. Po drugiej stronie do prezbiterium od południa przylegają dobudowane w 1926 r. nowa zakrystia, kruchta i kaplica Serca Pana Jezusa. Z kolei do nawy od południa przylega dobudowana w 1757 r. kaplica Matki Boskiej Różańcowej. Czterokondygnacyjowa wieża w części zachodniej świątyni ujęta jest w narożnikach nieotynkowanymi szkarpami, które występują również przy ścianach nawy i narożnikach ścian prezbiterium. Dwuspadowy dach wspólny nad nawą główną i boczną, pulpity nad kaplicą i zakrystią oraz namiotowy na wieży pokryte są dachówką. W przyziemiu wieży i po bokach kościoła usytuowane są gotyckie portale z cegły profilowanej pochodzące z XV i XVI w. (portal na ścianie północnej jest zamurowany). W nakrytym stropem wnętrzu północna nawa boczna wydzielona jest od głównej ostrołukowymi arkadami, natomiast kaplica św. Józefa otwiera się na prezbiterium arkadą okrągłolukową. Prezbiterium od nawy oddziela zamknięty ostro łuk tęczyowy. Późnobarokowy ołtarz główny wzniesiony został po poł. XVIII wieku. Stan zachowania – bardzo dobry.

• *Kościół ewangelicki, obecnie rzymskokatolicki pw. św. Józefa Oblubieńca NMP, ul. Adama Mickiewicza w Obornikach*

Kościół powstał w 1901 roku w stylu neogotyckim według projektu berlińskiego architekta Augusta Menkena. Budynek orientowany, częściowo podpiwniczony na fundamencie kamiennym. Ściany ceglane, częściowo tynkowane. Sklepienie ceglano-żebrowe, gwieździste. Dach kryty łupkiem i częściowo blachą cynkową. Okna witrażowe, krosnowe, ostrołukowe i rozetowe. Rzut kościoła jednonawowy o trójprzęsłowym korpusie z pseudotranseptem przy przęśle wschodnim o prosto zamkniętym prezbiterium na planie poprzecznego prostokąta. Bryła silnie zróżnicowana z dominującą wieżą oraz monumentalnym korpusem z pseudotranseptem, występującym poza obręb murów obwodowych nawy, kryty dachem dwuspadowym o kalenicy umieszczonej poniżej kalenicy dwuspadowego dachu nad korpusem. Bryła kościoła pojęta wielostopniowymi przyporami o różnej wysokości. Wzbogacają ją przybudówki klatek schodowych, bocznych krypt, prezbiterium oraz pomieszczenia pomocnicze niższe od korpusu i pseudotranseptu, kryte osobnymi, wielopołaciowymi dachami. Elewacje nawy dwukondygnacyjne, czteroosiowe z oknami biforialnymi w wyższej kondygnacji. Partię przyziemia stanowi wysoki ceglany cokół. Ściany opięte przyporami o różnej wysokości zgodnie z logiką rozkładu sił rozporowych sklepień: mocniejsze na wysokości międzyprzęsłowych pasów sklepiennych, słabsze na wysokości żeber poprzecznych przęseł korpusu oraz w narożnikach pseudotranseptu. Elewacja wschodnia zróżnicowana. Wewnątrz jednonawowy, wydłużony korpus nawowy narzuca kierunek ku prezbiterium. Ta kierunkowość zostaje nieznacznie osłabiona otwierającymi się na boki emporami w ramionach pseudotranseptu. Wnętrze o podziale dwukondygnacyjnym: wnęki zamknięte łukiem odcinkowym w przyziemiu oraz kondygnacja okienna. Monumentalność a zarazem dekoracyjność podkreślają wiązki masywnych, krępych słupów oraz wysokie, biforialne, witrażowe okna nawy i pseudotranseptu. Stan zachowania – bardzo dobry.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

- *Kościół ewangelicki, obecnie rzymsko-katolicki pw. Świętego Ducha, pl. Jana Pawła II w Rogoźnie*

Kościół późnoklasycystyczny z neoromańską fasadą wzniesiony w latach 1808-1839. Budynek na rzucie prostokąta, z prostokątną dobudówką od zachodu. Wejście od wschodu na osi fasady. Narożniki fasady zryzalitowane. Budynek na fundamencie kamiennym. Murowany z cegły, otynkowany z zewnątrz i wewnątrz. Nad nawą pozorna kolebka drewniana. Wieżba dachowa drewniana, dach kryty blachą ocynkowaną. Posadzki kamienne. Schody na balkon chóru muzycznego drewniane. Wnętrze jednoprzestrzenne. Przy bocznych ścianach nawy empory, przy tylnej balkon chóru muzycznego. Empory i balkon wsparte na kanelowanych kolumnach. Balustrady balkonów pełne, ozdobione płycinami i rozetami. Potrójne okno ściany ołtarzowej ujęte w profilowaną arkadę i ramę ozdobiona guzami. Kolebka ozdobiona pasami rozet. W kościele znajdują się trzy XIX-wieczne witraże z wizerunkami Chrystusa, Piotra i Pawła (ściana ołtarzowa) oraz elektryczna szafa organowa (balkon chóru). Stan zachowania – bardzo dobry.

- *Kościół pw. św. Wita, ul. Kościelna w Rogoźnie*

Kościół w Rogoźnie po raz pierwszy został wzmiankowany w 1256 r., kiedy to rozpoczęto jego budowę z fundacji starosty rogozińskiego i wojewody inowrocławskiego, Mikołaja Dołęgi Kretkowskiego. Po pożarze kościół został odbudowany i konsekrowany w 1668 roku. Z tego okresu pochodzą zapewne m. in. sklepienia wsch. przęsła nawy południowej, chór muzyczny oraz dobudowane do prezbiterium zakrystia i skarbiec. W 1862 r. dobudowana została kruchta wg projektu arch. Fryderyka Augusta Stülera. W czasie II wojny światowej Niemcy zrabowali z kościoła zabytkową monstrancję pochodzącą z klasztoru benedyktyńskiego w Lubiniu, paramenty, księgi liturgiczne, ornaty oraz dzwony. Ponadto zniszczyli obraz Matki Boskiej Częstochowskiej oraz figury Najświętszej Marii Panny, św. Benedykta i św. Wojciecha. Pseudobazylikowy, trójnawowy kościół jest budynkiem orientowanym, murowanym z cegły głównie w układzie polskim. Do czteroprzęsłowego, trójnawowego korpusu przylega równe nawie głównej trójbocznie zamknięte prezbiterium, do którego ok. 1668 r. dobudowane zostały od pd. zostały zakrystia i skarbiec. Do nawy od wsch. przylega dobudowana w 1862 r. neogotycka kruchta. Przy pn.-zach. narożniku nawy głównej i pn.-zach. narożniku nawy pn. wznoszą się cylindryczne wieżyczki ze schodami nakryte kopulastymi daszkami. Wejście zach. do kościoła obramowane jest ostrołukowym, trójuskokowym, profilowanym portalem, wejście do zakrystii — półkolistym portalem we wnęce. Dwuspadowy wspólny nawy głównej i prezbiterium oraz pulpitowe dachy naw bocznych i zakrystii kryte są dachówką. Wieżba dachowa oparta jest na konstrukcji stolca leżącego. Ściany z zewnątrz opięte są szkarpami. Wnętrze nawy głównej i prezbiterium nakryte jest sklepieniami gwiazdzistymi, nawy boczne — sklepieniami krzyżowo-żebrowymi, za wyjątkiem dwóch wsch. przęsła nawy pd. nakrytych sklepieniami kolebkowo-krzyżowymi. Zakrystię i skarbiec kryją sklepienia kolebkowe. Nawę główną od bocznych wydzielają ostrołukowe profilowane arkady. Prezbiterium od nawy głównej oddziela również ostry łuk tęczy. Barokowy, wklęsło-wypukły chór muzyczny z kolebkowo-krzyżowym podsklepieniem wspiera się na trzech arkadach. Wyposażenie stanowią m.in. barokowy ołtarz główny oraz boczne — późnobarokowy i rokokowy. Na szczególną uwagę zasługuje również płyta epitafijna z czarnego marmuru ufundowana w 1684 r. przez Andrzeja Zebrzydowskiego, starostę rogozińskiego dla jego zmarłych dzieci i żony, Anny z Grudzińskich Zebrzydowskiej oraz gotycka mosiężna chrzcielnica odlana w 1 poł. XV wieku. Stan zachowania – bardzo dobry.

Do bardzo dobrze zachowanych obiektów sakralnych można zaliczyć również te, które położone są na terenach wiejskich.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

- *Kościół pw. Św. Mikołaja, ul. Stępczyńskiego w Ryczywole (Gmina Ryczywół)*

Świątynia neobarokowa wraz z wyposażeniem powstała według projektu wielkopolskiego architekta Stefana Cybichowskiego. Budowę kościoła rozpoczęto 2 września 1923 roku. Budowla na planie zbliżonym do prostokąta, centralno-podłużna, z nawą główną przekrytą kopułą i nawami bocznymi w formie obejścia. Kościół wzniesiony z cegły o wątku krzyżowym, tynkowany, kryty sklepieniem kolebkowym w nawach bocznych i pseudokopułą na pendentywach w nawie środkowej. Wieżba dachowa drewniana o charakterze wieszarowym z bocznymi stolcami, kryta ceramiczną dachówką karpiówką. Hełmy wieży, latarni oraz opierzenia wykonane z blachy cynkowej. Podłoga w nawach ułożona z dwukolorowych płytek ceramicznych w karo, w prezbiterium drewniana (parkiet), w zakrystiach i na emporze drewniana z desek. Schody zewnętrzne trójstopniowe z wylewki betonowej, na emporę prowadzą dwubiegowe drewniane, na wieżę drewniane. Stolarka okienna drewniana z dziewięciopółowymi szklonymi wielopodziałowo prostokątnymi oknami o ściętych narożach w nawach bocznych i owalnymi dziewięciopółowymi oknami na elewacji wschodniej i zachodniej. Na wieży okna wąskie, prostokątne, w latarni arkadowe z drewnianymi żaluzjami. Drzwi drewniane jednoskrzydłowe płycinowe oraz dwuskrzydłowe kasetonowe na czopowych zawiasach. Stan zachowania – bardzo dobry. W obiekcie na bieżąco prowadzone są prace restauratorskie, aby poprawić stan zachowania zabytku.

- *Kościół pw. Świętego Jana Chrzciciela w Ludomach (Gmina Ryczywół)*

Kościół wzniesiony w latach 1868-1894 w stylu neogotyckim z cegły o wątku krzyżowym. Budowla na planie prostokąta, trójnawowa z ryzalitem w partii środkowej fasady oraz wieżą o kwadratowym rzucie. Od wschodu zamknięta trójbocznym prezbiterium, ujętym po bokach prostokątnymi aneksami zakrystii. Dach nad korpusem nawowym dwuspadowy, natomiast nad prezbiterium stożkowy wielopłosiowy. Wieże pokrywa hełm w formie ostrosłupa. Posadzka w nawach ułożona w dwukolorowych płytek ceramicznych w karo. Wnętrze kościoła jasne, otynkowane o wyraźnie zaznaczonej nawie głównej, wydzielonej z przestrzeni dwoma rzędami ośmiobocznych filarów o kapitelach dekorowanych liśćmi dębu. Na filarach wspiera się sklepienie krzyżowe zdobione dekoracją malarską z motywami geometrycznymi. Nawy boczne przekrywa sklepienie gwiazdziste. Sklepienie w prezbiterium o charakterze sieciowo-gwiazdzistym z wyraźnie zaznaczonymi ceglanyimi żebrami ujętymi zwornikiem. Ściany trójbocznego zamknięcia przeprute trzema witrażowymi oknami. Poniżej sklepienia freski przedstawiające pary aniołów. Z obu stron prezbiterium drewniane jednoskrzydłowe drzwi prowadzą do zakrystii. Ramiona naw bocznych od wschodu zamykają niewielkie trójboczne nisze z ołtarzami, o ścianach dekorowanych ostrołukowymi blendami oraz malowidłami. W nawach bocznych pierwotnie znajdowały się wejścia do grobowców rodziny Grabowskich i Łakomickich, obecnie zamurowane. W zachodniej części kościoła na cztery drewniane ośmioboczne filary dźwigają drewnianą emporę. Za emporą znajduje się kwadratowa kruchta, do której przylegają od północy i południa dwa pomieszczenia. Południowe pierwotnie pełniło funkcję bocznego wejścia. Obecnie jest to pomieszczenie gospodarcze. W północnym aneksie nadal istnieje wejście boczne. W jego południowej ścianie umieszczono niskie drzwi, za którymi kręta klatka schodowa o granitowych stopniach prowadzi na emporę i dach budynku. Stan zachowania – dobry.

- *Kościół filialny pw. Podwyższenia Krzyża w Welnie (Gmina Rogoźno)*

Kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego z 1727 r. został ufundowany przez kasztelana łódzkiego Wojciecha Rydzyńskiego, na miejscu kaplicy ufundowanej na pocz. XVIII przez Michała Grzymułtowskiego, zniszczonej w 1658 roku. Barokowy kościół pw. Podwyższenia Świętego Krzyża jest budynkiem drewnianym konstrukcji zrębowej. Orientowany, zbudowany na planie krzyża łacińskiego. Do pojedynczej nawy przylegają prostokątnie zamknięte

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

boczne kaplice, tworzące pozorny transept, oraz mniejsze i niższe, zamknięte trójbocznie prezbiterium, do którego boków przylegają dwie małe zakrystie. Od zach. do nawy przylega wieża konstrukcji słupowej z kruchtą w przyziemiu. Korpus kościoła nakryty jest dwukalenicowym dwuspadowym gontowym dachem, w partii nawy kryjącym również wieżę, nad którym wznosi się wieżyczka na sygnaturkę zwieńczona baniastym blaszanym cebulastym hełmem z latarnią i krzyżem. Nawę oraz pn. i pd. ściany wieży od zewnątrz otaczają, nakryte dachami pulpitowymi, zamknięte soboty konstrukcji sumikowo-łatkowej, do których prowadzą drzwi umiejscowione w pn. zach. i pd. zach. narożnikach nawy. Wnętrze kościoła nakryte jest stropem z głęboką fasetą na profilowanym, obiegającym wnętrze gzymsie. Chór muzyczny z balustradą wybrzuszoną półkolistą na osi, zdobioną tarczami herbowymi rodu Wierzbno Rydzyskich, wzniesiony na sześciu filarach, połączony jest z balkonami biegnącymi wzdłuż obu ścian nawy. Wewnętrzne ściany i stropy kościoła zdobi polichromia iluzjonistyczna franciszkanina Adama Swacha wykonana w latach 1728-1729, przedstawiająca m. in. sceny związane z kultem Krzyża Świętego: m. in. postacie Jezusa Chrystusa, Świętej Marii i św. Heleny na Golgocie, 12 Apostołów i 4 Ewangelistów, Widzenie cesarza Konstantyna Wielkiego oraz liczne ornamenty roślinne i inskrypcje. Wyposażenie stanowią m. in. polichromowane barokowe ołtarze główny i boczne z lat 1729-1731, stalle, konfesjonały oraz dwie ambony. Stan zachowania – bardzo dobry. W obiekcie na bieżąco prowadzone są prace restauratorskie, aby poprawiać stan zachowania zabytku.

- *Kościół pw. św. Stanisława w Pruścach (Gmina Rogoźno)*

Kościół wzniesiony w latach 1872-1873 murowany z cegły, otynkowany. W prezbiterium sklepienie konchowe, w nawie głównej pozorna kolebka. Więźba dachowa drewniana, a dach kryty blachą miedzianą. Posadzka z płyt kamiennych. Schody drewniane. Okna w korpusie witrażowe, okna kruchty dwurzędowe pięciodzielne o krzyżowym podziale szczeblinowym w dolnych kwaterach i promienistym w nadślepiu. Drzwi płycinowe. Rzut budynku trójnawowy z wydzielonym trójbocznie zamkniętym prezbiterium, równym szerokością nawie głównej. Z obu stron prezbiterium przybudówki na rzucie prostokąta. Nawa główna i prezbiterium tworzą jedno wnętrze. Nawy boczne otwarte do nawy głównej arkadami wspartymi na filarach, ozdobionych płycinami i zwieńczonych gzymsem. Ściany naw bocznych rozczłonkowane pilastrami. Wszystkie ściany zwieńczone profilowanym gzymsem. Balkon chóru muzycznego o konstrukcji drewnianej, wsparty na ośmiu słupach, wzmocnionych zastrzałami. Stan zachowania - dobry.

- *Kościół pw. św. Małgorzaty w Parkowie (Gmina Rogoźno)*

Kościół wzniesiony został w latach 1770-1802, natomiast w 1845 roku został konsekrowany. Murowany z cegły kościół pw. św. Małgorzaty został wzniesiony w barokowo-klasycystycznym stylu. Jest świątynią o układzie centralnym na rzucie koła, z rozplanowaną na planie koła nawą i niższym od niej obejściem pełniącym funkcje prezbiterium, kaplic bocznych i chóru muzycznego. Wyższa od obejścia nawa jest nakryta kopułą na wysokim tamburze z okrągłymi oknami i otwarta arkadami na osiem niższych od niej naprzemiennie większych i mniejszych względem siebie pomieszczeń wzniesionych na rzucie owalu, połączonych ze sobą arkadowymi przejściami. Wyższe, sklepienie półkopulasto kaplice mieszczą ołtarz główny (wschodnia), ołtarze boczne (północna i południowa) oraz wsparty na koszowej arkadzie chór muzyczny (zachodnia), mniejsze, sklepienie owalnymi ogzmysowanymi kopułkami, pełnią funkcję komunikacyjną. Dach kościoła pokryty jest blachą, nad kopułą nawy zwieńczony hełmem stożkowym z kulą i krzyżem. Nad obejściem położony jest wygięty dach półkopulasty. Na ścianie zewnętrznej obejścia, rozczłonkowanej pilastrami, osadzone są naprzemiennie okna oraz wnęki. Wejście do kościoła, zamknięte łukiem odcinkowym, zwieńczone jest tablicą z datą „1780” oraz owalnym oknem. Kościół

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

otoczony jest mурowanym z cegły i otynkowanym ogrodzeniem z bramą i dwiema furtkami. Stan zachowania – bardzo dobry.

- *Kościół filialny pw. św. Jakuba w Budziszewku (Gmina Rogoźno)*

Kościół jest budynkiem drewnianym, częściowo konstrukcji zrębowej, po remoncie w 1960 r. częściowo stalowej. Orientowany, jednonawowy. Wzniesiony został na planie krzyża łacińskiego: do pojedynczej nawy przylegają po obu jej bokach niższe, zamknięte prostokątne kaplice, tworząc transept. Zamknięte trójbocznie prezbiterium z dwoma zakrystiami umiejscowionymi po bokach jest niższe od nawy. Od zachodu wznosi się szalowana wieża konstrukcji słupowej z kruchtą w przyziemiu, nakryta blaszanym dachem namiotowym zwieńczonym krzyżem. Dwuspadowy dach nawy głównej z ośmioboczną wieżyczką na sygnaturkę, która wieńczy baniasty blaszany hełm z latarnią, jest pokryty blachą miedzianą. We wnętrzu, krytym wspólnym dla nawy i prezbiterium płaskim stropem z fasetami, znajdują się m. in. barokowe konfesjonały i ołtarz główny oraz rokokowe ołtarze boczne. Chór muzyczny, konstrukcji stalowej, wyposażony w organy z 1905 roku. Pod kościołem (prezbiterium) umiejscowiona jest krypta. Stan zachowania – bardzo dobry.

- *Kościół pw. św. Katarzyny w Roźnowie (Gmina Oborniki)*

Kościół został wzniesiony w 1798 roku przez fundatora świątyni Józefa Gliszczyńskiego. Kościół poświęcony został 28.10.1798 roku. Obiekt założony na rzucie prostokąta foremnego z trójbocznie zamkniętym prezbiterium. Świątynia zbudowana z cegieł, więźba dachowa drewniana, a dach pokryty dachówką. Elewacje otynkowane i opięte podwójnymi pilastrami. Stan zachowania - dobry.

- *Kaplica pw. św. Wawrzyńca w Ocieszynie (Gmina Oborniki)*

Kaplica bezstyłowa na niewielkim wyniesieniu otoczona murem. Wybudowana w 1770 roku przez Rafała Objezierskiego. Obiekt mурowany z cegły, otynkowany, strop ceglany, wiązanie dachowe z metalowej kratownicy, dach pokryty dachówką. Kaplica założona na planie oktagonu z wejściem głównym od zachodu i bocznym od północy z wydzielaną częścią centralną. Stan zachowania – bardzo dobry.

- *Kościół pw. św. Bartłomieja w Objezierzu (Gmina Oborniki)*

Kościół został wzniesiony w 1 połowie XIII wieku. Kościół jest budowlą orientowaną, mурowaną z kamienia i cegły. Jego najstarszą część stanowią, wzniesione w dolnej partii z granitowych ciosów romańskich, w górnych mурowane z cegły w wątku wendyjskim, wieża i zachodnia partia nawy. Wschodnia część nawy dobudowana została ok. 1550 r. na miejsce romańskiej absydy. Od północy do nawy przylega dawna piętrowa zakrystia, w 1914 r. przekształcona na dwie oszkarpowane i zwieńczone barokowym szczytem kaplice - dolną św. Andrzeja i górną św. Anny. Od południa do nawy dobudowana została ok. 1860 r. obszerna kaplica Serca Jezusowego, a w 1914 roku — kruchta z romańskim portalem przeniesionym z muru nawy. Na kamiennym cokole południowego muru nawy widnieje wyryty majuskułowy napis „Hic iacet Elene” oraz tarcza z umieszczoną na skos strzałą, interpretowana jako znak herbowy. W 1914 r. ponadto rozbudowane zostało prezbiterium, do którego rodzina Turno dobudowała od północy nową zakrystię, a od południa kaplicę rodową. Wieża zwieńczona jest blaszanym hełmem. Wnętrze kościoła nakryte jest pochodzącym z 1775 r. stropem z fasetą, kaplica św. Anny posiada sklepienie kolebkowo-krzyżowe. Późnobarokowy chór muzyczny z ok. 1775 r. wsparty jest na trzech arkadach. Jednordne wyposażenie wnętrza pochodzi z XVIII wieku. Stan zachowania – dobry.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

- *Kościół pw. św. Mikołaja w Maniewie (Gmina Oborniki)*

Kościół powstał w 1876 roku w stylu neogotyckim. Świątynia orientowana na planie wydłużonego prostokąta z węższym, zakończonym trójbocznie prezbiterium z aneksami po bokach. Kościół murowany z cegły na podmurówce ceglanej, nieotynkowanej. Obramienia okienne i drzwiowe z profilowanej cegły. Strop drewniany, oszalowany deskami, więźba dachowa drewniana, dach pokryty dachówką. Empora oraz schody wykonane z drewna. Na balustradzie motyw dekoracyjny z przecinających się arkad. Prezbiterium wyodrębnione podwójną arkadą ostrołukową pomiędzy którą rozpięto sklepienie krzyżowo-żebrowe. Stan zachowania – dobry.

- *Kościół pw. św. Michała Archanioła w Łukowie (Gmina Oborniki)*

Kościół w stylu barokowym został wzniesiony w 1780 roku. Kościół wzniesiony został z drewna, konstrukcji zrębowej, oszalowany. Orientowany, trójnawowy, z węższym trójbocznie zamkniętym prezbiterium. Od północy do prezbiterium przylega zakrystia, a od zachodu czworoboczna wieża wzniesiona nad kruchtą, kryta obłym czterospadowym dachem z latarnią zwieńczoną wysokim hełmem. Dach dwuspadowy, o wspólnej kalenicy dla korpusu głównego i prezbiterium, kryty gontem, który w formie fartucha osłania także przed zamakaniem podwalinę kościoła. W wnętrzu trzy nawy wydzielone są przez dwa rzędy drewnianych kolumn. Nawa środkowa i prezbiterium posiadają pozorne sklepienie kolebkowe, nawy boczne sklepione są płaskimi stropami. Spośród rokokowego wyposażenia wnętrza oprócz ołtarza głównego i bocznych, ambony i chrzcielnicy na uwagę zasługują również dwa obrazy ołtarza głównego: *Ars Moriendi* autorstwa Wacława Grafa z 1753 r., obraz przedstawiający Matkę Boską z Dzieciątkiem Jezus i św. Jana Chrzcicielem, a także pochodzące z 4 ćw. XVII w. obrazy w ołtarzach bocznych. Stan zachowania – dobry.

Natomiast w złym stanie znajdują się skrzydła klasztoru franciszkanów w Obornikach oraz kościół ewangelicki w Ryczywole.

- *Skrzydło dawnego klasztoru franciszkanów, ul. Sądowa w Obornikach*

Zachowane elementy stanowią jedyny ślad po typowym dla zakonów miejskich założeniu sakralnym lokowanym w obrębie historycznego średniowiecznego układu urbanistycznego. Klasztor franciszkański w Obornikach prawdopodobnie założony został najwcześniej w 1259 r. Obornicki klasztor należy do najwcześniej lokowanych zgromadzeń franciszkańskich w Polsce. Pierwotny budynek klasztoru był zapewne drewniany. Zachowane późnobarokowe skrzydło klasztoru wzniesione zostało wraz z nowym kościołem w 1768 roku. Budynek murowany z cegły, z użyciem kamienia polnego, tynkowany, wzniesiony na rzucie prostokąta, 2-kondygnacyjny i 9-osiowy, kryty był niegdyś dwuspadowym dachem. Otwory okienne posiadają kształt stojących prostokątów z widocznymi śladami przebudowy. Podziały wertykalne elewacji tworzą pilastry, ujmujące w ścianach wzdłużnych po dwie osie, na narożach budynku zdwojone pilastry. Podziały horyzontalne tworzą gzymsy wieńczące i kordonowy na ścianie szczytowej. Jeden z zachowanych szczytów, z zamurowanym okulesem, przedstawia barokowy kształt, drugi jest w górnej partii znacznie uszkodzony. W 1993 r. budynek klasztoru uległ pożarowi, w wyniku którego całkowitemu zniszczeniu uległ dach wraz z konstrukcją jego więźby. Obecnie stanowi własność Gminy Oborniki. Mimo późniejszych wielokrotnych nakazów Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków budynek nie został poddany remontowi ani pracom zabezpieczającym. Stan zachowania – bardzo zły.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

• *Kościół ewangelicki, ul. Czarnkowska w Ryczywole*

Kościół ewangelicki został wzniesiony w latach 1896-1898 w stylu neogotyckim. Kościół zbudowany jako jednonawowy na rzucie wydłużonego prostokąta, z przylegającymi: od wschodu wydzielone węższe prezbiterium zamknięte trójbocznie z przyległą od pn. zakrystią, od zachodu kwadratowa w przekroju wieża z bocznym aneksem mieszczącym schody na wieżę. Budowla murowana z cegły, nietynkowana, niepodpiwniczona, na niskim ceglany cokole, nakryta dwuspadowym dachem nad nawą, nad prezbiterium wielopołaciowym, naczółkowym nad aneksem. Ściany od wewnątrz otynkowane zaprawą wapienną, malowane. Wnętrze nawy nakrywa otwarta, odeskowana więźba dachowa wieszarowa o więzarze jednowieszakowym. Prezbiterium nakrywa sklepienie krzyżowe na wspornikach. Empora zachodnia drewniana, wsparta na dwóch słupach z mieczami. Posadzki zachowane autentyczne z płytek ceramicznych, w prezbiterium posadowiona wyżej, poprzedzona dwoma stopniami granitowymi, barwna, w układzie ozdobnym z bordiurą. Schody w oddzielnym aneksie przy wieży, nie zachowane. Portal główny w przyziemiu wieży o wykroju ostrołukowym, uskokowy z kształtką w profilu oraz okulusem w otynkowanym tympanonie ponad drzwiami. W wystroju wnętrza znaczną rolę odgrywało drewno – dekoracyjnie opracowane elementy odsłoniętej więźby, empora zachodnia, ambona, boazeria ścian, zapewne drewniana neogotycka nastawa ołtarzowa. Prezbiterium wydzielona ściana tęczą o ostrołukowym wykroju tęczy. Zachowały się ślady polichromii prezbiterium – sklepienie malowane na niebiesko z błyszczącymi gwiazdami w dolnej partii ścian lamperię tworzyło malowidło patronowe o wzorze geometrycznym czerwonym na jasnym tle. Budynek jest własności Gminy Ryczywół, która planuje zagospodarować obiekt na cele związane z rozwojem turystyki kulturowej. Stan zachowania – zły, wymaga przeprowadzenia kompleksowych prac restauratorskich.

Zespoły pałacowo/dworsko-parkowe

Zespoły pałacowo/dworsko-parkowe, które licznie występują na terenie powiatu obornickiego, zachowane są w różnym stanie. Obiekty te częściowo są zasiedlone lub w najgorszym przypadku są pustostanami. Brak środków finansowych, powoduje, że obiekty te wraz z przyległymi parkami są źle zagospodarowywane i w związku z powyższym niszczą się.

• *Willa w Bąblinie (Gmina Oborniki)*

Powstał w latach 1906-1910 o cechach niemieckiej architektury willowej z elementami „neorenesansu niderlandzkiego”. Bryła zwarta, jednokondygnacyjna, murowany z cegły, otynkowany na ceglany cokole boniowanym, zwieńczony dachem dwuspadowym. Budynek na rzucie prostokąta z dwuipółtraktowym układem pomieszczeń. Elewacja zachodnia pięciosiowa zaakcentowana na narożach boniowaniem. Elewację zwieńcza profilowany gzyms koronujący, nad którym w połaci dachu różnej wielkości i kształtu facjaty. Elewacja północna na boniowanym cokole, w którym wejście do piwnic flankowane wieżyczkami opierzonymi dachówką. Elewacja trzyosiowa zdobiona na narożach boniowaniem kontynuowanym na trójkątnym zwieńczeniu poddasza. Szczyt kondygnacji poddasza zwieńcza pojedyncza attyka. Elewacja wschodnia czterosiowa, niesymetryczna na boniowanym cokole z małymi otworami do piwnic. Na wysokości cokołu od południa murowany taras, boniowany z murowaną balustradą i łukowymi otworami. Elewacja południowa dwuosiowa boniowana na narożach i zwieńczeniu kondygnacji poddasza. Stan zachowania – dostateczny.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

• *Pałac w Gołaszynie (Gmina Oborniki)*

Pałac bezstyłowy z elementami neorenesansowymi, powstał w II połowie XIX wieku, pierwotnie jako niewielki, regularny, siedmioosiowy z zaznaczoną częścią centralną. Dobudowana część zachodnia niższa. Fundamenty i mury budynku wybudowane z cegły. Budynek dwukondygnacyjny, podpiwniczony, założony na planie wydłużonego prostokąta w układzie dwutraktowym, jedenastoosiowym. Parter boniowany. Centralny ryzalit w elewacji zachodniej i wschodniej z trójkątnym frontonem. Kondygnacje rozdzielone prostym gzymsem. W fasadzie dwa ganki, ujmujące ryzalit. W elewacji północnej duży taras przy ryzalicie. Stan zachowania – zły.

• *Dwór w Górcie (Gmina Oborniki)*

Dwór powstał ok. 1850 roku na planie wydłużonego prostokąta z wyraźnym ryzalitem i werandą w części środkowej północno-wschodniej elewacji. Bryła budynku zwarta, prosta, posadowiona na wysokim cokole. Obiekt całkowicie podpiwniczony, dwukondygnacyjny, nakryty dachem dwuspadowym o trójkątnym zwieńczeniu szczytu z ozdobnym centralnie gzymsem i wypustkami oraz mansardowym w części ryzalitu elewacji południowo-zachodniej i północno-wschodniej. Elewacja południowo-zachodnia ośmioosiowa z wysuniętym poza lico dwuosiowym ryzalitem położonym centralnie. Elewacja północno-wschodnia jedenastoosiowa z dwuosiowym ryzalitem w części centralnej mieszczącym werandę i taras, przez który prowadzi główne wejście. Ryzalit poprzedzony rozszerzającymi się półkoliście ku dołowi schodami. Elewacja zachodnia czteroosiowa na parterze poprzedzona gankiem, natomiast pięcioosiowa na piętrze. Okna zamknięte łukiem odcinkowym. Elewacja wschodnia w części parteru czteroosiowa, a na piętrze pięcioosiowa wraz z schodami prowadzącymi do bocznego wejścia budynku. Stan zachowania – zły.

• *Dwór w Kowanówku (Gmina Oborniki)*

Pierwotny dwór został wzniesiony w XVIII wieku. W drugiej połowie XIX wieku budynek został rozbudowany. Dwór posadowiony na fundamencie kamiennym, ściany murowane z cegły ceramicznej pełnej. W najstarszej części piwnic sklepienie kolebkowe z lunetami. Natomiast w dziewiętnastowiecznej części sklepienia Kleina. Podpiwniczony, dwukondygnacyjny dwór charakteryzuje się dość zróżnicowaną bryłą. Budynek na planie prostokąta z kwadratową dobudówką od zachodu, dwiema okrągłymi wieżami od południa, murowanym gankiem od wschodu i prostokątną przybudówką od północy. Najstarsza część w układzie dwutraktowym. Fasada wschodnia symetryczna. Dominantą jest środkowy ryzalit z trójprzelotowym gankiem w przyziemiu posiadającym sztukatorską dekorację o formach eklektycznych, loggią otwierającą się na zewnątrz, dwiema półkolistymi arkadami na drugiej kondygnacji oraz pięcioosiowa kondygnacją poddasza zwieńczoną szczytem schodkowym. Boczne części korpusu parteru jednoosiowe z oknami ujętymi w przypory dźwigające wysunięte przed lico facjatki w poddaszu zwieńczone szczytami schodkowymi. Elewacja południowa dwukondygnacyjna, symetryczna z częścią środkową wysuniętą przed lico, zwieńczona szczytem schodkowym. Elewację flankują dwie dwukondygnacyjne wieże; południowa na planie koła z krenelażem, natomiast północna na planie prostokąta. Elewacja zachodnia niesymetryczna. Stan zachowania – bardzo dobry.

• *Pałac w Łukowie (Gmina Oborniki)*

Pałac wzniesiony został w początku XIX wieku. Budynek neorenesansowego pałacu jest murowany z cegły i otynkowany (z wyjątkiem partii przyziemia). Wzniesiony na rzucie prostokąta, dwukondygnacyjny, wysoko podpiwniczony, zwieńczony niskim czterosпадowym dachem krytym papą. Na osi elewacji frontowej dziewięcioosiowej i ogrodowej ośmioosiowej ryzality pozorne, zwieńczone trójkątnymi frontonami z bogatą dekoracją, szczyt i boki

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

tympanonów zdobią akroteriony. Ryzalit frontowy 3-osiowy na parterze z wejściem na osi. Ryzalit ogrodowy dwuosiowy, elewacja parteru boniowane. Elewacja boczna trzyosiowa, z tondami na piętrze między oknami. Boniowane wypukłe pilastry na narożach budynku i ryzalitów, elewacje parteru boniowane płasko. Okna w kształcie stojących prostokątów, w ryzalicie zamknięte odcinkiem koła i ujęte we wspólne obramienie. Otwory okienne w obramieniach, na piętrze okna zwieńczone trójkątnymi naczółkami, wspartymi na konsolkach, z wyjątkiem ryzalitu, gdzie okna zwieńczone gzymsem odcinkowym. Podziały horyzontalne tworzą ceglany cokół przyziemia i fryzy dzielące, na których wspierają się podokienniki I i II kondygnacji, partia mezzanina z okienkami poddasza i kostkowy fryz wieńczący. Drzwi we wgłębny portyku. Do wejścia głównego prowadzą kamienne schody zewnętrzne, z balustradą pełną po bokach. Niskie mурowane ogrodzenie oddziela podjazd od partii przyziemia. Drzwi wejściowe drewniane, płycinowo-ramowe, z ozdobną listwą przyrymową. W tymponie ogrodowym data 1877. Z boku pałacu dobudowane zostało parterowe skrzydło, kryte płaskim dachem, zwieńczone płycinową attyką, z ukośnym ryzalitem na narożniku od strony ogrodu. Stan zachowania – dostateczny.

- *Dwór w Niemieckowie (Gmina Oborniki)*

Dwór w Niemieckowie stanowi bardzo interesujący, przykład typowej XVIII-wiecznej wielkopolskiej rezydencji ziemiańskiej. Dwór wzniesiony został w 1730 roku przez osadników holenderskich. Brak informacji na temat późniejszych przekształceń budynku. Rozplanowanie budynku świadczy jedynie o dużym prawdopodobieństwie istnienia dawnego alkierza. Obiekt budowlany wzniesiony na planie prostokąta z dostawionym niższym skrzydłem od zachodu. Murowany z gliny na kamiennie-ceglanym cokole. Budynek jest całkowicie podpiwniczony - ściany i kolebkowe sklepienia piwnic pokryte są tynkiem wapiennym. Ściany budynku są tynkowane na zewnątrz i od wewnątrz. Drewniana konstrukcja więźby płatwiowo-kleszczowej wspiera wysoki i rozłożysty dach naczółkowy z okrągłymi facjatami w formie wolego oka na osi. Układ wnętrz jest trójtraktowy z centralną sienią na przestrzał, do której z fasady południowej prowadzi przylegający kolumnowy ganek, a od północy - wychodzący na ogród taras. Część wschodnia dworu zachowała reprezentacyjny charakter. Na szczególną uwagę zasługuje szereg zachowanych oryginalnych elementów - stolarki okiennej i drzwicowej z okuciami z kutego żelaza, kołnierze kominów oraz wywietrznik na dachu. Stan zachowania – dobry.

- *Pałac w Objezierzu (Gmina Oborniki)*

Zespół pałacowy w Objezierzu stanowi interesujący przykład klasycystycznej rezydencji ziemiańskiej w Wielkopolsce rozbudowanej na początku XX wieku. Wybudowany w stylu klasycystycznym z wpływami francuskimi oraz włoskimi w szacie francuskiej. Pałac klasycystyczny w Objezierzu wzniesiony został na planie prostokąta z fasadą skierowaną na zachód. Powiększony o jednoosiowe części boczne, dziewięćosiowy, 2,5 traktowy z okrągłym salonem na osi i reprezentacyjną, zabiegową klatką schodową. Budynek trzykondygnacyjny, podpiwniczony. Dach czterospadowy, wyodrębnione szczyty kryte dachami dwuspadowymi. Osobnym dachem przekryta jest sala z kopułą na piętrze. Bryła regularna z zaakcentowaną osią. Szczytowe partie budynku niższe o jedną kondygnację, równoważą optyczni nadmiar wertykalizmu. Na osi fasady okazały czterokolumnowy, wysunięty portyk. Jońskie głowice wspierają fryz z napisem: "Non Nobis Domine Non Nobis Sed Nomini Tuo Da Gloriam". Powyżej w trójkątnym polu tymponu płaskorzeźba z centralnie umieszczoną siedzącą postacią kobiecą. Po jej bokach promieniście rozmieszczone atrybuty pracy na roli i militaria. Parter i dostawione narożne części boniowane. Do wysokości drugiej kondygnacji ściany pionowo podzielone podwójnymi pilastrami z jońskimi kapitelami. Powyżej całości obiega wydatnie zaznaczony gzym

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

rozdzielający. Ściany trzeciej kondygnacji opięte lizenami. Odpowiednikiem portyku w elewacji ogrodowej jest trójboczny ryzalit z tarasem na parterze i balkonem na piętrze wspartym na czterech jońskich kolumnach. Stan zachowania - dobry.

- *Dwór w Oborniki – Rudki (Gmina Oborniki)*

Dwór w charakterze eklektycznej willi, wzniesiony na początku XX wieku. Dwór założony na planie prostokąta zbliżonego do kwadratu w układzie dwutraktowym, fasada siedmioosiowa. W narożniku północno-zachodnim wyodrębniony w planie element wieżowy. Kondygnacje rozdzielone gzymsem. Centralny trzyosiowy ryzalit zakończony trójkątnym szczytem. Do wejścia prowadzi schody z balustradą. Okna parteru i piętra jednakowe w formie wydłużonego prostokąta. Jedynym elementem dekoracyjnym jest gzyms wieńczący ściany. Elewacja południowa urozmaicona wysuniętą parterową częścią wschodnią, a nad nią taras. Na osi dawne wejście do ogrodu z tarasem. W elewacji zachodniej na osi ryzalit oraz wejście. W elewacji wschodniej wysunięta, zamknięta odcinkiem łuku część północna. Stan zachowania - dostateczny.

- *Dwór w Ocieszynie (Gmina Oborniki)*

Budynek wybudowany pod koniec XVIII wieku z cegły na fundamentach kamiennych. Dwór dziewięćosiowy na planie wydłużonego prostokąta. W fasadzie czterokolumnowy portyk z jońskimi kolumnami, którym odpowiadają pilastry z analogiczną dekoracją kapitelei. Powyżej fryzu, szczyt zakończony półkoleściami ze spływami łuków odcinkowych po bokach. Okrągły świetlik umieszczony centralnie. Skrajne osie elewacji zaakcentowane pozornymi ryzalitami z podziałami ramowymi. Okna duże prostokątne z obramieniami zaznaczonymi w tynku. Wejście główne zamknięte półkoleściami. W elewacji ogrodowej trzyosiowa piętrowa facjata ze szczytem oddzielonym profilowanym gzymsem, zakończony analogicznie jak w fasadzie. Do elewacji północnej dostawiona jednoosiowa, parterowa przybudówka, która została wyodrębniona w planie od strony fasady, kryta osobnym dachem z wejściem od strony północnej otwierającym się arkadową galerią prowadzącą do oficyny. Dach dworu czterospadowy z lukarnami w połaciach północnych i południowych. Stan zachowania – dobry.

- *Dwór "młynarzówka" w Ruks Młyn (Gmina Oborniki)*

Dwór wzniesiony pod koniec XVIII wieku z niewypalanej cegły na kamiennym cokole bez piwnic, otynkowany, kryty rozłożystym dachem naczółkowym. Na planie prostokąta z dobudowaną nawą. Budynek jednokondygnacyjny, zwarty, nakryty szerokim dachem naczółkowym. W połaci dachu od południ znajduje się owalna facjata. Elewacja południowa symetryczna. Na wysokości parapetów okien biegnie profilowany gzyms, przerwany obramieniem wejścia. Otwory okienne i drzwiowe opasane profilowaniem. Kondygnację zwieńcza profilowany gzyms koronujący. Otynkowaną ścianę elewacji zdobi boniowanie. Elewacja północna pięćosiowa, symetryczna. Wejście prosto z podwórza z dwoma niskimi półkolistymi stopniami. Elewację wschodnią oraz zachodnią zwieńcza trójkątny naczółek dachu. Stan zachowania - bardzo dobry.

- *Dworek w Ruks Młyn (Gmina Oborniki)*

Dworek wzniesiony w drugiej połowie XIX wieku, na rzucie prostokąta. Murowany z cegły, otynkowany na ceglany cokole, częściowo podpiwniczony. Przed wejściem prostokątny ganek kolumnowy. Bryła zwarta, jednokondygnacyjna z podniesioną kondygnacją poddasza. Elewacja frontowa na cokole zaakcentowanym gzymsem, pięćosiowa z płytkim trzyosiowym ryzalitem na środku zwieńczonym trzyosiową wystawą dachową z wejściem na osi na taras. Nad wejściem trójkątny naczółek zdobiony snycerką. W kondygnacji poddasza

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

po obu stronach wystawy dachowej prostokątne, opasane profilowaniem płyciny z parapetami. Otwory okienne i drzwiowe obydwu kondygnacji prostokątne i opasane profilowaniem. Przed elewacją kolumnowy ganek, dźwigający drewniany taras. Taras obwiedziony balustradą zdobioną motywami roślinnymi. Elewacja zachodnia ślepa z profilowanym gzymsem działowym wzdłuż całej elewacji. Narożniki zaakcentowane boniowaniem. Elewację zwieńcza okap dachu. Elewacja wschodnia postarza układ elewacji zachodniej, jedynie okap dachu podtrzymują zdobione snycerską kroksztyny. Elewacja północna na cokole z wysoką kondygnacją poddasza zwieńczoną trójkątnie okapem dachu. Dwuosiowa kondygnacja oddziela profilowany gzymś działowy a narożniki parteru akcentuje boniowanie. Stan zachowania - bardzo dobry.

- *Dwór w Urbanie (Gmina Oborniki)*

Budynek bez cech stylowych zbudowany około 1880 roku i przebudowany w latach dwudziestych XX wieku. Murowany z cegły na szerszym cokole, otynkowany na rzucie prostokąta z ryzalitowaną klatką schodową przylegającą do sieni z głównym wejściem. Bryła budynku zwarta, dwukondygnacyjna, przykryta spłaszczonym dachem czterospadowym zakończonym długim okapem na kroksztynach. Elewacja zachodnia ośmioosiowa z wejściem. Kondygnacje elewacji zróżnicowane wysokościami akcentują gzymśy działowe, stanowiące równocześnie parapety okien obydwu kondygnacji. W elewacji północnej ryzalit klatki schodowej. Elewacja wschodnia dziewięcioosiowa z oknami do piwnic. Kondygnację rozdzielają gzymśy działowe. Do elewacji dobudowany piętrowy, przeszklony ganek, zwieńczony tarasem. Elewacja południowa z oknami do piwnic, dwuosiowa z gzymśami działowymi akcentującymi kondygnację. Stan zachowania - zły.

- *Dwór w Wargowie (Gmina Oborniki)*

Dwór wzniesiony w 1889 roku. Jest to budowla murowana, otynkowana, dwukondygnacyjna na odcinkowo sklepionych piwnicach, elewacją frontową zwrócona w kierunku południowym. Założony na rzucie prostokąta z dwoma bocznymi dwuosiowymi ryzalitami i wieżą na styku części środkowej i ryzalitu zachodniego. Przestrzeń pomiędzy ryzalitami wypełnia w kondygnacji parteru, taras wsparty na czterech słupach. Ryzalit wschodni zwieńczony neobarokowym falistym szczytem, w którym znajduje się herb Żółtowskich-Ogończyk, data 1889 oraz inicjały TŻ (Teodor Żółtowski). Elewacje pokryte tynkiem. Kondygnację rozdziela profilowany gzymś i przebiegający ponad nim gładki pas fryzu, na którego górnej krawędzi wsparte są okna piętra. Stan zachowania - bardzo dobry.

- *Pałac w Budziszewku (Gmina Rogoźno)*

Klasycystyczny pałac powstał na początku XIX wieku. Pałac usytuowany jest fasadą główną na wschód. Wzniesiony został z cegły na podmurówce kamiennej na planie wydłużonego prostokąta, jako budynek dwukondygnacyjny, podpiwniczony, z parterowymi dobudówkami w elewacjach bocznych oraz czterospadowym dachem. Fasada jedenastoosiowa, pięć środkowych osi rozdzielonych jest pilastrami. Parter został oddzielony od piętra wydatnym gzymsem kordonowym. Stan zachowania – dobry.

- *Dwór w Marlewie (Gmina Rogoźno)*

Budynek powstał w latach dwudziestych XX wieku. Dwór zwrócony fasadą na północny-zachód, murowany z cegły na podmurówce ceglano-kamiennej. Podpiwniczony, parterowy z użytkowym poddaszem z wysokim czterospadowym dachem. Elewacja frontowa siedmioosiowa, natomiast pozostałe otwory rozmieszczone nieregularnie. Ganek o czterech gładkich kolumnach dźwigających trójkątny front. W froncie okno zamknięte półkolistie.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

Elewacje o gładkim tynku, zdobionym nikiłym gzymsem wieńczącym i odcinkowym gzymsem podokiennym. Stan zachowania – dostateczny.

- *Pałac w Siernikach (Gmina Rogoźno)*

Pałac powstał w latach 1786-1788. Pałac zwrócony fasadą na północ, murowany z cegły na fundamencie kamiennym. Podpiwniczony, dwukondygnacyjny z dachem czterospadowym, natomiast ryzalit z osobnym dachem namiotowym. W piwnicach sklepienie ceglane, częściowo kolebkowe z lunetami. Budynek na planie prostokąta z wgłębnym gankiem kolumnowym w trzech osiach środkowych fasady i trójbocznym ryzalitem na osi elewacji ogrodowej. Fasada dziewięcioosiowa, natomiast elewacje boczne pięcioosiowe. Wszystkie elewacje w gładkim tynku. Narożniki i przyziemie rustykowane z tynkiem naśladowującym fakturę kamienia. Piętro oddzielone od przyziemia gzymsem w formie gładkiej opaski. Gzyms wieńczący profilowany, kostkowy. Od frontu poprzedzony schodami, 4-kolumnowy portyk w wielkim porządku o jońskich kapitelach, zwieńczony trójkątnym naczółkiem. W polu naczółka prostokątna tablica z napisem „Sobie, Swoim, Przyjaźni, Czasowi”. Ryzalit ogrodowy opięty pilastrami, poprzedzony dwubiegowymi półkolistymi schodami, zwieńczony attyką pełną, ozdobioną płycinami i kartuszem z literami CR oraz herbem Radolińskich. Portefentery w ryzalicie ogrodowym ujęte w gładkie arkady. Okna II kondygnacji w prostych obramieniach z odcinkowym gzymsem parapetowym, wspartym na gładkich kroksztynach. Stan zachowania – dostateczny.

- *Pałac w Słomowie (Gmina Rogoźno)*

Pałac został zbudowany w 1904-1906 r. wg projektu arch. Stanisława Boreckiego w stylu klasycyzmu francuskiego jako niemal wierną kopią wersalskiego pałacyku Petit Trianon, zaprojektowanego przez J. A. Gabriela. Wzniesiony na rzucie zbliżonym do kwadratu pałac ma każdą elewację nieco inną, z różnej głębokości ryzalitami na osiach. Murowany z cegły, tynkowany, dwukondygnacyjny, na wysokim podpiwniczeniu, zwieńczony wydatnym gzymsem wspartym na kroksztynach i attyką balustradową. Dach czterospadowy, pogrążony. Partie cokołowe boniowane. Elewacja frontowa pięcioosiowa, z piętrowym ryzalitem, dźwigającym taras i portyk wsparty na czterech korynckich półkolumnach w wielkim porządku. Na trzeciej osi portal ujmujący drewniane drzwi płycinowe, w 2/3 szklane, z ozdobną, kutą kratą. Na taras prowadzą kamienne schody, pod którymi prześwił w kształcie dużego koła. Schody i taras mają balustrady o motywach jajownika, na tarasie balustrada rozpięta między bazami kolumn, na schodach między ozdobnymi słupkami. Elewacja boczna północna trzyosiowa, z dwukondygnacyjnym ryzalitem, na którym cztery pilastry w wielkim porządku. Elewacja boczna zachodnia trzyosiowa, z pozornym ryzalitem z czterema pilastrami korynckim. Pod oknami parteru ceramiczne płyciny zdobione motywem jajownika, identycznego jak na ogrodzeniu, otaczającym pałac; w przyziemiu domek portalowy prowadzący do piwnicy. We wszystkich elewacjach otwory drzwiowe i okienne, w kształcie stojących prostokątów, w uszakowatych obramieniach. Zachowana stolarka okienna i drzwiowa. Ceramiczne głowice kolumn, kroksztyny i jajownik w kolorze ceglonym. Stan zachowania – dostateczny.

- *Dwór w Studzieńcu (Gmina Rogoźno)*

Powstał w XVIII wieku. Budynek na podmurówce kamiennej, ściany obwodowe o konstrukcji szkieletowej, wypełnionej cegłą. Dwór na planie prostokąta z dwoma alkierzami silnie występującymi przed lico budynku od strony zachodniej i płytkimi trójosiowymi ryzalitami środkowymi w elewacji frontowej i ogrodowej. Układ wnętrza dwutraktowy, symetryczny z sienią i salonem na osi poprzecznej budynku z wejściem głównym na osi fasady i osobnymi wejściami do alkierzy. Częściowo podpiwniczony, parterowy z piętrowymi

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

wystawkami w elewacji frontowej i ogrodowej. Nad korpusem głównym wysoki dach łamany, wystawki z wysokimi dachami dwuspadowymi, nad alkierzami dachy łamane, wszystkie z wysuniętymi okapami. Fasada i elewacja ogrodowa siedmioosiowa, elewacje boczne 3-osiowe, wszystkie w gładkim tynku z drewnianym gzymsem wieńczącym o bogatym profilowaniu. Drzwi frontowe zamknięte łukiem odcinkowym, osadzone w portalu, który tworzą pilastry i gzyms ze splotowymi wolutowymi po bokach. Portal pokryty marmoryzującym malowidłem. Stan zachowania – dobry.

- *Pałac w Welnie (Gmina Rogoźno)*

Zespół pałacowy w Welnie uznawany jest za jedną z najbardziej interesujących rezydencji barokowych w regionie. Na szczególną uwagę zasługuje wyjątkowe w Wielkopolsce rozplanowanie wnętrza pałacu z dwiema owalnymi salami. Pałac został zbudowany po 1762 r. dla Jana Franciszka Rostworowskiego. Pałac jest mурowany z cegły, tynkowany, kryty dachem dwuspadowym. Wzniesiony na rzucie wydłużonego prostokąta, trzynastoosiowy, wysoko podpiwniczony, pierwotnie parterowy. Po obu stronach elewacji wzdłużnych, na osi środkowej, znajdują się 3-osiowe owalne ryzalitty. Pierwotnie budynek był zwieńczony miansardowym lub łamanym dachem czterospadowym. W XIX wieku dobudowano partię mezzonina, a nad ryzalitami wzniesiono wystawki, kryte osobnymi, dwuspadowymi dachami. Artykulację wertykalną stanowią lizeny obejmujące otwory okienne, artykulację horyzontalną gzyms kordonowy wydzielaający mezzonino. Okna przyziemia zbliżone do kwadratu, okna pierwszej kondygnacji w kształcie wysokich stojących prostokątów, zamkniętych odcinkiem łuku, nad nimi gzyms odcinkowy. Okna w ryzalicy frontowej i w wystawce nad nią zamknięte odcinkiem koła. W ryzalicy frontowej mieści się okrągła sień. Elewacja szczytowa południowa jednoosiowa ze schodami zewnętrznymi. W ryzalicy ogrodowej w przyziemiu sala terrena, nad nią owalny salon. Do elewacji ogrodowej przylegają zewnętrzne, dwubiegowe, mурowane schody o pełnych balustradach, prowadzące na taras i do salonu. Stan zachowania – zły.

- *Pałac w Dąbrówce Ludomskiej (Gmina Ryczywół)*

Pałac zbudowany został około XIX wieku. Usytuowany na skraju rozległego parku krajobrazowego. Pałac parterowy z mieszkalnym poddaszem, na kolebkowo sklepionych piwnicach. Założony na rzucie prostokąta z płytkim trójosiowym ryzalitem zwieńczonym trójkątnym naczółkiem. Dach dwuspadowy. Elewacje wsparte na wysokim ceglany m cokole, w którym znajdują się okna piwnic. Kondygnacja parteru tynkowana, ozdobiona boniowaniem, okna w prostych opaskach z nadokiennikami. Cały budynek wieńczy gładki fryz, w którym umieszczone zostały niewielkie okrągłe otwory okienne oświetlające kondygnację poddasza. Trójarkadowy ryzalit elewacji frontowej poprzedzony dziesięciostopniowymi schodami. Arkady wsparte na pół i ćwierćkolumnach. W górnej kondygnacji, na osi arkad, znajdują się trzy zamknięte półkoliście okna. Stan zachowania – zły.

- *Dwór w Gorzewie (Gmina Ryczywół)*

Obiekt typowy neorenesansowej willi z wieżą jest charakterystyczny dla Wielkopolski w latach 40 i 50 XIX wieku. Budynek jest na rzucie nieregularnym. Bryła rozczłonkowana. Centralna część budynku najszersza i najwyższa. Kondygnacja piwniczna wysoka, cokol widoczny. Od północy centralnie trójboczny ryzalit przykryty osobnym dachem. Na osi ryzalitu od południa ganek wsparty na filarach. Dach przystońięty attyką. Całość dwukondygnacyjna, kryta dwuspadowym dachem. Elewacja północna poprzedzona rozległym, podpiwniczonym tarasem. Od zachodu przylega czworoboczna wieża. Za wieżą jednopiętrowe skrzydło kryte dwuspadowym dachem. Od wschodu długie jednopiętrowe

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

skrzydło kryte osobnym dachem. Ławy fundamentowe kamienne. W partii cokołu wążek nieregularny. Nad piwnicą strop Kleina, pozostałe stropy drewniane. Więźba dachowa nad starszą częścią budynku dwuwieszarowa. Posadzka w przedsionku oraz na ganku z płyt terakotowych o ornamentalnym wzorze roślinnym. Schody główne dwubiegowe z podestem oraz balustrada wykonane z drewna. Wszystkie elewacje o skromnej artykulacji ścian ograniczonej do wydzielenia cokołu i kondygnacji parą delikatnych i równolegle biegnących gzymsów. Wszystkie naroża budynku dekorowane na szczycie spłaszczonymi wazonami na niskich postumentach. W przedsionku pod wieżą znajdują się bogate ornamentalne sztukaterie. Stan zachowania – dobry.

- *Dwór w Ludomkach (Gmina Ryczywół)*

Dwór zbudowany około połowy XIX wieku. Budynek na planie prostokąta z nieznacznym ryzalitem od strony wschodniej, otwartym w parterze trzema półkoliście zamkniętymi arkadami do wnętrza. Bryła zwarta, jednokondygnacyjna z dwukondygnacyjnym ryzalitem od wschodu, zwieńczonym trójkątnym frontem, nakryta w korpusie dachem naczółkowym, a w ryzalicie dachem dwuspadowym. Stan zachowania -zły.

- *Dwór w Nininie (Gmina Ryczywół)*

Wzniesienie budynku należy datować na lata po 1842 roku, ponieważ cechy stylistyczne starszej części obiektu pozwalają określić ją jako neorenesansową willę. Plan zbliżony do wydłużonego prostokąta. Układ pomieszczeń nieregularny. Budynek podpiwniczony w części zachodniej (najstarszej). Ściany na wysokim cokole. Centralnie od północy eksponowany ganek kryty osobnym daszkiem. Elewacja południowa najstarszej części jednorodna z użytkowym poddaszem. Wszystkie elewacje dekorowane detalem uformowanym w tynku. Kondygnacje wydzielone szerokim pasem ujętym z obu stron gzymsami. Dach z wysuniętym okapem wspartym na drewnianych kroksztynach. Fasada budynku szesnastoosiowa, natomiast starsza część ośmioosiowa. Centralnie ganek arkadowy z trójkątnym szczytem nad środkową arkadą. Ganek z kamiennym, ażurowym parapetem. Ściana ozdobiona delikatnym boniowaniem, które otacza każdy z pełnych otworów kłirńcową arkadą. Po każdym z okien dwie kwadratowe płyciny. Poddasze z małymi otworami okiennymi. Wszystkie trójkątne szczyty dekorowane małymi okrągłymi oknami. Stan zachowania – dobry.

- *Dwór w Orłowie (Gmina Ryczywół)*

Dwór wzniesiony w 1872 roku w stylu neorenesansowej willi. Budynek na rzucie prostokąta z wstawkami. W fasadzie na osi ryzalit i odpowiadający mu szerokością arkadowy ganek w elewacji ogrodowej. Symetryczne ryzality w elewacjach bocznych. Od zachodu dwa przedsionki poprzedzające boczne wyjścia. Budynek podpiwniczony, jednokondygnacyjny z użytkowym poddaszem. Wszystkie elewacje jednolicie opracowane operują efektem kontrastu czerwonej cegły z białym tynkiem. Dach wsparty na drewnianych profilowanych modylionach. Kondygnacja piwniczna z oknami ujętymi w proste opaski, wydzielona uformowanym w tynku, profilowanym gzymsem. Fasada dziewięcioosiowa z centralnym trójosiowym ryzalitem. Na wysokości pierwszej kondygnacji pełne otwory okienne i drzwiowy ujęte arkadowym obramieniem z zaznaczonymi w tynku pilastrami. W polach nad pilastrami rozety. Całość zwieńczona gzymsem. W górnej kondygnacji okna połączone wspólnym obramieniem w formie cokołu w dolnej części, płaskich pilastrów po bokach oraz architrawu i gzymsu w górnej części. Gzyms profilowany. Parapet okienny wsparty na czterech wspornikach. Pozostałe okna fasady ujęte obramieniem z cokołem zdobiony rozetą pośrodku oraz gzymsem wspartym na wolutowych wspornikach dekorowanych akantem. Stan zachowania – bardzo dobry.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

Stan zachowania zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytku w 2021 roku

W 2021 roku do rejestru zabytków zostały wpisane dwie kolumny (znaki graniczne majątku) w Welnie oraz most kolejowy na rzece Warcie z przyczółkami w Stobnicy. Obiekty wymagają przeprowadzenia kompleksowych prac restauratorskich.

- *Most kolejowy na rzece Warcie z przyczółkami w Stobnicy*

Most został wzniesiony w latach 1909-1910 jako przeprawa kolejowa 1-torowej linii Wronki-Oborniki. Jest to jedyny most kolejowy o niemal 250-metrowej długości na Warcie zbudowany w Wielkopolsce na linii drugorzędnej. Najprawdopodobniej zdecydowano się na budowę budowli z uwagi na potencjalne walory strategiczne linii, która mogła stanowić alternatywną drogę dla dwóch głównych przepraw kolejowych na Warcie w Obornikach oraz Wronkach. Strategiczne znaczenie mostu nie zostało wykorzystane do końca zaboru pruskiego. W czasie II wojny światowej most w Stobnicy był bardzo ważnym obiektem militarnym. Dlatego został wysadzony 1 września 1939 roku. W czasie okupacji został odbudowany, a w 1945 roku ponownie został zniszczony. Po II wojnie został odbudowany i służył kolei do końca eksploatacji linii Oborniki-Wronki. Mimo dwukrotnego zniszczenia i odbudowy obiekt zachował oryginalny wygląd i rozwiązania konstrukcyjne z okresu powstania. Stalowy 7-przęsłowy most blachownicowo-kratownicowy jest unikatem wśród kolejowych przepraw przez rzeki Wielkopolski. Przesądza o tym kombinacja przęseł blachownicowych na terenie szalowym z przęsłem kratownicowym w nurcie rzeki (w układzie przegubowym), ale przede wszystkim zastosowana konstrukcja wspornikowa systemu gerberowskiego, w której przęsło kratownicowe oraz środkowe przęsła blachownicowe funkcjonują jako dźwigary wspornikowe (mają większą rozpiętość aniżeli przęsłit pomiędzy wspierającymi je filarami). Powoduje to, że końce przęseł są znacznie wysunięte poza filary i łączone bezpośrednio z końcami przęseł blachownicowych (dźwigary podwieszane), a w miejscu łączenia brak jest tradycyjnego podparcia w postaci filaru. Filary stanowią oparcie dla przęseł kratownicowego i blachownicowych mostu. Oparte na rzutach elipsoidalnych, posiadają wysokość kilkunastu metrów, z czego znaczna część zagłębiona jest w gruncie. Przyczółki stanowią zakończenie nasypu kolejowego po obu stronach rzeki i jednocześnie podparcie dla przęseł skrajnych mostu. Osadzone na zagłębionych w ziemi kamienno-betonowych ławach fundamentowych, powyżej wykonane w konstrukcji masywnej, z cegły ceramicznej pełnej, na zewnątrz klinkierowej, na zaprawie cementowej, w układzie kowadełkowym. Konstrukcja most wraz przyczółkami jest w dobrym stanie technicznym, natomiast remontu wymaga jezdnia oraz filary zalewowe.

- *Dwie kolumny (znaki graniczne majątku) Kolumna nr 1 i 2 w Welnie*

Kolumny nr 1 oraz 2 znajdują się w północnej części miejscowości Welna, nieopodal folwarku. Budowle murowane z cegły na kwadratowych podstawach. Kolumny pełniły funkcję znaków granicznych, wyznaczających granice majątku w Welnie i zostały wzniesione w XVIII wieku. Kolumna nr 1 stanowi własność prywatną. Natomiast kolumna nr 2 jest własnością Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe Nadleśnictwo Oborniki, które otrzymało dofinansowanie na renowację barokowej kolumny z Rządowego Programu Odbudowy Zabytków. Stan zachowania – zły, wymaga przeprowadzenia kompleksowych prac restauratorskich.

Stan zachowania zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków przedstawia dokumentacja fotograficzna stanowiąca załącznik nr II do programu.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

Cmentarze

Stan zachowania cmentarzy katolickich jest porównywalny ze stanem zachowania kościołów katolickich, ocenia się jako dobry. Natomiast dawne cmentarze ewangelickie, żydowskie i inne miejsca po cmentarzach znajdują się w stanie zniszczonym. Podejmowane są przez społeczność lokalną inicjatywy porządkowania tych cmentarzy.

Zabytki archeologiczne

Stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków, a w szczególności, te które zostały ujawnione podczas badań AZP ze względu na dużą ich liczebność trudno jest określić stan zachowania, każdego pojedynczego stanowiska archeologicznego. Do najlepiej zachowanych należą te stanowiska, które położone są na terenach niezabudowanych, nieużytkach i zalesionych, są to tereny niezagrożone działalnością gospodarczą człowieka.

W przypadku stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków istnieje zakaz prowadzenia wszelakich robót budowlanych oraz przemysłowych na jego terenie, a prace porządkowe prowadzone w jego obrębie wymagają uzgodnienia z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Stanowisko archeologiczne w Wargowie wpisane do rejestru zabytków decyzją nr 82/2019 Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, wskazano w sentencji decyzji zakres oraz sposób eksploatacji gruntów po przez konieczność pozostawienia terenu zabytku jako nieużytku. W gminnych ewidencjach zabytków, jednostki samorządu terytorialnego w Powiecie Obornickim zawarły gminną ewidencję zabytków archeologicznych.

Istotne zagrożenia dla stanowisk archeologicznych oraz nawastrzeń kulturowych są inwestycje, takie jak:

- inwestycje związane z zabudowaniem i zagospodarowaniem terenu, które wymagają prowadzenia szeroko płaszczyznowych prac ziemno-budowlanych;
- przebudowa układów ruralistycznych i założeń pałacowo-parkowych;
- rozwój turystyki zwłaszcza na obszarach leśnych i przy zbiornikach wodnych, które w pradziejach i średniowieczu skupiały ludność;
- pola uprawne, przede wszystkim głęboka orka, która jest zagrożeniem dla stanowisk archeologicznych znajdujących się na ich obszarze;
- działalność tzw. poszukiwaczy skarbów, którzy za pomocą wykrywacza metali przeszukują tereny cmentarzy i grodzisk.

Ochrona stanowisk archeologicznych i nawastrzeń kulturowych przy inwestycjach związanych z zabudowaniem i zagospodarowaniem terenu, powinna mieć swoje odbicie w ujmowaniu zagadnień związanych z ochroną zabytków w planach zagospodarowania przestrzennego, warunkach zabudowy i inwestycjach celu publicznego oraz przede wszystkim w respektowaniu zapisów dotyczących ochrony zabytków archeologicznych w opiniach i decyzjach właściwego miejscowo konserwatora zabytków.

W celu właściwej oceny stanu dziedzictwa kulturowego Powiatu Obornickiego oraz możliwości Powiatu w tym zakresie, przeprowadzono analizę SWOT:

Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – atrakcyjne położenie geograficzne powiatu, cenne tereny o walorach krajobrazowych i przyrodniczych dla rozwoju turystyki i rekreacji; – duża ilość obiektów zabytkowych; – rozbudowana sieć szlaków pieszych i ścieżek rowerowych; 	<ul style="list-style-type: none"> – zbyt mały obszar objęty aktualnym planem zagospodarowania przestrzennego w gminach; – degradacja krajobrazu przez nową zabudowę; – brak programów rewitalizacji miast i wsi; – zły stan techniczny obiektów zabytkowych szczególnie na obszarach wiejskich;

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

– silne tradycje narodowe i regionalne.	– zbyt niskie nakłady na wspieranie zachowania i ochrony dziedzictwa kulturowego.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – zwiększenie liczby tras rowerowych, turystycznych i szlaków o miejsca i obiekty zabytkowe; – rozbudowa baz turystycznych z wykorzystaniem obiektów i obszarów o wartościach historycznych i kulturowych; – uwzględnienie potrzeb ochrony zabytków w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego gmin; – dofinansowania na odnowę obiektów zabytkowych z wykorzystaniem różnych źródeł; – rozwój inicjatyw lokalnych i inicjatyw organizacji pozarządowych działających na polu ochrony zabytków; – rosnąca rola samorządu, który ochronę środowiska włącza w sferę rozwoju lokalnego. 	<ul style="list-style-type: none"> – brak działań lub samowolne działania przy zabytkach bez uzgodnień konserwatorskich; – niska świadomość społeczna wartości dziedzictwa kulturowego i jego zarządzania; – niski stan zabezpieczeń najcenniejszych obiektów zabytkowych (systemy monitoringu, antywłamaniowe i ppoż.); – kłęski i zdarzenia losowe;

Rozdział V**Cele powiatowego programu opieki nad zabytkami**

Cele wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów opieki nad zabytkami zostały określone w *ustawie*. W artykule 87 sformułowano je ogólnie, nie różnicując celów poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego, w sposób następujący:

Cel I: Uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;

Cel II: Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;

Cel III: Wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;

Cel IV: Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;

Cel V: Określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;

Cel VI: Podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

W niniejszym programie opieki nad zabytkami powiatu obornickiego przyjęto jako główne cele II, III i IV.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

Rozdział VI**Kierunki działań dla realizacji powiatowego programu opieki nad zabytkami****Podział na obszary, projekty, zadania****6.1. Priorytety powiatowego programu opieki nad zabytkami:**

Priorytet I: Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania

Priorytet II: Wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego

Priorytet III: Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami

6.2. Działania służące realizacji priorytetów:

Priorytet I: Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania

I.p.	Zadanie	Sposób realizacji	Podmiot odpowiedzialny
1.1	Powiatowy plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych.	Coroczna weryfikacja zapisów powiatowego planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych oraz w razie konieczności jego aktualizacja.	Wydział Budownictwa i Środowiska wraz z Powiatowym Centrum Zarządzania Kryzysowego w Obornikach
1.2	Ustanawianie przez starostę na wniosek Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków społecznych opiekunów zabytków; cofanie ustanowienia społecznych opiekunów zabytków.	Ścisła współpraca z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w sprawie nadawania i cofania ustanowienia społecznych opiekunów zabytków. Przestrzeganie Zarządzenia Nr 17.2015 Starosty Obornickiego z dnia 23.03.2015 w sprawie ustanawiania i cofania ustanowienia społecznego opiekuna zabytków, ustalenia wzoru listy społecznych opiekunów zabytków, wzoru legitymacji oraz wzoru zaświadczenia wydawanych społecznym opiekunom zabytków, tj. prowadzenie listy społecznych opiekunów zabytków; wydawanie osobom fizycznym legitymacji społecznego opiekuna zabytków; wydawanie zaświadczeń osobom prawnym lub innym jednostkom organizacyjnym pełniącym funkcję społecznego opiekuna zabytków.	Wydział Budownictwa i Środowiska
1.3	Wydawanie przez starostę na wniosek Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków decyzji o zabezpieczeniu obiektów zabytkowych zagrożonych zniszczeniem lub uszkodzeniem w formie ustanowienia czasowego zajęcia do czasu usunięcia zagrożenia lub – o ile usunięcie zagrożenia nie jest możliwe – wywłaszczenie tych obiektów	Ścisła współpraca z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w przedmiotowej sprawie. Ścisła współpraca z samorządami gminnymi z terenu powiatu.	Wydział Geodezji i Nieruchomości

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

	na wniosek Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków przez starostę na rzecz Skarbu Państwa lub gminy, na terenie której, położony jest ten obiekt.		
1.4	Umieszczanie przez starostę w uzgodnieniu z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków na obiekcie zabytkowym nieruchomym wpisanym do rejestru zabytków znaku informującego o tym, iż obiekt ten podlega ochronie.	Ścisła współpraca z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w przedmiotowej sprawie. Utworzenie karty usługi dotyczącej umieszczenia na zabytku nieruchomym wpisanym do rejestru zabytków znaku informującego o tym, że zabytek ten podlega ochronie	Wydział Budownictwa i Środowiska
1.5	Ochrona dziedzictwa kulturowego – obiekty nieruchome i archeologiczne.	Respektowanie opinii i decyzji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w wydawanych przez Starostę Obornickiego pozwoleniach na budowę w celu ochrony stanowisk archeologicznych i nawarstwień kulturowych. Wydawanie przez Starostę Obornickiego pozwoleń na budowę lub rozbiórkę obiektów budowlanych niewpisanych do rejestru zabytków, a ujętych w gminnej ewidencji zabytków, w uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.	Wydział Budownictwa i Środowiska

Priorytet II: Wyekspozycjonowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego

I.p.	Zadanie	Sposób realizacji	Podmiot odpowiedzialny
2.1	Prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich i budowlanych przy obiektach zabytkowych nieruchomych będących własnością powiatu.	Zabezpieczenie i utrzymanie tych obiektów oraz ich otoczenia w jak najlepszym stanie; korzystanie z nich w sposób zapewniający trwałe zachowanie ich wartości. Zapewnienie warunków do naukowego badania i dokumentowania obiektów zabytkowych.	Wydział Budownictwa i Środowiska Stanowisko ds. Promocji i Rozwoju

Priorytet III: Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami

I.p.	Zadanie	Sposób realizacji	Podmiot odpowiedzialny
3.1	Dotacje celowe na sfinansowanie lub dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub budowlanych przy obiektach zabytkowych z terenu powiatu obornickiego wpisanych do rejestru zabytków niestanowiących własności powiatu, w szczególności obiektów architektury i budownictwa, zabytków ruchomych i zabytków archeologicznych.	Przyznawanie dotacji zgodnie z uchwałą Rady Powiatu Obornickiego nr VII/43/15 z dnia 30.04.2015 r. w sprawie określenia zasad udzielenia dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, zmieniona uchwałą Rady Powiatu Obornickiego nr XXXIX/215/ w dniu 28.11.2017 r. oraz zgodnie z uchwałą Rady Powiatu Obornickiego Nr	Wydział Finansów Wydział Budownictwa i Środowiska

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

		LXVI/337/23 z dnia 5.01.2023 r. w sprawie określenia zasad i trybu udzielenia dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków lub gminnej ewidencji zabytków, sposobów jej rozliczania oraz kontroli w ramach Rządowego Programu Odbudowy Zabytków wraz z uchwałą Rady Powiatu Obornickiego Nr LXVI/342/23 z dnia 26.01.2023 r. w sprawie zmiany.	
3.2	Współpraca z instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz ochrony zasobów kulturowych i przyrodniczych oraz rozwoju turystyki w powiecie obornickim.	Współpraca z organami samorządowymi, stowarzyszeniami oraz organizacjami pozarządowymi działającymi w sektorach edukacji oraz kultury i sztuki w zakresie: <ul style="list-style-type: none">– edukacji dzieci i młodzieży,– organizacji konkursów (literackich, historycznych, fotograficznych) poszerzających wiedzę uczniów na temat dziedzictwa kulturowego i jego ochrony,– upowszechnianie kultury ze szczególnym nastawieniem na dzieci i młodzież,– organizacji imprez mających znaczenie dla rozwoju kultury i integracji społeczności powiatu. Współpraca z organizacjami ekologicznymi, realizującymi programy służące ochronie przyrody i edukacji ekologicznej w zakresie wymiany informacji oraz edukacji ekologicznej w zakresie m. in. ochrony środowiska i ochrony dziedzictwa przyrodniczego.	Wydział Budownictwa i Środowiska Stanowisko ds. Promocji i Rozwoju Wydział Edukacji, Sportu i Spraw Obywatelskich

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

Rozdział VII**Wdrażanie powiatowego programu opieki nad zabytkami****7.1. Instrumenty prawne i instytucjonalne**

W realizacji powiatowego programu opieki nad zabytkami wykorzystane zostaną instrumenty ogólne – określone w programach rządowych i wojewódzkich, w tym w krajowym programie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz w innych dokumentach o charakterze planistycznym i strategicznym, a także narzędzia i środki własne Powiatu Obornickiego oraz partnerów uczestniczących w realizacji programu – Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, państwowych i samorządowych instytucji kultury, jednostek samorządu terytorialnego, kościołów oraz organizacji pozarządowych.

Powodzenie realizacji programu wymaga współdziałania Powiatu Obornickiego zarówno z jednostkami samorządu położonych na terenie powiatu gmin - Muzeum Ziemi Rogozińskiej, domy kultury, biblioteki, jak i organizacji pozarządowych spełniających istotną rolę w ochronie i popularyzacji dziedzictwa kulturowego, a także – w zakresie opieki nad zabytkami sakralnymi – archidiecezją poznańską.

Zakłada się, że cele określone w powiatowym programie opieki nad zabytkami będą osiągnięte w wyniku:

- współpracy władz Powiatu Obornickiego z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków i jednostkami samorządu terytorialnego na bazie związków o charakterze programowym (np. porozumienia, umowy, wspólne podmioty);
- inicjatywy własnej władz Powiatu Obornickiego.

7.2. Instrumenty finansowe**7.2.1. System finansowania ochrony i opieki nad zabytkami**

Najogólniej źródła finansowania tej sfery można podzielić na:

- 1) źródła publiczne – budżet państwa, budżety jednostek samorządu terytorialnego wszystkich szczebli, środki Unii Europejskiej, inne źródła zagraniczne, m. in.:
 - a) Rządowy Program Odbudowy Zabytków (<https://www.bgk.pl/programy-i-fundusze/programy/rzadowy-program-odbudowy-zabytkow>) - ma na celu odbudować blask zabytków w całej Polsce. Program realizowany jest poprzez promesy inwestycyjne udzielane przez Bank Gospodarstwa Krajowego.
 - b) Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego (www.mkidn.gov.pl) w ramach programu:
 - „Ochrona zabytków” - strategicznym celem programu jest zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, realizowane poprzez konserwację i rewaloryzację zabytków nieruchomości i ruchomych oraz ich udostępnianie na cele publiczne;
 - „Ochrona zabytków archeologicznych” - strategicznym celem programu jest świadoma i zrównoważona ochrona dziedzictwa archeologicznego in situ, zgodnie z przepisami prawa oraz normami międzynarodowymi. Program ma służyć wzmocnieniu instrumentów ochrony konserwatorskiej zasobu dziedzictwa archeologicznego oraz wsparciu upowszechniania i wprowadzenia do obiegu naukowego wyników przeprowadzonych badań archeologicznych;
 - „Wspólnie dla dziedzictwa” - celem Programu jest tworzenie warunków do zrównoważonej ochrony dziedzictwa kulturowego i wykorzystania jego wartości dla rozwoju społecznego obecnych i przyszłych pokoleń.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

Program adresowany jest do organizacji pozarządowych.

- c) Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków (<http://poznan.wuoz.gov.pl/dotacje/dotacje>) – dotacje przyznawane są na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków na podstawie wniosków złożonych przez właścicieli, posiadaczy lub użytkowników zabytków;
 - d) Samorząd Województwa Wielkopolskiego (www.bip.umww.pl) – budżet województwa wielkopolskiego przewiduje środki na pomoc finansową ukierunkowaną na ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami. Są to dotacje celowe z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie prac remontowych i konserwatorskich obiektów zabytkowych zarówno jednostkom sektora finansów publicznych jak również pozostałym jednostkom.
- 2) źródła prywatne - środki osób fizycznych, organizacji pozarządowych – stowarzyszeń, fundacji, kościelnych, osób prawnych itp.

7.2.2. Finansowanie zadań powiatowego programu opieki nad zabytkami

Finansowanie zadań powiatowego programu opieki nad zabytkami będzie realizowane z wykorzystaniem środków z wielu źródeł. Będą to zarówno środki budżetowe jak i fundusze strukturalne, a także środki prywatne.

7.2.3. Dotacje celowe na sfinansowanie lub dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub budowlanych przy obiektach zabytkowych z terenu powiatu obornickiego wpisanych do rejestru zabytków nie stanowiących własności powiatu

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 7 i art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym w związku z art. 81 ust. 1 *ustawy* finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków jest również obowiązkiem jednostki samorządu terytorialnego, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale. Dotacja może być udzielona w wysokości do 100% nakładów koniecznych na wykonanie przez wnioskodawcę prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków.

Rada Powiatu Obornickiego w dniu 30 kwietnia 2015 roku podjęła uchwałę nr VII/43/15 w sprawie określenia zasad udzielenia dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, która w dniu 28 listopada 2017 roku uchwałą Rady Powiatu Obornickiego nr XXXIX/215/17 została zmieniona.

Ponadto Rada Powiatu Obornickiego w dniu 5 stycznia 2023 roku uchwałą Nr LXV/337/23 przyjęła zasady i tryb udzielenia dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków lub gminnej ewidencji zabytków, sposobów jej rozliczania oraz kontroli w ramach Rządowego Programu Odbudowy Zabytków, które uchwałą Nr LXVI/342/23 Rady Powiatu Obornickiego z dnia 26 stycznia 2023 roku została zmieniona.

7.3. Monitoring działania programu

Zgodnie z art. 87 ust. 5 *ustawy* za monitorowanie realizacji powiatowego programu opieki nad zabytkami odpowiada Zarząd Powiatu, który co dwa lata sporządza stosowne sprawozdanie i przedstawia je Radzie Powiatu.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

Monitoring działania nad powiatowego programem opieki nad zabytkami sprawuje Wydział Budownictwa i Środowiska Starostwa Powiatowego w Obornikach.

Zadanie realizowane jest poprzez:

- a) analizę i ocenę przebiegu realizacji programu,
- b) analizę i ocenę stopnia uzyskanych efektów.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

Załącznik I: Wykaz zabytków na terenie powiatu obornickiego znajdujących się w rejestrze zabytków**A. Wykaz zabytków nieruchomych na terenie powiatu obornickiego znajdujących się w rejestrze zabytków**

1. Wykaz zabytków nieruchomych znajdujących się na terenie gminy Oborniki wpisanych do rejestru zabytków

Lp.	Miejscowość	Numer działki	Obiekt	Czas powstania	Numer rejestru zabytków
1.	Bąblin	153	Zespół dworski: willa ob. dom misyjny misjonarzy	pocz. XX w.	2153/A z 19.04.1988
2.	Bąblin	153	Zespół dworski: park	poł. XIX w.	2078/A z 29.03.1986
3.	Gołaszyn	1/2	Pałac	2 poł. XVIII k. XIX	1584/A z 29.07.1974
4.	Gołaszyn	15/3	Spichlerz szachulcowy	2 poł. XIX w.	1584/A z 29.07.1974
5.	Gołębowo	52	Zespół dworski: dwór	XIX w.	1081/A z 18.04.1970
6.	Gołębowo	52	Zespół dworski: park	XIX w.	1965/A z 19.11.1984
7.	Górka	130/13	Zespół dworski: dwór	2 poł. XIX w.	2112/A z 17.10.1986
8.	Górka	130/13	Zespół dworski: park	2 poł. XIX w.	1963/A z 26.10.1984
9.	Kowanowo	47/7	Park dworski		1956/A z 23.10.1984
10.	Kowanówko	413/9	Zespół szpitalny: budynek administracyjno-gospodarczy	1901-1926	2297/A z 24.02.1994
11.	Kowanówko	413/9	Zespół szpitalny: pawilon 1	1901-1926	2297/A z 24.02.1994
12.	Kowanówko	413/9	Zespół szpitalny: pawilon 2	1901-1926	2297/A z 24.02.1994
13.	Kowanówko	413/9	Zespół szpitalny: pawilon 3	1901-1926	2297/A z 24.02.1994
14.	Kowanówko	413/9	Zespół szpitalny: budynek gospodarczy	1901-1926	2297/A z 24.02.1994
15.	Kowanówko	413/1	Zespół szpitalny: willa lekarza	1901-1926	2297/A z 24.02.1994
16.	Kowanówko	413/9	Zespół szpitalny: przytułek	1901-1926	2297/A z 24.02.1994
17.	Kowanówko	413/2	Zespół szpitalny: dom mieszkalny 1	1901-1926	2297/A z 24.02.1994
18.	Kowanówko	413/3	Zespół szpitalny: dom mieszkalny 2	1901-1926	2297/A z 24.02.1994
19.	Kowanówko	413/9	Zespół szpitalny: leżakownia 1	1901-1926	2297/A z 24.02.1994
20.	Kowanówko	413/9	Zespół szpitalny: leżakownia 2	1901-1926	2297/A z 24.02.1994
21.	Kowanówko	413/9	Zespół szpitalny: leżakownia 3	1901-1926	2297/A z 24.02.1994
22.	Kowanówko	413/9	Zespół szpitalny: park	1901-1926	1957/A z 28.10.1984
23.	Kowanówko	353/5	Zespół dworski Dąbrowskich: dwór	poł. XIX w.	2221/A z 10.01.1992
24.	Kowanówko	353/5	Zespół dworski Dąbrowskich: oficyna	2 poł. XIX w.	2221/A z 10.01.1992
25.	Kowanówko	353/5	Zespół dworski Dąbrowskich: park z alejami dojazdowymi	XIX w.	2221/A z 10.01.1992
26.	Kowanówko	352/4, 352/5, 352/7, 352/9	Park sanatoryjny „Miłowody”	XIX-XX w.	1964/A z 16.11.1984 i z 11.07.2003
27.	Lulin	47/1	Park	pocz. XX w.	1839/A z 2.03.1981
28.	Łukowo	180	Kościół pw. św. Michała Archanioła	1780 r.	2392/A z 12.12.1932
29.	Łukowo	168/3	Zespół pałacowy: pałac	pocz. XIX w., 1877 r.	306/A z 17.10.1968

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO
na lata 2024-2027

Lp.	Miejscowość	Numer działki	Obiekt	Czas powstania	Numer rejestru zabytków
30.	Łukowo	168/3	Zespół pałacowy: park	XIX w.	kl.10-83/39/58 z 14.11.1958 oraz 1944/A z 4.05.1984
31.	Łukowo	168/4	Zespół pałacowy: spichlerz	1 poł. XIX w.	306/A z 17.10.1968
32.	Maniewo	301/1	Kościół pw. św. Mikołaja	1876 r.	2201/A z 11.10.1990
33.	Maniewo	301/1	Brama-dzwonnica	1876 r.	2201/A z 11.10.1990
34.	Maniewo	301/1	Ogrodzenie	1876 r.	2201/A z 11.10.1990
35.	Nieczajna	14	Park dworski	pocz. XX w.	1966/A z 5.12.1984
36.	Niemieczkowo	31	Zespół dworski: dwór szachulcowy	XVIII-XIX w.	2616/A z 3.02.1997
37.	Niemieczkowo	31	Zespół dworski: park	XVIII-XIX w.	2616/A z 3.02.1997
38.	Objezierze	53	Kościół pw. św. Bartłomieja	XIII-XVI w.	2394/A z 12.12.1932
39.	Objezierze	51	Plebania	1 poł. XIX w., 1906 r.	1097/A z 29.04.1970
40.	Objezierze	59	Zespół pałacowy: pałac	1792-98, 1841, 1905-06	307/A z 17.10.1968
41.	Objezierze	58, 59, 52/1	Zespół pałacowy: park	k. XVIII-XIX w.	307/A z 17.10.1968
42.	Objezierze	60/1	Zespół pałacowy: dom ogrodnika	XIX w.	2310/A z 9.08.1994
43.	Objezierze	57	Dom ludowy	1910 r.	2646/A z 8.05.1998
44.	Oborniki		Układ urbanistyczny miasta	545/49/A z 23.02.1956	mieszana
45.	Oborniki	1408	Kościół pw. Wniebowzięcia NMP	XV/XVI, 1814,	2395/A z 12.12.1932
46.	Oborniki	1908	Kościół pw. Świętego Krzyża	1766 r.	1217/A z 3.09.1970
47.	Oborniki	1165/9	Kościół ewangelicki, ob. rzym.-kat. pw. św. Józefa	XIX/XX w.	2233/A z 19.05.1992
48.	Oborniki	1384	Skrzydło dawnego klasztoru franciszkanów, ob. magazyn	1768 r.	1169/A z 17.07.1970
49.	Oborniki-Rudki	505/1	Zespół dworski: dwór	XIX/XX w.	1694/A z 4.04.1975
50.	Oborniki-Rudki	505/1	Zespół dworski: park	XIX/XX w.	1694/A z 4.04.1975
51.	Oborniki-Rudki	507/2	Zespół dworski: podwórze z zabudowaniami gospodarczymi i stawem (stajni z kuźnią, obora, magazyn paszowy)	XIX/XX w.	1962/A z 19.11.1984
52.	Ocieszyn	49	Kaplica pw. św. Wawrzyńca	2 poł. XIX, 1910. 1978	875/Wlkp/A z 10.12.2012
53.	Ocieszyn	49	Ogrodzenie oraz teren otoczenia kaplicy	k. XIX w.	875/Wlkp/A z 10.12.2012
54.	Ocieszyn	42/7	Zespół dworski: dwór	k. XVIII w.	1082/A z 18.04.1970
55.	Ocieszyn	42/7	Zespół dworski: park	k. XVIII w.	1585/A z 29.07.1974
56.	Popówko	67	Park dworski	2 poł. XIX w.	830/Wlkp/A z 10.09.1985 i z 14.12.2010
57.	Roźnowo	177/1	Kościół pw. św. Katarzyny	1798 r.	1509/A z 11.04.1974
58.	Roźnowo	597	Park	ok. 1780 r.	1943/A z 4.05.1984
59.	Ruks Młyn	62/2	Zespół dawnego młyna: młynarzówka	k. XVIII w.	2617/A z 03.03.1997
60.	Ruks Młyn	62/2	Zespół dawnego młyna: dworek	2 poł. XIX w.	2617/A z 03.03.1997
61.	Stare Osowo	24/1	Park	1935-37	1959/A z 15.10.1984
62.	Stobnica	123/2	Młyn wodny	pocz. XX w.	2172/A z 5.06.1989

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

Lp.	Miejscowość	Numer działki	Obiekt	Czas powstania	Numer rejestru zabytków
63.	Stobnica	86/10, 35, 108/2	Most kolejowy na rzece Warcie z przyczólkami	1909-10	1129/Wlkp/A z 05.10.2021
64.	Urbanie	43/6	Zespół dworski: dwór	XIX/XX w.	2109/A z 17.10.1986
65.	Urbanie	43/6	Zespół dworski: park z aleją	XIX/XX w.	2015/A z 21.08.1985
66.	Wargowo	209/10	Zespół dworski: dwór	1889 r.	1410/A z 1.03.1973
67.	Wargowo	209/10	Zespół dworski: park	2 poł. XIX w.	1410/A z 1.03.1973

2. Wykaz zabytków nieruchomości znajdujących się na terenie gminy Rogoźno wpisanych do rejestru zabytków

Lp.	Miejscowość	Nr działki	Obiekt	Czas powstania	Nr rejestru zabytków
1.	Budziszewko	140	Kościół filialny pw. św. Jakuba	1755 drewniany	1216 z 3.09.1970
2.	Budziszewko	110/1	Zespół pałacowy: pałac	Poł. XIX	A-1103 z 6.05.1970
3.	Budziszewko	110/1	Zespół pałacowy: park	Poł. XIX	A-429 z 12.03.1982
4.	Cieśle	25/68	Dom	k. XIX	A-444 z 25.07.1983
5.	Gościejewo	311, 285, 283, 281, 280, 309, 310	Park dworski	k. XVIII	792/Wlkp/A z 28.03.1981 i z 28.04.2010
6.	Jaracz - Młyn	354/1	Zespół osady młyńskiej: młyn	1880, 1926	A-752 z 30.12.1993
7.	Jaracz - Młyn	451	Zespół osady młyńskiej: dom młynarza	3 ćw. XIX	A-752 z 30.12.1993
8.	Jaracz - Młyn	451	Zespół osady młyńskiej: stajnia	1880	A-752 z 30.12.1993
9.	Marlewo	51/2	Dwór	1920	A-445 z 15.07.1983
10.	Parkowo	584	Kościół pw. św. Małgorzaty	1781-1802	AK-11a/103 z 12.12.1932
11.	Parkowo	854	Dzwonnica	1 poł. XIX drewniana	1587 z 29.07.1974
12.	Pruście	222	Kościół pw. św. Stanisława	1870	A-593 z 19.12.1988
13.	Pruście	222	Cmentarz	2 poł. XIX	A-801 z 20.07.1998
14.	Pruście	222	Grobowiec rodziny Szuldrzyńskich	1904	A-801 z 20.07.1998
15.	Pruście	222	Ogrodzenie	Pocz. XX	A-801 z 20.07.1998
16.	Pruście	222	Szpaler lip otaczających ogrodzenie	XIX/XX	A-801 z 20.07.1998
17.	Pruście	222	Plebania	Poł. XIX	A-215/1100 z 29.04.1970
18.	Rogoźno	1033	Kościół pw. św. Wita	1526, XVII, XIX	AK-I-11a/104 z 12.12.1932
19.	Rogoźno	1673	Kościół ewangelicki, obecnie rzymskokatolicki pw. Świętego Ducha	1808-17	74 z 17.05.1965
20.	Rogoźno	1673	Dzwonnica	1796 drewniana	74 z 17.05.1965
21.	Rogoźno	1034	Plebania	1 Ćw. XIX	A-544 z 29.12.1986
22.	Rogoźno	1033	Cmentarz parafialny	Pocz. XIX	A-492 z 14.12.1983
23.	Rogoźno	2152	Cmentarz ewangelicki	Pocz. XIX	1109/Wlkp/ A z 9.03.2021
24.	Rogoźno	1790	Ratusz, pl. Marcinkowskiego 1	1 poł. XIX	A-308 z 21.10.1968

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO
na lata 2024-2027

Lp.	Miejscowość	Nr działki	Obiekt	Czas powstania	Nr rejestru zabytków
25.	Rogoźno	1471/1	Kompleks budynków Seminarium Nauczycielskiego	1905-08	253/Wlkp/A z 11.10.2005
26.	Rogoźno		Zabudowa ulicy Gościnniej	1 poł. XIX	A-1588 z 29.07.1974
27.	Rogoźno	1031	Dom, ul. Kilińskiego 5	1 poł. XIX	A-1593 z 29.07.1974
28.	Rogoźno	1508/2	Sąd, obecnie szkoła	1905	254/Wlkp/A z 17.10.2005
29.	Rogoźno		Zabudowa ulicy Mała Poznańska	1 poł. XIX	A-1591 z 29.07.1974
30.	Rogoźno		Zabudowa placu Marcinkowskiego	1 poł. XIX	A-1589 z 29.07.1974
31.	Rogoźno	1812/3	Sąd, obecnie dom mieszkalny	2 ćw. XIX	A-155/309 z 21.10.1968
32.	Rogoźno	950	Dom, pl. Powstańców Wielkopolskich 7	1880	A-543 z 29.12.1986
33.	Rogoźno		Zabudowa ulicy Wielka Poznańska	1 poł. XIX	A-1590 z 29.07.1974
34.	Rogoźno	1177	Dom, ul. Wielka Poznańska 14	1 poł. XIX	A-873 z 7.10.1970
35.	Rogoźno	1758	Dom, ul. Wielka Poznańska 22	1 poł. XIX	A-1592 z 29.07.1970
36.	Rogoźno	1782/4	Dom, ul. Wielka Poznańska 29	1 poł. XIX	A-874 z 7.10.1970
37.	Rogoźno	1777/2	Dom, ul. Wielka Poznańska 30	Pocz. XX	A-739 z 28.12.1992
38.	Rogoźno	1785/3	Dom, ul. Wielka Poznańska 35	1 poł. XIX	A-875 z 7.10.1970
39.	Rogoźno	2052/1	Dom, ul. Wielka Poznańska 66	2 poł. XIX	A-542 z 29.12.1986
40.	Ruda	576/1	Młyn wodny	2 poł. XIX	222/Wlkp/A z 14.10.2005
41.	Ruda	576/1, 575	Teren zespołu młyna: droga, grobla, kanał ze stawem		1090/Wlkp/A z 9.06.2020
42.	Sierniki	4/4	Zespół pałacowy: pałac	1780-90	Kl.IV-73/116/55 z 17.09.1955
43.	Sierniki	4/3	Zespół pałacowy: 2 oficyny	1780-90	162/A z 17.07.1968
44.	Sierniki	10183	Zespół pałacowy: park	1780-90	A-428 z 12.03.1982
45.	Słomowo	100/19	Zespół pałacowy: pałac	Pocz. XX	A-1336 z 12.01.1972
46.	Słomowo	100/19	Zespół pałacowy: oficyna	Pocz. XX	A-596 z 21.03.1989
47.	Słomowo	102, 100/25, 100/19, 88/6	Zespół pałacowy: park	Pocz. XX	A-1695 z 4.04.1975
48.	Studzieniec	270/2	Zespół dworski: dwór	2 poł. XVIII szachulcowy	Kl.IV-73/75/53 z 9.12.1953
49.	Studzieniec	270/2	Zespół dworski: park	2 poł. XVIII	152 z 16.07.1968 oraz A-427 z 12.03.1932
50.	Wełna	560	Kościół pw. Podwyższenia Krzyża	1727 r.	AK-I-11a/105 z 12.12.1932
51.	Wełna	545/7	Pałac	3 ćw. XVIII	A/310 z 21.10.1968
52.	Wełna	545/21	Oficyna	3 ćw. XVIII	A-1510 z 11.04.1974
53.	Wełna	592/3	Kolumna nr 1 (znak graniczne majątku)	3 ćw. – 4 ćw. XVIII w.	1130/Wlkp/A z 30.09.2021
54.	Wełna	10103/5	Kolumna nr 2 (znak graniczny majątku)	3 ćw. – 4 ćw. XVIII w.	1131/Wlkp/A z 30.09.2021

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

3. Wykaz zabytków nieruchomości znajdujących się na terenie gminy Ryczywół wpisanych do rejestru zabytków

Lp.	Miejscowość	Nr działki	Obiekt	Czas powstania	Nr rejestru zabytków
1.	Chlebowo	95, 96	Park dworski	2 poł. XIX	A-459 z 11.10.1983
2.	Dąbrówka Ludomska	59/2	Zespół pałacowy: pałac	Poł XIX	A-1447 z 12.04.1973
3.	Dąbrówka Ludomska	59/2	Zespół pałacowy: park	Poł. XIX	A-456 z 11.10.1983
4.	Gorzewo	193/26	Zespół dworski: dwór	Poł XIX	A-1690 z 4.04.1975
5.	Gorzewo	193/26	Zespół dworski: park	Poł. XIX	A-1690 z 4.04.1975
6.	Ludomki	437/5	Dwór	1 poł. XIX	914/Wlkp/A z 13.12.1983
7.	Ludomy	123/1, 123/2	Kościół parafialny pw. Jana Chrzciciela	1868-94	671/Wlkp/A z 17.04.2008
8.	Ludomy	122/2	Cmentarz przykościelny		671/Wlkp/A z 17.04.2008
9.	Ludomy	122/2	Plebania	1889-01	671/Wlkp/A z 17.04.2008
10.	Ludomy	122/2	Ogród plebański z podwórzem gosp.	XIX/XX	671/Wlkp/A z 17.04.2008
11.	Ludomy	480, 484/2	Park dworski	XVIII/XIX	A-457 z 11.10.1983
12.	Łopiszewo	732/8	Park dworski	2 poł. XIX	A-458 z 11.10.1983
13.	Ninino	114/2	Zespół dworski: Pałac	2 poł. XIX	A-1691 z 4.04.1975
14.	Ninino	114/2	Zespół dworski: park	2 poł. XIX	A-407 z 12.03.1982
15.	Orłowo	29/9	Zespół dworski: dwór	k. XIX	A-1692 z 4.04.1975
16.	Orłowo	29/9	Zespół dworski: park	k. XIX	A-408 z 12.03.1982
17.	Piotrowo	12	Wiatrak paltrak nie istnieje nie został wykreślony z rejestru zabytków	1875	A-317 z 23.09.1977 (nie istnieje)
18.	Ryczywół	873	Kościół parafialny pw. św. Mikołaja	1924-25	670/Wlkp/A z 15.04.2008
19.	Ryczywół	873	Cmentarz kościelny	1924-25	670/Wlkp/A z 15.04.2008
20.	Ryczywół	873	Ogród plebański	1924-25	670/Wlkp/A z 15.04.2008
21.	Ryczywół	734	Kościół ewangelicki	1896-98	537/Wlk/A z 28.08.2007
22.	Ryczywół	734	Cmentarz kościelny	1896-98	537/Wlk/A z 28.08.2007
23.	Skrzetusz		Kuźnia, wpisana do inwentarza muzealnego, przeniesiona – Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy - Dziekanowice	1 poł. XIX	

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

B. Wykaz zabytków archeologicznych na terenie powiatu obornickiego znajdujących się w rejestrze zabytków

a) Wykaz zabytków archeologicznych znajdujących się na terenie gminy Oborniki wpisanych do rejestru zabytków

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Nr rejestru, Data wpisu	Nr rejestru, Nr zawiadomienia, Data zawiadomienia	AZP Nr stan.	Numer działki
1.	Kowalewko stan. 12	Osady wielokulturowe	2331/A 01.02.1995	135 4155/579/2007 29.10.2007	49-26 12/46 8/86	34/2, 37
2.	Kowalewko stan. 3	Cmentarzysko kultury łużyckiej	1485/A 02.10.1973	136 4155/580/2007 29/10/2007	48-26 3/85	13/1
3.	Łukowo	Osady wielokulturowe	2333/A 02.02.1995	137 4155/581/2007 29.10.2007	48/27 28/1 (1/1 na karcie z 1983 r.)	174/2
4.	Objezierze	Grodzisko kultury łużyckiej oraz wczesnośredniowieczne	45/A 24.10.1957	138, KI.IV-73/96/57 4155/582/2007 29.10.2007	48/26 1/73	70/1
5.	Oborniki	Cmentarzysko kultury łużyckiej	8/Wlkp/A 24.05.1999	1 4155/583/2007 29.10.2007	47-26 16/61	10860/10
6.	Wargowo	Osady wielokulturowe	2329/A 01.02.1995	140 4155/3547/2009 22.05.2009	49-26 4/47	136/2

b) Wykaz zabytków archeologicznych znajdujących się na terenie gminy Rogoźno wpisanych do rejestru zabytków

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Nr rejestru, Data wpisu	Nr rejestru, Nr zawiadomienia, Data zawiadomienia	AZP Nr stan.	Numer działki
1.	Rogoźno stan. 2	Grodzisko wklęsłe	851/A 17.02.1970 r.	141 4155/584/2007 29.10.2007	45-28 2/34	146, 147
2.	Budziszewko	Grodzisko wczesnośredniowieczne	852/A 17.02.1970 r.		46-29	10192

c) Wykaz zabytków archeologicznych znajdujących się na terenie gminy Ryczywół wpisanych do rejestru zabytków

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Nr rejestru, Data wpisu	Nr rejestru, Nr zawiadomienia, Data zawiadomienia	AZP Nr stan.	Numer działki
1.	Ninino	Grodzisko wklęsłe	855/A, 17.02.1970 r.	143 4155/2507/2010 25.01.2010	44-27 1/60	10009/3 obręb Wiardunki

C. Wykaz zabytków ruchomych na terenie powiatu obornickiego wpisanych

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

do rejestru zabytków

1. Wykaz zabytków ruchomych znajdujących się na terenie gminy Oborniki wpisanych do rejestru zabytków

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Data rejestru	Nr rejestru zabytków	Ilość
1.	Objezierze	Kościół pw. św. Bartłomieja – wystrój i wyposażenie	05.09.2012	245/Wlkp/B	39
2.	Oborniki	Kocioł parowy	1983	396/B	1
3.	Oborniki	Kościół pw. NMP Wniebowziętej - wyposażenie	27.03.2006	83/Wlkp/B	41
4.	Oborniki	Kościół filialny pw. św. Krzyża – wystrój i wyposażenie	30.07.2008	125/Wlkp/B	15
5.	Oborniki	Kościół filialny pw. św. Krzyża – obraz	26.02.2019	522/Wlkp/B	1
6.	Oborniki	Kościół filialny pw. św. Krzyża – instrument organowy	24.06.2013	298/Wlkp/B	1
7.	Oborniki	Kościół pw. św. Józefa Oblubieńca NMP – wystrój i wyposażenie	21.10.2014	367/Wlkp/B	5
8.	Oborniki	Kościół pw. św. Józefa Oblubieńca NMP – witraż	07.08.2015	422/Wlkp/B	1
9.	Maniewo	Kościół pw. św. Mikołaja - wyposażenie	28.07.2015	420/Wlkp/B	22

2. Wykaz zabytków ruchomych znajdujących się na terenie gminy Rogoźno wpisanych do rejestru zabytków

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Data rejestru	Nr rejestru zabytków	Ilość
1.	Budziszewko	Kościół pw. św. Jakuba - wyposażenie	16.10.1985	376/Wlkp/B	11
2.	Parkowo	Kościół pw. św. Małgorzaty - wyposażenie	15.10.1985	373/Wlkp/B	5
3.	Parkowo	Kościół pw. św. Małgorzaty - wyposażenie	16.06.1983	373/Wlkp/B	11
4.	Pruście	Kościół pw. św. Stanisława Biskupa - wyposażenie	29.10.1985	379/Wlkp/B	5
5.	Rogoźno	Kościół pw. Świętego Ducha - wyposażenie	18.03.1985	378/Wlkp/B	2
6.	Rogoźno	Kościół pw. św. Wita - wyposażenie	26.03.1985	377/Wlkp/B	27
7.	Słomowo	Kościół pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny - wyposażenie	10.09.1985	375/Wlkp/B	4
8.	Welna	Kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego - wyposażenie	15.10.1985	374/Wlkp/B	3
9.	Welna	Kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego - wyposażenie	16.06.1983	374/Wlkp/B	9

3. Wykaz zabytków ruchomych znajdujących się na terenie Gminy Ryczywół wpisanych do rejestru zabytków

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Data rejestru	Nr rejestru zabytków	Ilość
1.	Ryczywół	Kościół parafialny pw. św. Mikołaja – wystrój i wyposażenie	20.04.2020	550/Wlkp/B	29

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

Załącznik II: stan zachowania zabytków wpisanych do rejestru zabytków znajdujących się na terenie powiatu obornickiego**OBORNIKI MIASTO**

Fot. 1-2. Kościół pw. Wniebowzięcia NMP, ul. Kościelna w Obornikach, nr rejestru 2395/A z 12.12.1932 r.
(fot: A. Bąk, A. Nagóma, 2023)

Fot. 3-4. Kościół pw. Świętego Krzyża, ul. Zwycięstwa w Obornikach, nr rejestru 1217/A z 3.09.1970 r.
(fot: A. Bąk, A. Nagóma, 2023)

Fot. 5-6. Kościół ewangelicki, obecnie rzymsko-katolicki pw. św. Józefa, ul. Lipowa 10 w Obornikach, nr rejestru 2233/A z 19.05.1992 r. (fot: A. Bąk, A. Nagóma, 2023)

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

Fot. 7. Skrzydło dawnego klasztoru franciszkanów, obecnie magazyn, ul. Sądowa w Obornikach, nr rejestru 1169/A z 17.07.1970 r. (fot: A. Bąk, A. Nagórna, 2023)

GMINA OBORNIKI

Fot. 8-9. Willa w Bąblinie, nr rejestru 2153/A z 19.04.1988 r. (fot: A. Bąk, A. Nagórna, 2023)

Fot. 10-11. Spichlerz w Golaszynie, nr rejestru 1584/A z 29.07.1974 r. (fot: A. Bąk, A. Nagórna, 2023)

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO
na lata 2024-2027

Fot. 12-13. Dwór w Gołębowie, nr rejestru 1081/A z 18.04.1970 r. (fot: A. Bąk, A. Nagórna, 2023)

Fot. 14. Dwór w Górcze, nr rejestru 2112/A z 17.10.1986 r. (fot: A. Bąk, A. Nagórna, 2023)

Fot. 15-16. Budynek administracyjno-gospodarczy w Kowanówku, nr rejestru 2297/A z 24.02.1994 r.
(fot: A. Bąk, A. Nagórna, 2023)

Fot. 17. Pawilon I w Kowanówku, nr rejestru 2297/A z 24.02.1994 r. (fot: A. Bąk, A. Nagórna, 2023)

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO
na lata 2024-2027

Fot. 18. Pawilon II w Kowanówku, nr rejestru 2297/A z 24.02.1994 r. (fot: A. Bąk, A. Nagórna, 2023)

Fot. 19-20. Pawilon III w Kowanówku, nr rejestru 2297/A z 24.02.1994 r. (fot: A. Bąk, A. Nagórna, 2023)

Fot. 21-22. Budynek gospodarczy w Kowanówku, nr rejestru 2297/A z 24.02.1994 r.
(fot: A. Bąk, A. Nagórna, 2023)

Fot. 23-24. Willa lekarza w Kowanówku, nr rejestru 2297/A z 24.02.1994 r. (fot: A. Bąk, A. Nagórna, 2023)

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

Fot. 25-26. Przytułek w Kowanówku, nr rejestru 2297/A z 24.02.1994 r. (fot: A. Bąk, A. Nagórna, 2023)

Fot. 27-28. Domy mieszkalne 1 i 2 w Kowanówku, nr rejestru 2297/A z 24.02.1994 r.
(fot: A. Bąk, A. Nagórna, 2023)

Fot. 29-30. Leżakownie w Kowanówku, nr rejestru 2297/A z 24.02.1994 r. (fot: A. Bąk, A. Nagórna, 2023)

Fot. 31-32. Kościół pw. św. Michała Archanioła w Łukowie, nr rejestru 2392/A z 12.12.1932 r.
(fot: A. Bąk, A. Nagórna, 2023)

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

Fot. 33. Pałac w Łukowie, nr rejestru 306/A z 17.10.1968 r. (fot: A. Bąk, A. Nagóma, 2023)

Fot. 34. Spichlerz w Łukowie, nr rejestru 306/A z 17.10.1968 r. (fot: A. Bąk, A. Nagóma, 2023)

Fot. 35-36. Kościół pw. św. Mikołaja w Maniewie, nr rejestru 2201/A z 11.10.1990 r.
(fot: A. Bąk, A. Nagóma, 2023)

Fot. 37-38. Ogrodzenie oraz brama-dzwonnica w Maniewie, nr rejestru 2201/A z 11.10.1990 r.
(fot: A. Bąk, A. Nagóma, 2023)

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO
na lata 2024-2027

Fot. 39-40. Dwór w Niemieczkowie, nr rejestru 2616/A z 3.02.1997 r. (fot: A. Bąk, A. Nagóma, 2023)

Fot. 41-42. Kościół pw. św. Bartłomieja w Objezierzu, nr rejestru 2394/A z 12.12.1932 r.
(fot: A. Bąk, A. Nagóma, 2023)

Fot. 43. Plebania w Objezierzu, nr rejestru 1097/A z 29.04.1970 r. (fot: A. Bąk, A. Nagóma, 2023)

Fot. 44-45. Pałac w Objezierzu, nr rejestru 307/A z 17.10.1968 r. (fot: A. Bąk, A. Nagóma, 2023)

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

Fot. 46-47. Dom ogrodnika w Objezierzu, nr rejestru 2310/A z 9.08.1994 r. (fot: A. Bąk, A. Nagórna, 2023)

Fot. 48. Dom ludowy w Objezierzu, nr rejestru 2646/A z 8.05.1998 r. (fot: A. Bąk, A. Nagórna, 2023)

Fot. 49. Dwór w Obornikach-Rudki, nr rejestru 1694/A z 4.04.1975 r. (fot: A. Bąk, A. Nagórna, 2023)

Fot. 50. Podwórze z zabudowaniami gospodarczymi: stajnia z kuźnią, obora, magazyn paszowy w Obornikach-Rudki, nr rejestru 1962/A z 19.11.1984 r. (fot: A. Bąk, A. Nagórna, 2023)

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

Fot. 51-52. Kaplica pw. św. Wawrzyńca oraz ogrodzenie w Ocieszynie , nr rejestru 875/Wlkp/A z 10.12.2012 r. (fot: A. Bąk, A. Nagóma, 2023)

Fot. 53-54. Dwór w Ocieszynie , nr rejestru 1082/A z 18.04.1970 r. (fot: A. Bąk, A. Nagóma, 2023)

Fot. 55-56. Kościół pw. św. Katarzyny w Rożnowie , nr rejestru 1509/A z 11.04.1974 r. (fot: A. Bąk, A. Nagóma, 2023)

Fot. 57. Młynarzówka w Ruks Młyńskie , nr rejestru 2617/A z 3.02.1997 r. (fot: A. Bąk, A. Nagóma, 2023)

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO
na lata 2024-2027

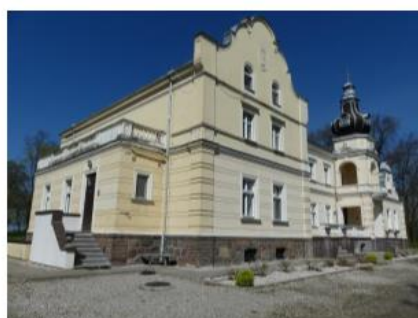
Fot. 58. Dworek w Ruks Młynie , nr rejestru 2617/A z 3.02.1997 r. (fot: A. Bąk, A. Nagórna, 2023)

Fot. 59. Most kolejowy na rzece Warcie z przyczółkami, nr rejestru 1129/Wlkp/A z 5.10.2021 r.
(fot: A. Bąk, A. Nagórna, 2023)

Fot. 60-61. Dwór w Urbaniu , nr rejestru 2109/A z 17.10.1986 r. (fot: A. Bąk, A. Nagórna, 2023)

Fot. 62-63. Dwór w Wargowie , nr rejestru 1410/A z 1.03.1973 r. (fot: A. Bąk, A. Nagórna, 2023)

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

ROGOŹNO MIASTO

Fot. 64-65. Kościół pw. św. Wita, ul. Kościelna w Rogoźnie, nr rejestru AK-I-11a/104 z 12.12.1932 r.
(fot: A. Bąk, A. Nagórna, 2023)

Fot. 66. Plebania, ul. Kościelna 10 w Rogoźnie, nr rejestru A-544 z 29.12.1986 r. (fot: A. Bąk, A. Nagórna, 2023)

Fot. 67-68. Kościół ewangelicki, obecnie rzymsko-katolicki pw. Świętego Ducha, Plac Jana Pawła II w Rogoźnie,
nr rejestru 74 z 17.05.1965 r. (fot: A. Bąk, A. Nagórna, 2023)

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO
na lata 2024-2027

Fot. 69. Dzwonnica, Plac Jana Pawła II w Rogoźnie, nr rejestru 74 z 17.05.1965 r. (fot: A. Bąk, A. Nagórna, 2023)

Fot. 70-71. Kompleks budynków Seminarium Nauczycielskiego, ul. Wojska Polskiego 1a w Rogoźnie, nr rejestru 253/Wlkp/A z 11.10.2005 r. (fot: A. Bąk, A. Nagórna, 2023)

Fot. 72. Sąd, obecnie szkoła, ul. Kościuszki 41 w Rogoźnie, nr rejestru 254/Wlkp/A z 17.10.2005 r. (fot: A. Bąk, A. Nagórna, 2023)

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO
na lata 2024-2027

Fot. 73. Ratusz, Plac Karola Marcinkowskiego 1 w Rogoźnicy, nr rejestru A-308 z 21.10.1968 r.
(fot: A. Bąk, A. Nagórna, 2023)

Fot. 74. Sąd, obecnie dom mieszkalny, Plac Karola Marcinkowskiego 9 w Rogoźnicy, nr rejestru A-155/309
z 21.10.1968 r. (fot: A. Bąk, A. Nagórna, 2023)

Fot. 75. Dom, ul. Kilińskiego 5 w Rogoźnicy, nr rejestru A-1593 z 29.07.1974 r. (fot: A. Bąk, A. Nagórna, 2023)

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO
na lata 2024-2027

Fot. 76. Dom, Plac Powstańców Wielkopolskich 7 w Rogoźnie, nr rejestru A-543 z 29.12.1986 r.
(fot: A. Bąk, A. Nagóma, 2023)

Fot. 77. Dom, ul. Wielkopoznańska 14 w Rogoźnie, nr rejestru A-873 z 7.10.1970 r.
(fot: A. Bąk, A. Nagóma, 2023)

Fot. 78. Dom, ul. Wielkopoznańska 22 w Rogoźnie, nr rejestru A-1592 z 29.07.1970 r.
(fot: A. Bąk, A. Nagóma, 2023)

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO
na lata 2024-2027

Fot. 79. Dom, ul. Wielkopoznańska 29 w Rogoźnie, nr rejestru A-874 z 7.10.1970 r.
(fot: A. Bąk, A. Nagóma, 2023)

Fot. 80. Dom, ul. Wielkopoznańska 30 w Rogoźnie, nr rejestru A-739 z 28.12.1992 r.
(fot: A. Bąk, A. Nagóma, 2023)

Fot. 81. Dom, ul. Wielkopoznańska 35 w Rogoźnie, nr rejestru A-875 z 7.10.1970 r.
(fot: A. Bąk, A. Nagóma, 2023)

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO
na lata 2024-2027

Fot. 82. Dom, ul. Wielkopoznańska 66 w Rogoźnie, nr rejestru A-542 z 29.12.1986 r.
(fot: A. Bąk, A. Nagórna, 2023)

GMINA ROGOŹNO

Fot. 83-34. Kościół pw. św. Jakuba w Budziszewku, nr rejestru 1216 z 3.09.1970 r.
(fot: A. Bąk, A. Nagórna, 2023)

Fot. 85. Dom w Cieślach, nr rejestru A-444 z 25.07.1983 r. (fot: A. Bąk, A. Nagórna, 2023)

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

Fot. 86-87. Młyn w Jaracz Młyn, nr rejestru A-752 z 30.12.1993 r. (fot: A. Bąk, A. Nagórna, 2023)

Fot. 88-89. Dom młynarza w Jaracz Młyn, nr rejestru A-752 z 30.12.1993 r. (fot: A. Bąk, A. Nagórna, 2023)

Fot. 90. Stajnia w Jaracz Młyn, nr rejestru A-752 z 30.12.1993 r. (fot: A. Bąk, A. Nagórna, 2023)

Fot. 91-92. Dwór w Marlewie, nr rejestru A-445 z 15.07.1983 r. (fot: A. Bąk, A. Nagórna, 2023)

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO
na lata 2024-2027

Fot. 93-94. Kościół pw. św. Małgorzaty, nr rejestru AK-11a/103 z 12.12.1932 r. (fot: A. Bąk, A. Nagórna, 2023)

Fot. 95. Dzwonnica w Parkowie, nr rejestru 1587 z 29.07.1974 r. (fot: A. Bąk, A. Nagórna, 2023)

Fot. 96-97. Kościół pw. św. Stanisława w Pruścach, nr rejestru A-593 z 19.12.1988 r.
(fot: A. Bąk, A. Nagórna, 2023)

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO
na lata 2024-2027

Fot. 98. Plebania w Pruszcach, nr rejestru A-215/1100 z 29.04.1970 r. (fot: A. Bąk, A. Nagórna, 2023)

Fot. 99-100. Młyn wodny w Rudzie, nr rejestru 255/Wlkp/A z 14.10.2005 r. (fot: A. Bąk, A. Nagórna, 2023)

Fot. 101-102. Pałac w Słomowie, nr rejestru A-1336 z 12. 01.1972 r. (fot: A. Bąk, A. Nagórna, 2023)

Fot. 103-104. Oficyna w Słomowie, nr rejestru A-596 z 21.03.1989 r. (fot: A. Bąk, A. Nagórna, 2023)

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

Fot. 105-106. Dwór w Studzieńcu, nr rejestru kl.IV-73/75/53 z 9.12.1953 r. (fot: A. Bąk, A. Nagóma, 2023)

Fot. 107-108. Kościół pw. Podwyższenia Krzyża w Welnie, nr rejestru AK-I-11a/105 z 12.12. 1932 r. (fot: A. Bąk, A. Nagóma, 2023)

Fot. 109. Pałac w Welnie, nr rejestru A/310 z 21.10.1968 r. (fot: A. Bąk, A. Nagóma, 2023)

Fot. 110. Welnia oficyna, nr rejestru 1410/A z 1.03.1973 r. (fot: A. Bąk, A. Nagóma, 2023)

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGOna lata 2024-2027

Fot. 111. Kolumna nr 1 (znak graniczny majątku) w Welnie, nr rejestru 1130/Wlkp/A z 30.09.2021 r. (fot: A. Bąk, A. Nagóma, 2023)

Fot. 112. Kolumna nr 2 (znak graniczny majątku) w Welnie, nr rejestru 1131/Wlkp/A z 30.09.2021 r. (fot: A. Bąk, A. Nagóma, 2023)

GMINA RYCZYWOŁ

Fot. 113-114. Dwór w Gorzewie, nr rejestru A-1690 z 4.04.1975 r. (fot: A. Bąk, A. Nagóma, 2023)

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

Fot. 115-116. Kościół pw. św. Jana Chrzciciela w Ludomach, nr rejestru 671/Wlkp/A z 17.04.2008 r. (fot: A. Bąk, A. Nagórna, 2023)

Fot. 117-118. Plebania w Ludomach, nr rejestru 671/Wlkp/A z 17.04.2008 r. (fot: A. Bąk, A. Nagórna, 2023)

Fot. 119-120. Pałac w Nininie, nr rejestru A-1691 z 4.04.1975 r. (fot: A. Bąk, A. Nagórna, 2023)

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

Fot. 121-122. Dwór w Orłowie, nr rejestru A-1692 z 4.04.1975 r. (fot: A. Bąk, A. Nagórna, 2023)

Fot. 123-124. Kościół pw. św. Mikołaja, ul. ks. Stepczyńskiego w Ryczywół, nr rejestru 670/Wlkp/A z 15.04.2008 r. (fot: A. Bąk, A. Nagórna, 2023)

Fot. 125-126. Kościół ewangelicki, ul. Czarnkowska w Ryczywół, nr rejestru 537/Wlkp/A z 28.08.2007 r. (fot: A. Bąk, A. Nagórna, 2023)

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

Literatura

1. Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 840 z późn. zm.).
2. Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 56).
3. Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 16 sierpnia 2017 r. w sprawie dotacji celowej na prace konserwatorskie lub restauratorskie przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1388 z późn. zm.).
4. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1526 z późn. zm.).
5. Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 977).
6. Ustawa z dnia 07 lipca 1994 r. Prawo budowlane (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 682 z późn. zm.).
7. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2556 z późn. zm.).
8. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1336).
9. Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 344 z późn. zm.).
10. „Dzieje Obornik” – praca zbiorowa pod redakcją Czesława Łuczaka, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 1990 r.;
11. „Oborniki na dawnych pocztówkach” – Krzysztof Nowacki, Katarzyna i Przemysław Roszkiewicz, Aldona i Jacek Świącichowscy, wydawca Gmina Oborniki, rok wydania 2014;
12. Stan zachowania zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków na terenie Powiatu Obornickiego z roku 2009 – przekazany przez Instytut Narodowy;
13. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Oborniki, przyjęte przez Radę Miejską w Obornikach uchwałą nr LIII/810/18 z dnia 6 lipca 2018 r.;
14. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Rogoźno, uchwalone przez Radę Miejskiej w Rogoźnie uchwałą nr XX/160/2019 z dnia 30 października 2019 r.;
15. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Ryczywół, przyjęty uchwałą Rady Gminy Ryczywół Nr XXII/187/2020 z dnia 4 grudnia 2020 r.
16. Gminny Program Rewitalizacji Gminy Oborniki na lata 2016-2026, przyjęty przez Radę Miejską w Obornikach uchwałą nr XLVII/722/18 z 28 lutego 2018 r.
17. Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Oborniki na lata 2022-2025, przyjęty uchwałą Nr LV/641/22 z dnia 28 września 2022 r.;
18. Program Opieki nad Zabytkami Gminy Rogoźno na lata 2022-2025, przyjęty uchwałą LXII/606/2022 z dnia 9 marca 2022 r.;
19. Gminny Program Opieki nad Zabytkami na lata 2023-2026 dla Gminy Ryczywół, przyjęty uchwałą Nr XLIII/392/2022 z dnia 28 grudnia 2022 r.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU OBORNICKIEGO

na lata 2024-2027

20. Program opieki nad zabytkami Województwa Wielkopolskiego na lata 2021-2024, przyjęty Uchwałą nr XXXVII/714/21 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 20 grudnia 2021 r.
21. Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019–2022", przyjęty Uchwałą Nr 82 Rady Ministrów z dnia 13 sierpnia 2019 r.
22. Poradnik metodyczny opracowany przez Narodowy Instytut Dziedzictwa (<http://www.nid.pl/upload/iblock/5b9/5b969b15ceca07b4ed33ae2020cde48e.pdf>) .
23. Strony internetowe:
 - a. www.powiatobornicki.pl,
 - b. www.oborniki.pl,
 - c. www.rogozno.pl,
 - d. www.ryczywol.pl,
 - e. www.poznan.wuoz.gov.pl,
 - f. www.bgk.pl,
 - g. www.mkidn.gov.pl,
 - h. www.bip.umww.pl,
 - i. www.nid.pl

Program został opracowany przez:

Bak Karolinę
Bąk Agatę
Karolczak Joannę
Nagórną Aleksandrę
Wydział Budownictwa i Środowiska
Starostwa Powiatowego w Obornikach

